

DİYANET'İN HUTBESİ MEDYAYA NASIL YANSIDI? 19 NİSAN - 20 MAYIS 2020 MEDYA TARAMA RAPORU

Yayımlayan: Kaos GL Derneği
Hazırlayan: İdil Engindeniz

Kaos GL Derneği
PK 12 Tunus PTT Kavaklıdere-Ankara
Telefon: +90 (545) 340 82 28
Faks: +90 312 230 6277
E-posta: web@kaosgl.org
www.kaosgldernegi.org
www.kaosgl.org

Çevrimiçi Birinci Basım: Ekim 2020, Ankara

Tasarım: CeketMedya

Kaos Gey ve Lezbiyen Kültürel Araştırmalar ve Dayanışma Derneği (Kaos GL) tarafından hazırlanıp yayımlanan bu kitapçık parayla satılmaz. İnsan haklarının desteklenmesi ve ayrımcılıklara karşı bilgilendirme amaçlı etkinliklerde serbestçe kullanılabilir ve dağıtılabılır.

Bu rapor, İsveç Uluslararası Kalkınma İşbirliği Ajansı'nın (SIDA) katkılarıyla, Kaos Gey Lezbiyen Kültürel Araştırmalar ve Dayanışma Derneği tarafından hazırlanmıştır. Bu, yayın içeriğinin SIDA'nın resmi görüşlerini yansıttığı anlamına gelmemektedir.

İÇİNDEKİLER

1. Yöntem:	6
2. Bulgular.....	6
2.1. Ulusal yazılı basında elde edilen bulgular	7
2.2. Ulusal yazılı basında gazete incelemeleri	12
2.2.1. Yeni Akit gazetesi incelemesi	12
2.2.2. Milli Gazete analizi	15
2.2.3. Aydınlık gazetesi incelemesi	16
2.2.4. Gazete Pencere analizi.....	17
2.2.5. Sabah gazetesi analizi.....	20
2.2.6. Cumhuriyet gazetesi incelemesi	25
2.2.7. Doğru Haber gazetesi analizi	30
2.2.8. Diriliş Postası gazetesi analizi	32
2.2.9. Hürriyet gazetesi analizi	33
2.2.10. Birgün gazetesi incelemesi.....	36
2.2.11. Yayın sayısı 10 ve altında olan ulusal gazetelerin analizi..	38
2.3. Yerel basında elde edilen bulgular	45
2.4. İnternet sitelerinde elde edilen bulgular	54
Sonuç	69

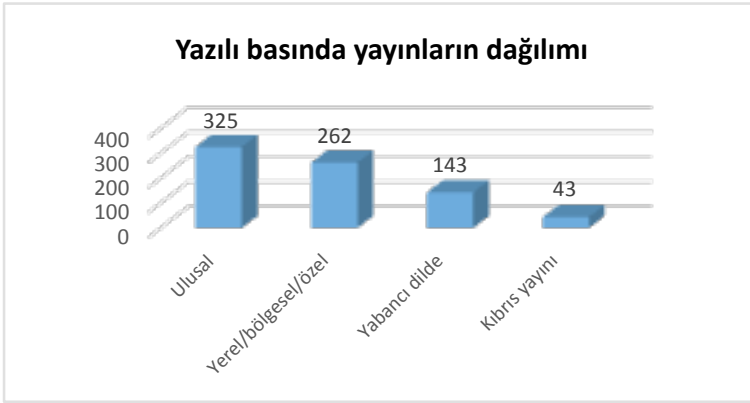
Türkiye’de Mart ayının başlarından, dünyada 2019 yılının sonlarından itibaren gündemi belirleyen temel konu “Yeni tip Korona virüs”, “COVID-19” ve benzeri adlandırmalarla karşılaştığımız pandemi oldu. Bu süreçte, ulusal ve uluslararası ölçekte pek çok olay olmakla, pek çok haber yapılmakla birlikte bu konular dahi pandemiyle bağlantılı olarak değerlendirildi. Türkiye’de de 24 Nisan 2020 tarihinde Diyanet İşleri Başkanı (DİB) Ali Erbaş tarafından okunan Cuma Hutbesi’nin¹ eşcinsellik ve “zina” konularını pandemiyle ilişkilendirmesi; ardından Erbaş’a yönelik tepki ve destek açıklamalarıyla birlikte gündemde yer aldı. Ancak çalışmamızın ilerleyen kısımlarında da göreceğimiz üzere, eşcinsellik – hastalık (yayma) ilişkisi sadece LGBTİ+fobik bağlamda değil, aynı zamanda kısaca İstanbul Sözleşmesi olarak tanınan Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi’ni itibarsızlaştırmak için de kullanıldı. Bu çalışma, gündemi belirlemedeki önemi açısından Ali Erbaş’ın Cuma hutbesi sırasında sarf ettiği sözlerin içinde olduğu haftadan başlayarak 19 Nisan’dan 20 Mayıs’a kadar giden bir zaman diliminde Türkiye’de yazılı ulusal ve yerel basın ile Türkçe dilinde yayın yapan internet sitelerinde LGBTİ+ bağlantılı konuların nasıl ele alındığını ortaya koymayı amaçlıyor.

İlgili süre zarfında gerek genel anlamda gerekse gündemle ilgili olarak önemli tarihler 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı (çeşitli belediyelerin “LGBTİ çocuklar vardır ve yalnız değildir” kampanyaları üzerinden); 24 Nisan Ali Erbaş Cuma Hutbesi, 17 Mayıs Uluslararası Homofobi, Bifobi, İnterfobi ve Transfobi Karşıtı Gün olarak belirtilebilir.

1 “İslam zinayı en büyük haramlardan kabul ediyor. Lütüliği, Eşcinselliği lanetliyor. Nedir bunun hikmeti. Hastalıkları beraberinde getirmesi ve nesli çürütmesi. Yılda yüzbinlerce insan gayri meşru ve nikâhsız hayatın İslami literatürdeki ismi zina olan bu büyük haramın sebep olduğu Hiv virüsüne maruz kalıyor. Geliniz, bu tür kötülüklerden insanları korumak için birlikte mücadele edelim.”

1. Yöntem:

Çalışmamız kapsamında “biseksüel, cinsel tercih, cinsel yönelim, eşcinsel, gay, gey, cinsiyet kimliği, trans, interseks, transfobi, homoseksüel, lezbiyen, LGBT, transseksüel, travesti, KAOS GL, homofobi, queer, sevici, kuir” anahtar kelimeleri kullanılarak bir medya taraması yapıldı. Belirtilen anahtar kelimelerle yapılan yazılı basın taraması sonucunda, konumuzla bağlantılı olmayan yayınların elenmesiyle, ulusal dağıtımda olan 325 yayın, yerel/bölgesel/özel dağıtımda olan 262 yayın tespit edildi. Tarama kapsamında Kıbrıs menşeli 43 yayına rastlandı. Yabancı dildeki basılı yayın sayısının da 143 olduğu görüldü. Yabancı dilde biri Kıbrıs’ta İngilizce yayın yapan Cyprus Today olmak üzere 18 adet yurtdışı merkezli yayın kuruluşu bulunmakta.

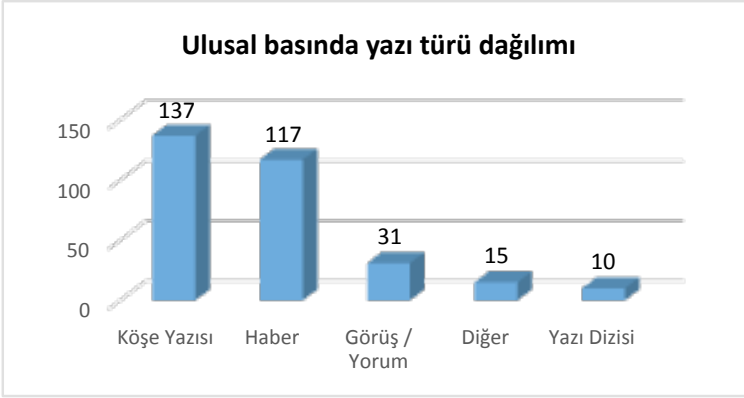
Yayın akışı, dolayısıyla gazetecilik – yazı pratikleri açısından aralarındaki farklılıktan ötürü basılı yayınlar “Gazeteler” ve “Dergiler” olarak ikiye ayrıldı. Gazetelerdeki yayınlar da “Haber”, “Köşe Yazısı”, “Yazı Dizisi”, “Görüş / Yorum” ve “Diğer” başlıkları altında incelendi. İncelenen süreçte gazetelerde, o gazetede çalışmayan ancak Konuk Yazar veya Görüş, Analiz / Yorum başlıkları altında yer verilen kişilerin yazıları sıklıkla karşımıza çıktığı için bu yazılara ayrı bir başlık açılması uygun görüldü. “Diğer” başlığı altındaysa astrolojiden kitap tanıtımına, okur postasından medya arşivine kadar çeşitlenen yazılar yer aldı.

2. Bulgular

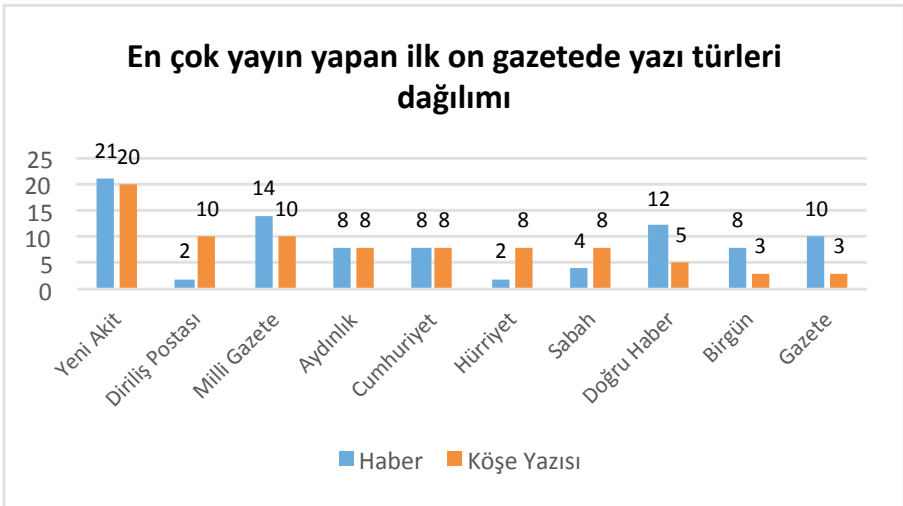
Yayın türüne göre her alanı daha yakından ve derinlemesine inceleyebilmek adına veriler “Ulusal yazılı basın”, “Yerel yazılı basın”, ve “İnternet siteleri” olarak üç başlık altında incelendi.

2.1. Ulusal yazılı basında elde edilen bulgular

LGBTİ+ bağlantılı konularda ulusal yayında toplam 325 yazı görülmekte. Bu sayıdan, yayın pratiğindeki farklılık nedeniyle dergileri (15) çıkardığımızda toplam 310 gazete yazısı incelendi. Bu yazıların 117'si haber olurken 137 köşe yazısı, 31 görüş yazısı, 10 dizi yazı ve 15 de "Diğer" kategorisine giren yazı tespit edildi.

LGBTİ+ bağlantılı konularla ilgili olarak 10 ve 10'dan daha fazla yayın yapan gazetelere baktığımızda **haber sayısının fazla olduğu yayınlar** Yeni Akit, Milli Gazete, Doğru Haber, Birgün ve Gazete Pencere olurken Diriliş Postası, Hürriyet ve Sabah gazetelerinde köşe yazıları daha çok yer almakta. Bir gazete için haberin vazgeçilmez bir unsur olduğu düşünüldüğünde haber sayısının fazla olduğu yayınların konuya, olumlu ya da olumsuz açıdan, daha çok önem verdiğini iddia edebiliriz.

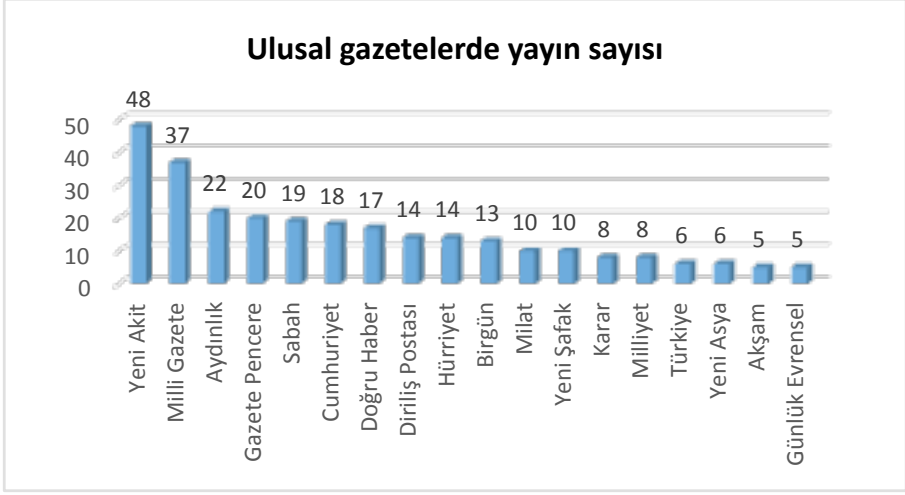
Ulusal gazetelerde 7 farklı yayında 58 yazı, LGBTİ+ bağlantılı konuları hakaret ifadelerine başvurmadan, dışlayıcı bir dil kullanmadan, bir arada yaşamanın önemini destekler şekilde kaleme alındığı için “olumlu yayınlar” olarak tanımlandı. Bu yayınlar, toplam yayınların yaklaşık yüzde 19’una (%18,7) tekabül etse de şunun altını çizmekte yarar var: “olumlu” olarak değerlendirilen yayınlar genel yayın çizgisi olarak da aynı konuyu sık aralıklarla defalarca yayınlayan ya da konuyla ilgili en küçük ayrıntıları dahi haberleştiren bir yaklaşım sergilememekte. Bu yayınlarda da benzer içerik defaatle yayınlanmış olsaydı olumlu-olumsuz dengesinin başka şekilde olacağını görebilirdik. Dolayısıyla burada “olumsuz yayınlar olumlu yayınlardan çok daha fazla” benzeri bir tespit yüzeysel kalacak, hali hazırdaki gazetecilik pratiklerini dikkate almıyor olacaktır. Öte yandan, hak odaklı bir yayıncılığın yaygınlık kazanması adına, Kaos GL’nin “2019 Medya İzleme Raporu”ndan aşağıdaki tespiti alıntılanmak isteriz:

“LGBTİ+ haklarını ve LGBTİ+’ları hedef göstermeyi yayın politikası haline getiren yayın organlarının çok daha fazla içerik ürettiğini, sistematik bir karalama kampanyası yürüttüklerini; buna karşın LGBTİ+ haklarına saygılı bir yayıncılık yürütmeye çalışan yayın organlarının ise sistematik bir LGBTİ+ yayın politikası olmadığını gözlemliyoruz. Nefret odaklarının yayıncılığı gelişir ve çeşitlenirken, haklara saygılı yayıncılık adeta olduğu yerde sayıyor.”¹

İncelenen sürede, **32 farklı gazetede** LGBTİ+ bağlantılı konular ele alınmış. **En çok yazı, 48 sayıyla Yeni Akit gazetesinde** görülüyor. Onu, 37 sayıyla Milli Gazete; 22 sayıyla Aydınlık gazetesi; 20 sayıyla Gazete Pencere; 19 sayıyla Sabah gazetesi; 18 sayıyla Cumhuriyet, 17 sayıyla Doğru Haber, 14’er sayıyla Diriliş Postası ve Hürriyet; 13 sayıyla Birgün, 10’ar sayıyla Milat ve Yeni Şafak; 8’er sayıyla Karar ve Milliyet; 6’şar sayıyla Türkiye ve Yeni Asya; 5’er sayıyla da Akşam ve Günlük Evrensel gazeteleri takip etmekte. Yaklaşık bir aylık zaman zarfında 1 gazetede (Türkgün) 4; 3 gazetede 3’er (Star, Yeni Birlik, Yeni Çağrı); 7 gazetede 2’şer (Korkusuz, Sözcü, Şok, Türkiye’de Yeni Çağ, Yeni Asır, Yeni Mesaj, Yeni Yaşam); 3 gazetede de (Dokuz Sütün, Hürses, Posta) 1’er LGBTİ+ bağlantılı yazı yayınlanmış.

Ulusal gazetelerde 19 Nisan – 20 Mayıs tarihleri arasında haberlerin günlük dağılımı aşağıdaki tabloda görülmekte. Otuz iki günlük süreye baktığımızda günde ortalama 9 haber yayınlandığını söyleyebiliriz. Ancak bu 310 haberin 155’inin, yani tam olarak yarısının 27 Nisan – 3 Mayıs haftasında yayınlandığını görmekteyiz. Söz konusu dönem içinde Netflix’te yayınlanan bir dizi, Almanya’da işinden

1 <https://kaosglidernegi.org/images/library/2020medya-izleme-raporu-2019web.pdf>

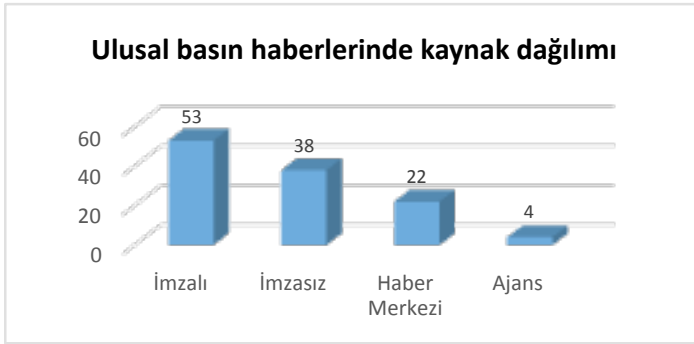

kovulan Türkiye kökenli bir doktor vb. konular da ele alınmakla birlikte LGBTİ+ bağlantılı gündemin en çok DİB Ali Erbaş'ın Cuma hutbesi etrafında şekillendiğini söylemek yanlış olmayacaktır.

Ulusal yayınlara baktığımızda, **toplam 117 haberde imzalı haberlerin sayısının 53, imzasız haberlerin sayısının 38** olduğunu görüyoruz. Yerel yayınlarda haber ajansları %21,21 oranında kullanılırken ulusal yayınlarda bu oran **ajans imzalı sadece 4 haber** kullanılmasıyla birlikte %3,42'ye düşmekte. İmzalı haberlerin oranlarını da karşılaştırdığımızda yerelde yaklaşık %29 haber imzalıyken ulusalda bu oranın yaklaşık %45 olduğunu görüyoruz. Bu durum bize yerel gazetelerin muhabir istih-

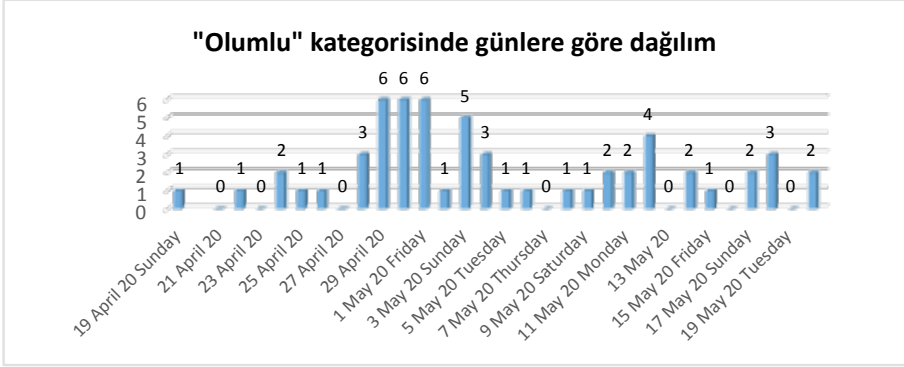
dam etme konusunda karşılaştıkları zorluklara, dolayısıyla yerel yayınların haber ajanslarına bağımlı olmasına dair bir fikir de vermekte. Ulusal yayınlarda **Haber Merkezi veya servis ismiyle yayınlanan haber sayısıysa 22**. Kaynağın muhabir ismi, ajans veya servis ismiyle gösterildiği haberlerin tümünü dikkate aldığımızda ulusal gazetelerde, toplam 79 haberde, yani haberlerin %67,52'sinde kaynak gösterildiğini görüyoruz. Yerelde muhabir imzalı haberler az olmakla birlikte bu oran %71,2 idi. Dolayısıyla kaynak gösterme konusunda yerelde de ulusalda da dikkatli davranıldığını iddia edebiliriz. Ulusal gazetelerde ajans imzası kullanılan dört haberden 2'sinde Demirören Haber Ajansı (DHA), 1'inde Anadolu Ajansı (AA) ve 1'inde de İlke Haber Ajansı (İLKHA) imzası yer alıyor.

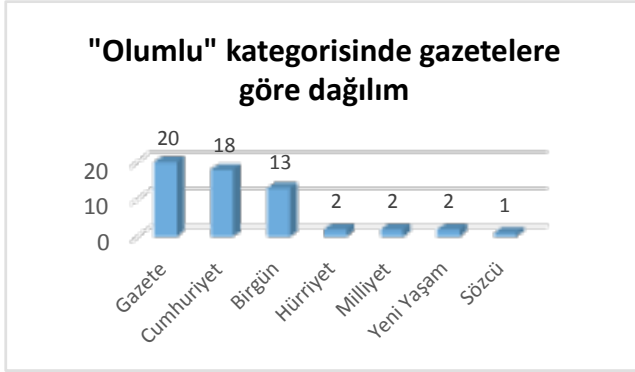
	İmzalı haber	İmzasız haber	Haber Merkezi	Haber Ajansı
Yerel	%28,78	%28,78	%21,21	%21,21
Ulusal	%45,29	%32,47	%18,80	%3,42

LGBTİ+ bağlantılı konularda **106 farklı köşe yazarı 137 köşe yazısı** yazmış. Konuyu en çok ele alan köşe yazarlarının başında 5'er yazıyla Yeni Akit gazetesinden Abdurrahman Dilipak ve Ali İhsan Karahasanoğlu gelmekte. İlk sırada yer almasına karşın Dilipak'ın yazılarında LGBTİ+ bağlantılı konular çok kısa ve ele alınan diğer konuyu itibarsızlaştırma amacıyla kullanılmakta. Onları 4'er yazıyla Abdülkadir Selvi (Hürriyet) ve Mustafa Önder izliyor. Hilal Kaplan'ın konuyla ilgili 3 yazısı bulunurken 15 yazarın 2'ser, 86 yazarınsa 1'er yazısı bulunuyor. Burada da sayısal azlığın, yazının ses getirmesinden bağımsız olduğunu belirtmek gerekmektedir.

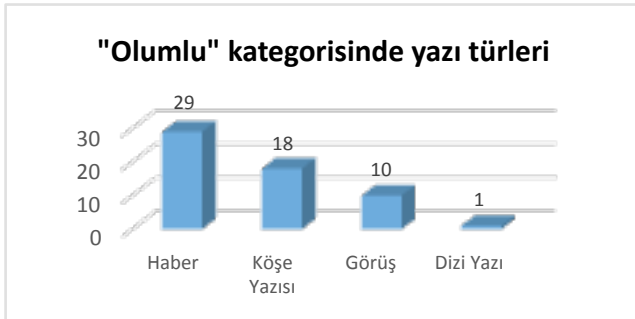
“Olumlu” olarak değerlendirebileceğimiz, ayrımcı bir dil içermeyen, LGBTİ+ bağlantılı konulara insan hakları perspektifinden bakan ya da bu konuları nötr bir şekilde yazının akışı içinde ele alan yayınlara baktığımızda burada da 24 Nisan DİB Ali Erbaş açıklamalarının ardından giderek artan bir dağılım olduğunu görüyoruz. Yayınlardaki artış 17 Mayıs Uluslararası Homofobi, Bifobi, İnterfobi ve Transfobi Karşıtı Gün döneminde de gözlenmekte. Bu yayınlarda gündelik yazı dağılımı aşağıdaki tabloda görülmekte.

Gazete Pencere'deki tüm yayınlar bu kategoride değerlendirilebilmekte (20 yazı), onu 18 yazıyla Cumhuriyet, 13 yazıyla Birgün takip ediyor.

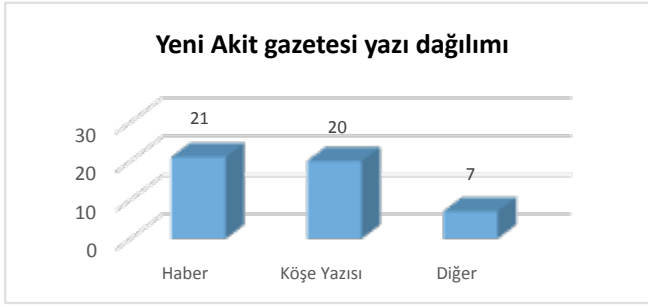
Olumlu kabul edilen yazılar arasında en çok haberle (29) karşılaşyoruz, ardından köşe yazısı (18) ve görüş (10) gelmekte. Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan "Cumhuriyet, meslek örgütlerinin sesi oluyor" yazı dizisinin üçüncü gününde de bir olumlu içerikle karşılaşyoruz.

2.2. Ulusal yazılı basında gazete incelemeleri

2.2.1. Yeni Akit gazetesi incelemesi

İncelenen süre içinde Yeni Akit gazetesi, ilki 21 Nisan, sonuncusu 20 Mayıs'ta olmak üzere 48 yayınlı ulusal gazeteler arasında ilk sırada yer almakta. Gazetede, LGBTİ+ bağlantılı 21 haber, 20 köşe yazısı ve 7 "Diğer" kategorisine giren yazı yayınlanmış.

Yukarıdaki genel bulgularda da belirtildiği üzere, konuyla ilgili en çok köşe yazısı Abdurrahman Dilipak ve Ali İhsan Karahasanoğlu tarafından beşer yazıyla Yeni Akit'te yayınlanmış. Dilipak, 9 Mayıs tarihli "Ektiğimizi biçiyoruz" başlıklı yazısında "Hz. Lût gibi" davranarak "LGBT'leri kazanmak"tan bahsetmekle birlikte yazılarına yakından baktığımızda, LGBTİ+ bağlantılı konuların yazıların bütününde az yer tuttuğunu, ancak daima ele alınan diğer konuyu itibarsızlaştırmak amacıyla kullanıldığını görüyoruz:

"Şunu da düşünelim, bu sözleşme (İstanbul Sözleşmesi, İ.E.) yokken aile çok mu iyi durumdaydı. LBGT yok mu idi. Tamam, ama şu var, bu sözleşme tüy dikti, kapıları açtı, bardağı taşıran son damla oldu." (11 Mayıs 2020 / Aile nasıl kurtulur)

"Homoseksüellerin caddelerde geçit töreni düzenlemesi Hıristiyan inancının zayıflığını ortaya koyuyor." (7 Mayıs 2020 / Mülteciye yardım eden Arthur Wagner: "Lütfâ mazhar oldum")

LGBTİ+'ların toplumsal (ve fiziksel) yaşam hakkına karşı çıkan yazıların çoğunda olduğu gibi burada da temellendirilmemiş ifadeler, komplo teorileri karşımıza çıkmakta:

"Siz LGBT'ye karşı olabilirsiniz, ama bugün haham olduğunu söyleyen biri ve Travesti Sisi size tarikat örgütleyebilirler, hem de Beyoğlu'nda bir Gay Club'da. Olmaz olmaz deme, olmaz olmaz." (6 Mayıs 2020 / Yalan rüzgarı)

Haberlerde ele alınan konulara baktığımızda 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı vesilesiyle ‐LGBTİ çocuklar vardır ve yalnız değillerdir‐ kampanyasına katılan Kadıköy ve Şişli belediyelerinin, dolayısıyla CHP'nin hedef alındığını görüyoruz: ‐LGBT'li sapkınlar çocuklara göz dikti‐ (26 Nisan 2020). Abonelik sistemiyle çalışan bir internet platformu olan Netflix'in Türkiye menşeiili yayınlarından Aşk 101 dizisinin tanıtımları da gazetede kendine yer bulmuş. Karakterlerden birinin eşcinsel olduğu iddiası üzerinden ‐Netflix gençlerin beynini yıkıyor‐ (25 Nisan 2020) başlıklı haberde eğitimci-yazar olarak tanıtılan iki kişinin konuyla ilgili uzmanlığının da altı çizilerek görüşü alınmış. Netflix dizisiyle bağlantılı olarak Türkiye'de ‐eşcinselliğin normalleştirilmesi‐ için yürütüldüğü iddia edilen bir eylem planından bahsediliyor:

‐Amerika'da eşcinselliği normalleştirmek için 6 adımlık eylem planını uygulayan ve bunda da başarılı olan eşcinseller aynı metodları ülkemizde de uygulamaya başladı. (...) Netflix başta olmak üzere dijital medya platformlarında durmaksızın yayınlanan eşcinsel içerikli diziler, toplumu zihinsel olarak eşcinselliğin doğal bir şeymiş gibi kanıksamasına zemin hazırlıyor. Netflix'de halihazırda, La Casa de Papel, Special, BigMouth, Esteros isimli dizilerde eşcinsel karakterler mağdur olarak lanse ediliyor. Eşcinsellik vurgusu sol medya aracılığıyla en yüksek perdeden sürekli olarak tekrarlanıyor. Cumhuriyet, Evrensel, Birgün, KAOS GL ve Bianet gibi yayın organları, sapkınlığı meşru göstermek için iğrenç yayınlara imza atıyor. 'Eşcinsellerin hoş gösterilmesi' maddesi de ülkemizde TV dizileri aracılığıyla yapılıyor. Star TV'de yayınlayan Erkenci Kuş isimli dizide 'Cengiz' karakteri, yine aynı kanalda yayınlanan 'Kiralık Aşk' dizisindeki 'Koray' karakteri eşcinselliği sevimli gösteren figürler olarak izleyiciye aktarıldı. Kanal D'de yayınlanan Kayıp Şehir isimli dizideki 'Duygu' ve Fox'da yayınlanan Kiraz Mevsimi isimli dizideki 'Olca' karakteri de mağdur olarak lanse edildi.‐

DİB Ali Erbaş'ın açıklamalarına 13 haberde (haberlerin %62'si) çeşitli sivil toplum kuruluşları tarafından Erbaş'a verilen destekler, Erbaş'ın açıklamaları karşısında yer alan barolara ve LGBTİ+ haklarını savunan sivil toplum kuruluşlarına yönelik tepkiler çerçevesinde yer verilmiş.

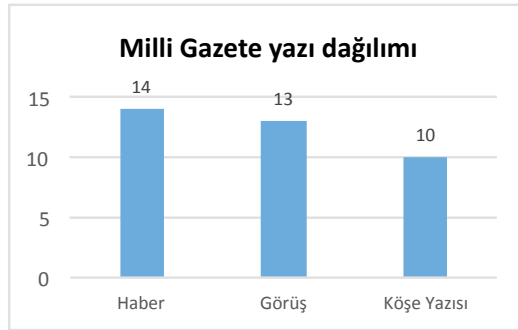
Kaos GL Derneği'nin Mali Şeffaflık Raporu da ‐Batılı ülkeler Türkiye'deki sapkılara para yağdırıyor‐, ‐Sapkınları Haçlılar besliyor‐, ‐CHP'liler fonluyor LGBTİ kuduruyor‐, ‐CHP fonluyor, LGBTİ semiriyor‐ başlıklarıyla iki habere konu edilmiş. Yeni Akit gazetesinin pek çok konuda tercih ettiği haber diline uygun olarak

burada da hedef olarak görülen grupla ilgili hakaret, aşığılama, çarpıtma, itibar-sızlaştırma yollarına başvurulmakta. En temel habercilik ilkelerinin dahi gözetilmediği bu yazı dili ele aldığı konuyu olabildiğince sansasyonel ve okurda öfke / nefret uyandıracak şekilde aktarmakta.

2.2.2. Milli Gazete analizi

Yazı sayısı açısından ikinci sırada yer alan Milli Gazete'de yer alan 14 haberin sadece 2'sinde imza kullanıldığını görüyoruz. Bu imzalardan biri "Ankara Bürosu" olurken diğeri muhabir imzasını taşıyor (Ali Çağlar Tınbek).

Haberlerin 6'sı DİB Ali Erbaş'ın açıklamalarıyla ilgili olarak kendisine aralarında Diyanet-Sen, Memur-Sen, Esnaf ve Sanatkarlar Derneği'nin de bulunduğu çeşitli sivil toplum kuruluşları (STK) tarafından verilen destekleri konu alıyor. Sosyal medya hesabında yaptığı "transeksüellik ve eşcinsellik hastalıktır" açıklamasından dolayı Türkiye kökenli bir doktorun Almanya'da çalıştığı yerden kovulması "Sapıklığa haksızlık dedi görevden alındı" başlığıyla aktarılmış. Kaos GL'nin Mali Şeffaflık Raporu'ndan yola çıkarak LGBTİ+ STK'ların finans kaynakları da "Soros fonluyor" başlığıyla ele alınmış. Gazetede yer verilen haberler arasında ayrıca Ali Erbaş'ın kızının "LGBTİ derneklerin 35 milyon destek aldığı" iddiası, Diyanet İşleri Yüksek Kurulu'nun eşcinsellik ve zinayla ilgili açıklaması, Hollanda Konso-losluğu'nun desteğiyle açılan LGBTİ+ temalı bir sergi ve çeşitli açılardan İstanbul Sözleşmesi bulunmakta. Sözleşmeyle ilgili haberlerde "Sözleşmeli ahlaksızlık", "İstanbul Sözleşmesi neden feshedilmeli?", "Türkiye, İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmelidir" başlıklarının kullanıldığını görüyoruz. Diğer başlıklarda da eşcinsellik ile ilgili olarak üç kez "sapkınlık" ifadesi kullanılmış, LGBTİ+ bağlantılı konular "rezillik" olarak ele alınmış.

Milli Gazete'de "Görüş" kategorisi altında değerlendirdiğimiz, Bekir Gündoğmuş'un "Küresel güçlerin LGBT ve feminizm dayatması" başlıklı yazısı konuyu çeşitli açılardan uluslararası örneklerle ele alıyor ve başlıkta da bahsedildiği üze-

re küresel bir dayatmadan bahsediyor. “Küresel dayatmanın medya ve akademi ayağı”ndan da bahseden Gündoğmuş, bu noktada Reuters grubunun haber ajansı ve akademik saygınlığı belirleyen indeks ölçütlerini karşılayan dergilerini belirtiyor. Verilen örnekler arasında doğru bilgiler bulunmakla birlikte bu bilgiler arasında kurulan bağlantı takip edilebilir bir mantık yürütme üzerine kurulmamakta ya da ispatlanabilir verilerle desteklenmemekte.

2.2.3. Aydınlik gazetesi incelemesi

Aydınlik gazetesinde, 26 Nisan – 16 Mayıs tarihleri arasında LGBTİ+ temalı 22 yazı yayınlanmış. Bu yazılardan 7’si, 23 Nisan dolayısıyla CHP’li Kadıköy, Bakırköy, Şişli belediyelerinin “LGBTİ çocuklar vardır” afişlerini, belediyelerde açılan LGBTİ Meclislerini, çocuk-eşcinsellik temasını konu alıyor. Gazetedeki haberlerin 4’ü “Haber Merkezi” imzasıyla, 2’si muhabir imzasıyla, 2’si imzasız yayınlanmış.

Aydınlik gazetesi, DİB Ali Erbaş’ın Ramazan ayının ilk Cuma günü verdiği hutbedeki açıklamalarını doğrudan ele almıyor. Konuyla ilgili CHP’nin yaptığı açıklamalar, CHP’yi itibarsızlaştırma amacıyla kullanılıyor. Buna bir örnek olarak 2 Mayıs tarihinde “CHP’den gayrimeşru çağrı” başlığıyla yayınlanan haberi gösterebiliriz. Haberde, bir çağrıdan bahsedilmemekte birlikte CHP Manisa Milletvekili Özgür Özel’in, Anayasa’yı “gayrimeşru” olarak değerlendirdiği belirtiliyor ve ardından Vatan Partisi Genel Başkanı (VPGB) Doğu Perinçek’in şu açıklamalarına yer veriliyor:

“Son zamanlarda Cumhuriyet Halk Partisi’nin Aleviliği ayrı bir din olarak ilan etmesi ve sözde muhalefet sayılabilecek LGBT gibi tamamen Amerika merkezli birtakım gruplarla el ele vermesi ve çocukların eşcinsellik özgürlüğünü savunacak dereceye kadar varması toplu olarak ele alındığı zaman Cumhuriyet Halk Partisi’nin meşru olmayan bir muhalefet durumuna girdiği ortaya çıkıyor.”

Yukarıdaki örnekte de görülebileceği üzere, açıklamanın / haberin asıl konusuyla bir ilgili olmamasına karşın Perinçek'in açıklamasında "CHP-LGBT ilişkisi"nden de bahsediliyor. LGBT'nin bir blok ya da parti adı gibi kullanıldığı bu açıklamada ilgili grup "sözde muhalefet" olarak değerlendiriliyor, "Amerika merkezli" olduğu iddia ediliyor ancak bütün bunlara dair tutarlı bir bilgi verilmiyor. Açıklamada LGBT ifadesinin geçmesinin olası bir gerekçesi olarak Ali Erbaş'ın ifadelerinin ardından LGBTİ+ bağlantılı konuların gündemde olmasını gösterebiliriz. Yine de şunu belirtmek gerekir ki eşcinsellik ve LGBTİ+ örgütlerle olan ilişkiler daha önce de, çeşitli yayın organları tarafından daima bir siyasi partiyi ya da bir kişiyi itibarsızlaştırma aracı olarak kullanılmıştır². Aydınlık gazetesinin, 4 Mayıs tarihli "Atatürk'e sadakatin reddi" ve "Foreign Policy'nin Canan'ı" başlıklı haberlerinde de yine bu doğrultuda, CHP İstanbul İl Başkanı Canan Kaftancıoğlu'nun bir yayın organı tarafından "LGBT yanlısı" olarak tanımlanmasının, olumsuz bir özellik olarak yansıtıldığını görmekteyiz.

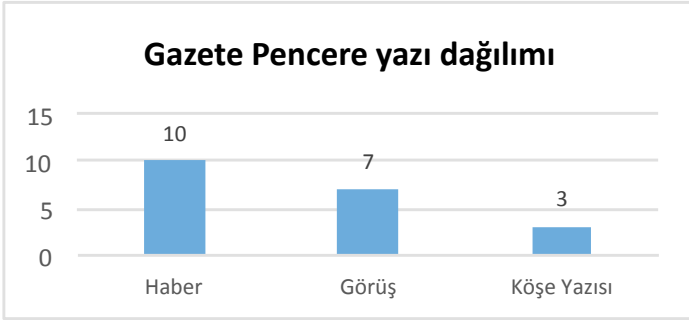
Aynı dönem içindeki toplam 22 yazıdan 5'i, Doğu Perinçek tarafından "Eşcinsellik ve Yabancılaşma 1-2-3-4-5" üst başlığıyla 7-11 Mayıs tarihleri arasında Yazı Dizisi olarak yayınlanmış. Gazetede LGBT bağlantılı konularla ilgili 8 haber, 8 köşe yazısı ve bir de görüş yayınlanmış. Cumhuriyet Kadınları Derneği İzmir Şube Sekreteri Özlem Göktoğan imzalı görüşte Onur Yürüyüşleri bağlamında ve genel olarak, Michel Foucault, Marcus, radikal feminizm, queer teori referanslarıyla konuyla ilgili olumlu yaklaşımlar içeren teorik bir çerçevede de çizilmiş. Bununla birlikte yazı, kimlik siyasetinin olumsuzlanması, eşcinselliğin kapitalizmin getirdiği bir yabancılaşma olduğu iddiası ile duygusal ve cinsel ilişkinin ancak kadın-erkek arasında yaşanabileceği tespitiyle sona ermekte.

2.2.4. Gazete Pencere analizi

Yayın hayatına, 21 Ekim 2019 tarihinde "Türkiye'nin sadece PDF formatında yayınlanan ilk gazetesi" anonsuyla başlayan Gazete Pencere'de yayınlanan 20 yazının tümü de LGBTİ+ bağlantılı konular açısından "olumlu" kategorisinde değerlendirilebilecek bir çizgiye sahip. Gazete Pencere'nin yazılı basın kategorisinde değerlendirilmesinin gerekçesiye herhangi bir web sayfası aracılığıyla yayın yapmaması, klasik anlamda baskıya girmese de baskı mantığıyla tasarlanıp okuyucularına iletilmesi.

Gazete Pencere'deki yayınların 10'u haber, 7'si "Görüş" ve 3'ü de köşe yazısı. Haberlerin hiçbirinde imza kullanılmamakla birlikte iki haberde metin içinde "Cumhuriyet gazetesine konuşan", "Gazete Duvar'ın haberine göre" ifadeleriyle haberlerin asıl kaynağı belirtilmekte.

² Bknz. Hrant Dink Vakfı Medyada Nefret Söylemi İzleme Projesi kapsamında hazırlanan raporlar.

Almanya’da çalışan, Türkiye kökenli doktorun sosyal medya açıklaması sonrasında işiyle ilgili gelişme burada da iki habere konu olmuş. İlk haber 30 Nisan tarihinde ana sayfada “Eşcinsellik hastalıktır” diyen doktor kovuldu” anonsuyla verilirken beşinci sayfada “Almanya göz yummadı ‘Eşcinsellik hastalıktır’ diyen Türk doktoru görevden aldı” başlığı kullanılmış. Konu 14 Mayıs tarihinde bir kez daha haberleştirilirken “‘Eşcinsellik hastalıktır’ demişti kovuldu” başlığı kullanılmış. Haberlerin içeriğine baktığımızda ilk haberde aslında doktorun görevinden geçici olarak uzaklaştırılmasının söz konusu olduğunu görüyoruz. 14 Mayıs tarihli haberde ise bu geçici uzaklaştırmanın kesin bir işten çıkarmaya dönüştüğü aktarılmakta. 30 Nisan tarihinde konuya yer veren altı farklı yayındaki yedi haberde de “kovuldu”, “işinden oldu”, “işten atıldı”, “görevden alındı” ifadeleri kullanılmış. Haber metinlerinde genellikle durumun “geçici işten uzaklaştırma” olduğu belirtilmekle birlikte başlıklar konuyu nihai bir karar olarak aktarmakta. Burada, tüm yayınlar için bir habercilik ihmalinden söz etmemiz mümkün. Haber metinleriyle birlikte düşündüğümüzde bazı yayınlar açısından bu başlıkların yine bir “öfke arttırma” amacı taşıdığını iddia edebiliriz. Doğru Haber gazetesi ise diğer yayınlarla hemen hemen aynı içeriği aktarmasına karşın haber başlığında “Batı, virüsten ders almıyor” cümlesini kullanmış ve bu konuyu da pandemiyle ilişkilendirmiş. Haberin, Ali Erbaş’ın açıklamalarının ardından yayınlandığı göz önünde bulundurulduğunda “virüs” ifadesinin açıklamaya bir göndermede bulunduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Haberde virüs-işten çıkarma arasında başka bir bağlantı kurulmadığı için başlığın anlamdan yoksun kaldığını da söyleyebiliriz. Dokuz Sütun gazetesi aynı haberi 4 Mayıs tarihinde yayınlamış. Haber takibini yapan sadece iki gazete bulunmakta (Gazete Pencere ve Birgün). Birgün gazetesinin 14 Mayıs tarihli nüshasında haber “Ayrımcı doktor Çakır hastaneden kovuldu” başlığıyla verilmiş ve diğer haberlerden farklı olarak Çakır’ın çalıştığı şehirde bulunan Karlsruhe LGBTİ oluşumu adına yapılan bir açıklamaya da yer verilmiş. Tüm bu haberlerde ulusal basının genellikle haber ajanslarından gelen tek bir metin üzerinden haber yaptığını, ayrışmanın başlık ve arabaşlıklarda, metnin sunulduğunda oluştuğunu görmekteyiz.

23 Nisan bağlantılı Yeni Akit haberinde, LGBTİ çocukların varlığından bahseden belediyelerin bu hareketini çürütmek amacıyla "eğitimci-yazar" olarak adlandırılan iki kişinin görüşüne yer verildiğini görmüştük. Benzer bir şekilde, Ali Erbaş'ın açıklamalarına eleştirel yaklaşılan yayınlarda da "ilahiyatçı" olarak nitelenen kişilerin görüşlerine başvurulmakta. Bu bağlamda Gazete Pencere'de de ilahiyatçı Cemil Kılıç³ ve eski Diyanet İşleri Başkanı Mehmet Görmez'in açıklamalarına⁴ yer verilmiş. Cemil Kılıç'ın açıklamaları "Cumhuriyet gazetesine konuşan" referansıyla verilmiş ve Gazete Pencere dışında sadece Cumhuriyet gazetesinde yer bulmuş. Cumhuriyet'te, Kılıç'ın görüşlerinin yanında Prof. Şebnem Korur Fincancı'dan alınan görüşlere de yer verilmiş. Görmez'in, katıldığı bir televizyon programında sarf ettiği sözler ise yine Gazete Pencere dışında sadece Milliyet gazetesinde Melih Aşık'ın köşe yazısında ele alınmış. LGBTİ+ bağlantılı sekiz yazının yer aldığı Milliyet'te konuyu olumlu açıdan ele alan iki yazıdan biri de Aşık'ın bu yazısı olarak karşımıza çıkmakta. Aşık, Görmez'in "güzel konuştuğunu", "Başkanlık koltuğundan kalkmanın bir zihin ferahlığı getirdiğini" belirterek açıklamaları olumlamakta.

Gazete Pencere'de yer verilen diğer haber konuları arasında gazeteci Fatih Altaylı'nın "inanç vergisi" açıklaması, DİB Ali Erbaş'ın sözleriyle ilgili Almanya'da Die Welt gazetesine çeşitli partilerden siyasetçilerin verdiği demeçler, Deva Partisi Genel Başkanı Ahmet Davutoğlu'nun "Diyanet, siyasete alet olmamalı" açıklaması, DİB Ali Erbaş'ın açıklamalarının ardından kendisine yönelik destek ve tepkiler, ayrıca COVID-19 pandemisi nedeniyle Katolik Kilisesi'nin trans seks işçilerine yaptığı maddi yardım yer almakta.

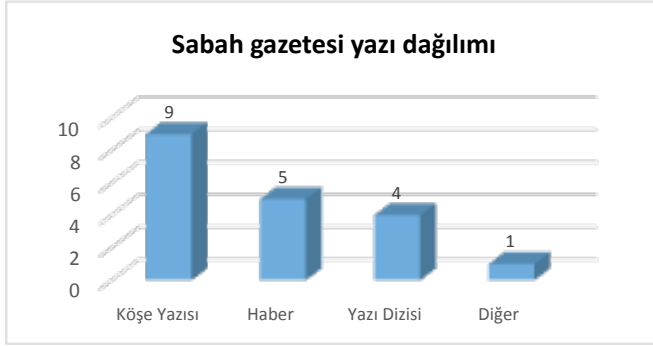
"Görüş" başlığı altında ele alınan yedi yazıdan 3'ü Tayfun Atay tarafından kaleme alınmış. Yedi yazıdan 4'ü, DİB Ali Erbaş'ın açıklamalarından yola çıkarak dini bilgiler temelinde eşcinsellikten, seküler toplumda din üzerine düşüncelerden, sanat ve eşcinsellik ilişkisinden, Çorum'da yaşanan bir çocuk istismarından bahsetmekte. Tayfun Atay'ın bir yazısı "17 Mayıs Uluslararası Homofobi Karşıtlığı Günü" dolayısıyla LGBTİ+ kültür ve kimlik dünyasına dair bilgiler içermekte. Köşe yazılarında da Zeynel Lüle'nin "Herkes özgür ve eşit doğar" başlıklı yazısı Ali Erbaş'ın açıklamalarını uluslararası hukuk ekseninde tartışıyor, tüm dinlerin konuyla ilgili yaklaşımlarına değiniyor ve dinsel özgürlük tartışmalarının "insan hakları" temelinde yürütülmesi çağrısında bulunuyor.

3 30 Nisan 2020, İlahiyatçı yazar Diyanet'i eleştirdi: "Eşcinsellik fitridir"

4 3 Mayıs 2020, Büyük günahları güncellemek gerek başlıklı haber; 4 Mayıs 2020, "İslam ümmeti bugüne kadar dinle siyaset arasında doğru bir ilişki kuramamıştır", Haldun Solmaztürk köşe yazısı

2.2.5. Sabah gazetesi analizi

Sabah gazetesinde 29 Nisan – 3 Mayıs tarihleri arasında LGBTİ+ konularla bağlantılı 9 köşe yazısı, 5 haber, yazı dizisi kapsamında 4 yazı yayınlanmıştır. Yazı dizisinin bir gün öncesinde yapılan anons ise ayrı bir yayın olduğu ancak belirlenen kategoriler kapsamında değerlendirilemeyeceği için Diğer kategorisine eklendi.

Gazetede, öncelikle Engin Ardıç'ın “Bu sefer güzel söylemediniz Behiye Hanım” başlıklı köşe yazısı dikkat çekiyor (25 Nisan 2020). Yazının eksenini Şişli Kent Konseyi'nin 23 Nisan kutlamasında geçen “LGBTİ çocuklar vardır ve yalnız değildir” ifadesi. Ulusal, yerel basın ve internet sitelerinde LGBTİ+ ve çocuk bağlantılı 33 yazı yer alırken CHP yönetimindeki belediyelerin LGBTİ+ çocuklardan bahsetmiş olması 33 yayının 26'sında konu edilmiş. İncelenen dönemde yer verilen konulardan birini ele alması ve yazılardaki ortak unsurları içermesi dolayısıyla Engin Ardıç'ın yazısına biraz daha yakından bakmak uygun olacaktır.

Ardıç, yazısının girişinde “Aile Arasında” adlı filmdeki “Behiye Abla” karakterinden bahsediyor, filmin sonunda şarkı söyleyen Behiye Abla'ya, bir diğer karakterin “Çok güzel söylediniz Behiye Hanım” dediğini aktarıyor ve karakterin transseksüel olduğunu, “trans birey de” dediklerini belirterek yazının bu kısmını sonlandırıyor. Başlığın yazıyla bağlantısı da burada kalıyor. Behiye Abla örneğinde transların ve genel olarak LGBTİ+'ların “güzel söylemediği” ima ediliyor, neyin güzel söylenmediği açıkça belirtilmiyor.

“LGBT diye bir örgüt var” diyen Ardıç kısaltmanın açılımını vermekle beraber çeşitli cinsel yönelimlere ve cinsiyet kimliklerine sahip insanları betimleyen bu ifadenin nasıl bir “örgüt” olduğuna açıklık getirmemekte. Türkiye’de “örgüt” kelimesine yüklenen anlamın daha çok terörle, bölücülükle, vb. olumsuz ifadelerle örtüştüğünü düşünürsek LGBTİ+'lara yönelik algının olumsuz şekillendirilmeye çalışıldığını söyleyebiliriz. Kısaltmanın Türkçe açılımı lezbiyen, gey, biseksüel, trans olmakla birlikte Ardıç tüm bu kelimeleri İngilizce yazıyor, ancak sadece “gay”

kelimesinin “Türkçe’sinin uydurulamadığını”, o yüzden İngilizce’sinin kullanıldığını belirtiyor. Oysa uzun zamandır Türkiye LGBTİ+ hareketi bu kelimeyi Türkçe yazılışıyla kullanmakta. “Gay” kelimesinin İngilizce’de “neşeli” anlamına geldiğini ifade eden Ardıç, tanımı hiç anlayamadığını belirterek “Yani bizler somurtuk, asık suratlı insanlar mıyız” retorik sorusunu soruyor. Bu soruyla Ardıç’ın kendisini “gay” olarak tanımlamadığını öğrenmenin yanında çok “masum” gibi görünen bir ifade aracılığıyla “biz X onlar” ayrımının yapıldığını görüyoruz.

“LGBT örgütünden” bahseden Ardıç, buradan devamla “bayrakları bile var” diyor. Gilbert Baker tarafından 1978 yılında tasarlanan ve gökkuşağı renklerini içeren bayrak LGBTİ+ hareketin ve LGBTİ+ bireylerin sembollerinden biri olmakla birlikte muhakkak ki kastedildiği anlamda bir örgüt bayrağı değil⁵. Ardıç’ın baştaki örgüt ifadesini nereye bağlamak istediğiyse gökkuşağı bayrağının renklerinden bahsetmesinin ardından açıklığa kavuşuyor: “Azıcık PKK bayrağını andırmıyor değil ama o kadar da olur”. LGBTİ+ karşıtı yayınlarda sıklıkla karşılaştığımız üzere burada da olumsuz olarak kabul edilen bir konunun yine olumsuz olarak kabul edilen bir başka konuyla birleştirildiği ve bu örnek özelinde kanun dışı bir alana çekildiğini görmekteyiz.

LGBT’nin örgüt olduğu yönlendirmesinden devamla Ardıç, 23 Nisan’la ilgili olarak “bu LGBT de bir bildiri yayınlamış” diyor. Yerel yönetimler yani belediyeler bünyesinde kurulan Kent Konseyi oluşumlarını bu bağlamdan tamamen çıkararak, sivil toplum örgütlerinin katılabildiği Şişli Kent Konseyi’ni (ya da Meclisi, E.A.)⁶ sadece LGBTİ+’larla ilgili bir yapı olarak yansıtmış ve buradan bir kez daha “bölünme” konusuna vurgu yapmış. Bunu yaparken kendi yaklaşımına göre, Fox TV haber spikeri Fatih Portakal’ı da itibarsızlaştırmayı amaçlayarak Portakal’ı hem bölücülükle hem de eşcinsellikle ilişkilendirmiş: “Fatih Portakal’ın sözünü ettiği ‘yerel hükümetler’den biri olsa gerek, acaba kendisi de oraya üye midir?”.

Söz konusu konseyin 23 Nisan’ı kutladığını ve çocuk haklarına sahip çıktığını belirten ve bunu “güzel” olarak niteleyen Ardıç, bir mantık yürütme yanlısına daha başvurarak “çocuk yapma durumu olmayan insanlar, asla yapamayacakları çocukları savunuyorlar” diyor. Böylesi mantık yürütme hatalarını anlamlı bir şekilde çözümlenmeye çalışmanın yanında gerçekten hiç olmayacak örneklerle düşün-

5 Gökkuşağı bayrağıyla ilgili daha fazla bilgi için karşılaştırmalı olarak bknz.: <https://www.kaosgl.org/haber/gokkusagi-bayragi> <https://v2.amnesty.org.tr/icerik/renkler-farkliliklar-ve-birlikte-lik-lgbti-bayraklarina-genel-bir-bakis> <https://gazetekarınca.com/2017/06/daha-cok-renk-daha-cok-onur-gokkusagi-bayragina-iki-renk-daha-eklendi/> <https://www.milliyet.com.tr/gokkusagi-bayragi-nasil-lgbti-sembolu-haline-geldi--molatik-9405/> <https://gaiadergi.com/gokkusagi-bayraginin-hikayesi/>

6 İfadenin doğrusu Şişli Kent Konseyi LGBTİ+ Meclisi olacaktır: <https://www.kaosgl.org/haber/sisli-kent-konseyinin-artik-lgbti-meclisi-var>

düğümüzde düşüncenin nasıl manipüle edildiği daha açık bir şekilde karşımıza çıkıyor. Örneğin, kedi olmayan insanların asla olamayacakları kedileri savunması, prostat kanseri olmayacak bir kadının erkeklerin prostat kanseri tedavisine erişim hakkını savunması vb. akıl yürütmeler ne kadar safсата⁷ görünüyorsa Ardıç'ın bu karşılaştırması da o kadar saftasa kapsamına giriyor.

Şişli Kent Konseyi'nin, yerel yönetimleri çocuk haklarını korumaya çağırması da Ardıç'ın yazısında İstanbul Büyükşehir Belediye (İBB) Başkanı Ekrem İmamoğlu'yla ilişkilendiriliyor. İmamoğlu'nun "tatil seven, şen şakrak bir insan" olduğu belirtilerek yazının başındaki "gay = neşeli" aktarımına göndermeyle İmamoğlu'nun eşcinselliğine dair bir imada bulunuluyor.

Bildiride bir tuhaflık olduğundan bahseden Ardıç'a göre bu "tuhaflık" bildiride "birçok lgbt çocuk" lafının geçmesi. LGBTçocuklardır etiketinin kullanımından da bahseden Ardıç "Ne demek bu? Böyle çocuklar mı vardır? Ne demektir 'LGBT çocuk'" retorik sorularıyla zaten cinsel kimliklerinin ve yönelimlerinin keşfi sürecinde pek çok zorlukla karşılaşan LGBTİ+ çocukları "tuhaf" olarak tanımlamış oluyor.

Çeşitli zihinsel atlamalarla kurgulanan yazıda LGBT çocuklar konusu bu kez de CHP'nin İBB meclis üyelerinin belediye meclisinde bir "Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Şube Müdürlüğü" kurulması teklifiyle ilişkilendiriyor. Toplumsal cinsiyetin, kişilerin doğuştan gelen üreme organları temelinde sınıflandırılarak onlara belirli davranışların atanması ve bu durumun yarattığı iktidar ve ezilme ilişkileriyle bağlantılı olduğunu tamamen gözardı eden Ardıç, "Bir belediyenin ne üstüne vazifeyse insanların orası burası... O müdürlük ne gibi bir 'icraat' yapacaksa..." ifadeleriyle konuyu insanların cinsel pratiklerine indiriyor, teklif edilen oluşumun hangi konuyla ilgileneceğine dair okurun kafasında bulanıklık yaratıyor. Teklifin "AK Parti ve MHP'li meclis üyelerinin oylarıyla" reddedildiğini aktaran Ardıç, yazısının sonunda bu kez de "Bu arpalıktan kaç L, kaç G, kaç B ve kaç T ekmek yiyecekti acaba?" sorusuyla CHP'li belediyeler, LGBTİ+ hareket ve yolsuzluk arasında bir bağ kurmuş oluyor. Ardıç'ın yazısı, ele aldığı konuda net bir bilgi vermeden, ima ve komplo teorileri yoluyla, retorik sorular aracılığıyla bir konunun nasıl manipüle edilebileceğine dair iyi bir örnek olarak karşımıza çıkmakta.

Konuyla ilgili yayın sayısı açısından beşinci sırada yer almakla birlikte, Sabah gazetesinde yayınlanan yazıların ulusal, yerel basında ve internet sitelerinde de dolaşıma girdiğini görüyoruz. Bu yazılardan biri de Hilal Kaplan'ın 28 Nisan tarihli "Durma haykır, eşcinsellik günahtır!" yazısı. LGBTİ+ hareketin "Susma haykır, eşcinseller vardır" sloganına gönderme yapan başlık altında öncelikle DİB Ali Er-

⁷ Felsefedeki anlamıyla kullanılmıştır, İng. fallacy, Fr. sophisme

baş'ın açıklamalarından bahsediliyor ve Erbaş'a yönelik tepkiler "Yani hem kulluk hem de anayasa gereği vazifesi İslâm'ı anlatmak olan birine, Kur'an ayetlerini anlattığı için saldınyorlar" şeklinde aktarılıyor. Bu yaklaşım, İslam'ın ve Kuran'ın pek çok yorumlaması olabileceğini, kendisini müslüman olarak tanımlayan ama farklı görüşlere sahip kişilerin varlığını yok saydığı gibi, demokratik bir toplumda yasalara uygun şekilde ifade edilen görüşleri de "saldırı" olarak nitelemekte. Erbaş'ın açıklamasına tepki gösterenlerle "Türkiye'nin seküler bir devlet olmadığı" konusunda uzlaşan Kaplan'a göre bu durumun ispatı "inananlar(in) inandıklarını söylemekte özgür" olmamaları. Böylesi bir genellemenin ardından Kaplan, hedefini biraz daha daraltıyor ve "Müslümanları zihnen gerici, hukuken ikinci sınıf vatandaş olarak gören bir grup ile yüz yüze" olduklarını belirtiyor. "Biz ve onlar" ayrımı yapmasının yanında Kaplan'ın kullandığı grup ifadesi, var olduğunu iddia ettiği durumun aslında karşılıklı bir hâl olduğunu düşündürmekte. Zira, Türk Dil Kurumu'nun internet sitesindeki Güncel Türkçe Sözlük'te "guruh" kelimesinin tanımı "Değersiz, aşağı görülen, küçümşenen topluluk, derinti, sürü"⁸ olarak verilmekte.

Kendisini "bir sosyolog olarak" tanımlayan Kaplan, yazısında konunun hukuki boyutundan değil, "dünyadaki toplumsal söylem ve uygulamalarda nereye evrildiğinden" bahsedeceğini belirtiyor. "Biz varız'dan, 'Anormal sensin'e giden yol..." ara başlığının altında dünyada kendisini eşcinsel olarak tanımlayan nüfusun her sene arttığını iddia eden Kaplan aynı eğilimin Türkiye için de geçerli olduğunu belirtiyor:

"Türkiye'de yaklaşık 20 yıldır kamusal alanda görünürlük elde etmeye çalışan bir eşcinsel hareket olduğundan bahsedebiliriz, ilk başta uğradıkları şiddete karşı "biz varız ve normaliz" diye karşı çıkanlar, işi elbette orada bırakmadılar."

Yazının bu kısmından itibaren Kaplan'ın tüm örnekleri Amerika Birleşik Devletleri (ABD) üzerinden ilerliyor, ABD'de eşcinsel evliliğin yasallaşması, çeşitli eyaletlerde eşcinsel çiftlerin evlat edinme hakkına sahip olmasından bahseden yazar, trans çocukların durumuyla ilgili olarak da "aile tarafından düzgün yönlendirildiği takdirde geçebilecek olan bir durumun" çocuklara zorla dayatıldığı izlenimini yaratıyor. Çocuk hakları açısından ismini burada tekrarlamamayı tercih ettiğimiz ABD menşeli bir örnek üzerinden, sağ kanattan bir politikacı olan, "Trump'ın bile (bu konuyu) çocuk istismarı" olarak tanımladığından; hormon sürecinin "acı verici ve sapkınlığın bulunduğu dip nokta" olduğundan bahsediyor. Tıp uzmanları tarafından, trans çocukların ergenlikten önce herhangi bir hormon veya cerrahi

8 <https://sozluk.gov.tr/> guruh maddesi.

müdahaleyle karşılaşmadığı; en erken 10-13 yaşları arasında hormon baskılayıcı ilaç alabilecekleri, bunun da ilaçlar kesildiğinde geri dönülebilir bir süreç olduğu belirtiliyor olsa da⁹ Kaplan bu süreci “etkisi geri döndürülemez bir ilaç”, “vücuda zerk edilen zehir” ifadeleriyle aktarıyor. Yazısının sonunda “Türkiye Müslümanları için sınırın bu noktaya kadar gerilemiş olması bir utanç vesikasıdır” diyen Kaplan, hangi noktadan bahsettiğine açıklık getirmeyerek ABD örneğinin Türkiye’de de yaşandığına dair bir izlenim uyandırıyor, okurun çocuklara yönelik olası hassasiyeti üzerinden LGBTİ+ varoluşlara dair olumsuz bir izlenim oluşturuyor.

Kaplan’ın yazısı 1 Mayıs’ta Kadirli Postası’nda, 28 ve 30 Nisan tarihlerinde toplam 25 internet sitesinde ve 29 Nisan’da da Mine Söğüt’ün köşe yazısıyla Cumhuriyet gazetesinde (eleştirel bir yaklaşımla) ele alınmış / dolaşıma sokulmuş. İnternet siteleri arasında sadece ahvalnews ve ahval.me siteleri yazıyı “Hilal Kaplan’dan tepki çeken yazı: Eşcinsellik gūnahtır” başlığıyla, eleştirel olarak kabul edilebilecek bir şekilde vermiş.

Hilal Kaplan konuyu sadece köşe yazılarında ele almayıp bir yazı dizisi de hazırlamış. 30 Nisan – 3 Mayıs tarihleri arasında yayınlanan dizinin genel başlığı “Aile kurumu neden hedefte?”¹⁰. Dört yazıdan oluşan dizide “kutsal değerlere saldıran eşcinsel hareketin kirliliğinin” ortaya çıkartıldığı belirtiliyor; LGBTİ+ hareketi “azınlık bir İslam karşıtı”, “halkın manevi değerlerine düşman” olarak tanımlanıyor. Eşcinselliği bir fiil olarak kabul ettiğini belirten Kaplan, derdinin / dertlerinin “bir fiil olarak yatak odasını kamusal siyasetin parçası haline getirenlerle” olduğunu ifade ediyor. Şişli ve Kadıköy belediyelerinin 23 Nisan paylaşımlarına bu yazıda da değinilmiş. Yazı dizisinde sadece eşcinsellik / eşcinsel hareket değil feminizm de “aile kurumunun temelini dinamit döşeyen” bir oluşum olarak yansıtılıyor. Dizinin ikinci yazısında CHP daha açık bir şekilde LGBTİ+ hareketle ilişkilendiriliyor: “Bu tezgahın bayraktarlığını CHP yapıyor”, “CHP ise bu zehirli akımın bayraktarlığını yapıyor”, “CHP savunuyor”. Üçüncü günle birlikte İstanbul Sözleşmesi dizinin ana konusu haline geliyor ancak eşcinsellik bağlantısından da vazgeçilmiyor. Kendisinden görüş alınan kişilerin fotoğrafları dışında kullanılan görsellerin hemen tümü kalabalık LGBTİ+ toplanmalarından (protestolardan ya da Onur Yürüyüşü’nden) alınmış. Dört günlük dizi boyunca dokuz kişiden görüş alınırken içlerinden yalnızca biri, GREVIO¹¹ üyesi Prof. Dr. Aşkın Asan, İstanbul Sözleşmesi’nin eşcinselliği teşvik etmediği beyanında bulunmakta.

9 <https://www.washingtonpost.com/nation/2019/10/24/james-younger-luna-transgender-g-reg-abbott/>

10 Dizinin günlük başlıkları şöyle: “Amaç aile kurumunu ortadan kaldırmak” (30 Nisan 2020), “Feminizm ve eşcinsellik: Aileyi tahribin başlangıç noktası” (1 Mayıs 2020); “Ailenin kaderi bir sözleşmeden öte” (2 Mayıs 2020); “Aile için tehlike çanları çalıyor” (3 Mayıs 2020).

11 Kadınlara Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddete Karşı Eylem Uzman Grubu (Groupe d’experts sur la lutte contre la violence à l’égard des femmes et la violence domestique / Group of Experts on Action against Violence against Women and Domestic Violence)

2.2.6. Cumhuriyet gazetesi incelemesi

24 Nisan – 20 Mayıs tarihleri arasında Cumhuriyet gazetesinde LGBTİ+ bağlantılı 18 yazı yayınlanmış. Bu yazıların 8'i haber, 8'i köşe yazısı, 1'i görüş ve 1'i de Dizi Yazı kapsamında. Gazetede ana konusu LGBTİ+ bağlantılı olan beş haber DİB Ali Erbaş'ın açıklamalarıyla ilgili. Haberlerde Ankara Barosu'na yönelik soruşturma, Erbaş'ın ifadelerinin İslam açısından değerlendirilmesi ve Din İşleri Yüksek Kurulu'nun zina-eşcinsellik açıklaması yer alıyor. Bir haberde de doğrudan açıklamalar anılmamakla birlikte Doç. Dr. Koray Başar'dan görüş alınarak asıl ayrımcılığın virüsün toplumda yayılmasına neden olacağı, bu risk nedeniyle LGBTİ+'ların sağlık hizmetlerinden uzak durabileceği aktarılmış. Özellikle de Erbaş'ın sözlerine karşı çıkan ilahiyatçı Cemil Kılıç'ın görüşlerine yer verilmesi, konuyu inançlı kişiler açısından dikkat çekici kılsa ve yaşam hakkından yana bir tutumla yazılmış olsa dahi, konuyu din eksenine sınırlama riski taşımakta. İslam tarafından eşcinselliğin hoş görülmediği konusunda tüm ilahiyatçıların uzlaştığı bir durum söz konusu olduğunda LGBTİ+'ların yaşam hakkının savunusuyla ilgili bir boşluk ortaya çıkmakta.

Cumhuriyet'te ana konusu LGBTİ+ bağlantılı olan köşe yazılarında da DİB Ali Erbaş'ın açıklamaları konu ediliyor ve konu, laiklik, çağdaş hukuk devleti, Diyanet'in yetki sınırları çerçevesinde ele alınıyor.

Gazetenin 8 haberinden 2'sinde ve 1 görüş yazısında LGBTİ+ bağlantılı konular haberin ana ekseninde değil. Yazı konusu iklim krizi, sinema ya da arkeoloji olurken LGBTİ+ bağlantısı yazılarda şu şekilde geçiyor: "Eşcinsel ilişki küresel ısınmaya neden olabilir mi" makalesinin yazı notlarında belirtilmesi (İklimsel Krizin Küçük Modeli, 4 Mayıs 2020); Berlin-Alexander Meydanı filminden bahsedilirken filmde geçen seks işçisi ve eşcinsel karakterlerden bahsedilmesi (Bir Sinemasever Asla Vazgeçmez, Yazgülü Aldoğan, 18 Mayıs 2020). "Afrodit'in peşinde..." başlıklı ve "Datça Knidos antik kentinde 1967-1977 yılları arasında kazı yapan

Iris Cornelia Love'ın, ABD'de korona virüsten ölmesi" dolayısıyla yazılan yazının anonsunda kendisinden "Knidos'a zarar verdiği için eleştirilen", "Knidos'a büyük zarar veren", "duyarsız araştırmalar yapan" biri olarak bahsediliyor. Bu bilgilerle birleştirildiğinde yazıda Love'ın lezbiyen kimliğinden bahsedilmiş olması, yazının ana konusu bu olmasa da, LGBTİ+ kişilere dair olumsuz yargıları güçlendirme tehlikesi doğuruyor. Bu gibi tespitlerin ardından akla gelen ilk soru "Bir eşcinseli hiç mi eleştirmeyeceğiz?" olabilir, kimse eleştiriden azade değildir ancak Love'ın cinsel yöneliminin yazıya katkısının ne olduğu incelendiğinde sadece magazinelle bir bilgi olarak aktarıldığı, cinsel yönelimiyle kazı çalışmaları arasında bir ilişki olmadığı görülmektedir. Böylesi durumlarda konuya tersinden baktığımızda söz konusu bilginin gereksizliğini ve yersizliğini anlamak daha kolay olmakta: "Knidos'ta yaptığı kazılarla bölgeye büyük zarar veren Ahmet Mehmet, erkeklik sembolü heykeli arıyordu. Mehmet'in kendisi de heteroseksüeldi. Hayatını uzun yıllar boyunca Ayşe Fatma ile geçirdi".

LGBTİ+ bağlantılı konulara / ifadelere kısaca yer verilen bir diğer yazı da "Cumhuriyet, meslek örgütlerinin sesi oluyor" dizisinin üçüncüsünde yazan İzmir Barosu Başkanı Özkan Yücel'in "Gericilik soslu maktube!" başlıklı yazısı. Baro örgütlenmelerine getirilmek istenen değişikliğin ele alındığı yazıda "(...) altına imza attığı uluslararası sözleşmeleri görmezden gelen, kadınlarına ve farklı cinsel yönelime sahip insanlarına ayrımcılık uygulayan bir ülke" ifadesi Türkiye'nin içinde bulunduğu durumu anlatmak için kullanılıyor.

Kübra Köklü imzalı "En kötüsü de damgalanma" başlığıyla 2 Mayıs'ta yayınlanan haberde de Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı'ndan Doç. Dr. Koray Başar'ın açıklamalarını konu alıyor. DİB Ali Erbaş'ın ifadelerine doğrudan yer verilmeyen yazıda Erbaş'ın kurduğu "eşcinsellik-hastalık" ilişkisini hatırlatacak şekilde Başar'ın "Damgalanma, ayrımcılık endişesiyle tanı konulmayan, tedavi edilmeyen, önlem alınmayan herkes toplumda salgının yayılması için risk" dediği aktarılıyor. LGBTİ+ olmanın bedensel ya da ruhsal bir hastalık olmadığını belirten Başar, LGBTİ+'ların korona virüs pandemisi döneminde daha da fazla ayrımcılığa uğradığını ifade ediyor. Kübra Köklü'nün haberi 2 Mayıs'ta 6 farklı internet sitesi tarafından da kullanılmış. Üç site, yazının içinde haberin Kübra Köklü'ye ait olduğunu belirtmiş: "Cumhuriyet muhabiri Kübra Köklü'ye eşcinsellikle ilgili tartışmaları değerlendiren Doç. Dr. Koray Başar (...)", "Kübra Köklü'nün Cumhuriyet'te yer alan haberine göre". Bir site sadece "Cumhuriyet" gazetesini kaynak göstermiş (HaberVer.Me). Demokrat Haber sitesi haberi kaynak belirtmeden kullanırken Realite Haber sitesi de Demokrat Haber'i kaynak olarak göstermiş. Bütün bu yayınların, Köklü'nün haberini çarpıtmadan aktardığını, dolayısıyla LGBTİ+ varlığıyla ilgili ayrımcı olmayan bilgileri dolaşıma soktuğunu, haberin muhafazakar yayınlar tarafındansa olumsuzlama amaçlı

bile kullanılmadığını belirtmek gerekir. Yazılı basından internet yayınlarına olan bu dolaşımın gazetecinin, kaynak yayının hakları; internet yayıncılığının sınırlı olanakları; başka kaynaklardan alınan haberlerle yürütülen “doldurma siteler”in hangi ihtiyaca karşılık geldiği, ekonomik açıdan nasıl ayakta kaldığıysa başka ve daha derinlemesine yürütülmesi gereken bir tartışmanın konusu.

Sekiz köşe yazısından 3'ünde kısaca LGBTİ+ bağlantılı ifadeler yer almakta: “Bolsonaro eşcinsel bir oğul yerine ‘ölü bir oğul’ tercih edecek kadar homofobik bir maço” (Mustafa Erdemol, Toksik erkeklik başımıza bela, 24 Nisan 2020); “Bunların (meslek odalarının, İE.) en önemli özelliği, kendi mesleklerinin yıllar içindeki deneyimler sonunda oluşturdukları ve evrensel geçerlilik taşıyan ‘Özel Mesleki Ahlak Kurallarının’ uygulayıcıları ve denetleyicileri olmalarıdır. Bu anlamda hiçbir siyasal partinin, akımın, ideolojinin, din, mezhep, ırk ve milliyetin, cinsel yönelimin uygulayıcısı değildirler” (Emre Kongar, Barolar ve odalar sorunu aslında ahlak sorunudur, 12 Mayıs 2020). Enver Aysever’in “Kılıçdaroğlu’na sorular!” (11 Mayıs 2020) başlıklı yazısında Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu’nun Ahmet Taşgetiren, Yıldırım Oğur ve Elif Çakır’ın sorularına cevap vermesi eleştirilirken cinsel yönelim ifadesi de geçiyor: “Cemevi basanlara, kilise kapısı kırınlara, cinsel yönelimi farklı olanları hedefe koyanlara, cenazeye tahammülü olmayanlara, eskinin Fethullahçısı olup şimdi komşusunu öldürmek isteyenlere de yarın anlayış gösterecek misiniz?”. Aysever, Ankara Barosu’nun DİB Ali Erbaş’ın açıklamalarına yönelik tepkisini kastederek baronun “haklı kavgaya girdiğini” belirtiyor, dolayısıyla Erbaş’ın açıklamaları karşısında Ankara Barosu’ndan yana bir tutum alıyor: “Siyaset cesaret işidir, risk almayı gerektirir. Ankara Barosu haklı kavgaya girdi, konu netameli olduğu için herkes suspus oldu. İktidar bunu fırsat bilerek tüm meslek örgütlerini hedefe koydu”. Bu yazıyla, CHP’nin bu kez de LGBTİ+ bağlantılı bir konuya destek vermediği için (de) eleştirildiğini görüyoruz.

Ankara Barosu’nun kendilerine yönelik soruşturma ile ilgili açıklaması “Baro, laik devleti hatırlattı” başlığıyla 28 Nisan tarihli gazetede yayınlanmış. Baronun açıklamasında “Türkiye’nin de taraf olduğu Avrupa Konseyi İstanbul Sözleşmesi’nin üçüncü maddesinin, cinsel yönelim ve cinsel kimlik temelli ayrımcılığı yasakladığı” bilgisi de aktarılmakta. DİB Ali Erbaş’ın açıklamalarına yönelik tepkilerin ardından söz konusu sözleşmenin kaldırılması yönündeki taleplerin de gündem oluşturmaya başladığını eklemek, hakların giderek kısıtlanması doğrultusundaki bir sürecin gidişatı hakkında da fikir vermekte. Aynı tarihli gazetede yine birinci sayfadan başlayan “Dini söylem ülkeyi gerdi / Baroya soruşturma” başlıklı haber de beşinci sayfada devamla Ankara Barosu’na soruşturma açılmasının ayrıntılarını ve Adalet Bakanı Abdulhamit Gül, TBMM Başkanı Mustafa Şentop ile Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mustafa Varank’ın Erbaş’a destek mesajlarını aktarıyor.

Gazetede 29 Nisan tarihinde, Din İşleri Yüksek Kurulu'nun, zina ve eşcinsellikle ilgili "çirkin fiil", "suç", "aile kurumunu tehdit eden", "Allah'ın koyduğu sınırları çiğnemek" benzeri ifadelerin kullanıldığı, açıklaması aktarılıyor. İpek Özbey imzalı "Diyanet, Kuran'a uygun konuşmuyor" başlıklı haber de aynı tarihte yayınlanmış. Haberde, ağırlıklı olarak ilahiyatçı Cemil Kılıç'ın konuyla ilgili görüşlerine yer verilmiş. Kendisinin de eşcinselliği "gayri-tabii/anormal" bulunduğunu ifade eden Kılıç, ancak "bugün abartıldığı gibi 'Eşcinseller katledilmesi gereken insanlardır, hastalık yayarlar' gibi bir anlayış(ın) insafsız" olduğunu ve "Kuran'a uygun olmadığını" belirtiyor. Haberin son paragrafında da insan hakları savunucusu olarak tanıtılan Prof. Dr. Şebnem Korur Fincancı'nın görüşleri yer almakta. Türkiye'nin İstanbul Sözleşmesi'ni onayladığını belirten Korur Fincancı, sözleşmedeki hükümler doğrultusunda cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğiyle ilgili ayrımcı ifadeler kullanan devlet memurları hakkında yasal işlem yapılması gerektiğinden bahsediyor.

Cumhuriyet gazetesinde, DİB Ali Erbaş'ın açıklamalarıyla ilgili olarak kaleme alınan dört köşe yazısı mevcut. Enver Aysever, 30 Nisan tarihli "Hangi Diyanet, hangi laiklik?" başlıklı köşe yazısında Diyanet İşleri Başkanlığı'nı bugünkü haliyle "devrim karşıtı hareketlerin güçlü, örgütlü kurumu" olarak tanımlıyor. Her siyasal iktidarın din kurumunu kullanmak istediğini belirten Aysever, siyasal İslamcı bir parti olarak tanımladığı Adalet ve Kalkınma Partisi'nin de (AKP) "elbette Diyanet gibi bir kurumu kullandığını" belirterek devam ediyor: "Özellikle Erbaş dönemiyle birlikte bu tutum iyice açığa çıkmış görünüyor. Erbaş, fetvalarıyla topluma biçim veriyor". Aysever, laiklik ilkesi bağlamında "hiçbir din adamının kimin nasıl düşüneceğine, davranacağına karar verme yetkisine sahip olmadığını" ifade ettikten sonra yazdığı paragrafta cinsel yönelimi de dahil ederek Türkiye'nin genel halini betimliyor ve azınlık muamelesi gören grupların ancak "hoşgörü" çerçevesinde yaşam hakkına sahip olabildiklerini söylüyor¹².

Zafer Arapkirli'nin 1 Mayıs tarihli, "Virüs: PİK Demokrasi: DİP" başlıklı köşe yazısı pandemiyle bağlantılı olarak şeffaflık ve demokrasi krizini ele alırken DİB Ali Erbaş'ın açıklamalarından da "abuk sabuk laflar", "olağanüstü bir sorumsuzluk ve (adını açıkça koyalım artık) 'ultra-bölücülük'" ifadeleriyle bahsediyor¹³.

12 Enver Aysever: "Diyanet bugüne dek pek çok tartışmalı açıklama yaptı. Kadın erkek eşitliğine karşı söylemleri sıkça dile geldi. En son cinsel yönelim tartışması açtı. Oysa ülkemizde anayasa karşısında her yurttaş eşittir. Gel gelelim Diyanet, devletin resmi tezini savunduğu için, iktidar desteğiyle tutumunu sürdürmektedir. Devlet: Türk, erkek, Sünni olarak tarif edilmiştir. Bunun dışında kalan her kişi, grup azınlık muamelesi görmektedir. Yani ancak 'hoşgörü' çerçevesinde yaşam hakkına sahiptir. Başka türlü söylersek yaşamlarına izin verilen, yani katlanılan kimselerdir. Elbette adı konulmuş, yazılı bir resmîyet değildir bu: fiili durumdur ve hazindir".

13 Zafer Arapkirli: "Mesela, Diyanet İşleri Başkanı'nın yaptığı son derece vahim sorumsuzluğu eleştirenlere, aptalca bir 'din düşmanlığı' yaftası yakıştırmaya çalışıyorlar. Sanki Diyanet İşleri Başkanı, devletin bir maaşlı memuru, bir atanmış bürokrat, (dini açıdan bile baktığınızda) hata yapabile-

Mine Söğüt'ün 29 Nisan tarihli yazısı bir diğer köşe yazarı Hilal Kaplan'ın bir gün önceki yazısının başlığını alıntılıyor: "Durma haykır, eşcinsellik günahdır". Söğüt, İslam'ın bu konulara bakışını sorgulamanın "kimsenin haddi de, işi de" olmadığını belirtirken hukuki zeminle ilgili olarak şunları söylüyor: "Ama anayasasında hâlâ hukuk devleti yazan bir ülkede... Referanslarını İslam'dan alan bir iktidarın... Eşcinsel haklarını, kadın haklarını ya da insan haklarını dinen sorgulamasına tepki göstermek herkesin haddi". Erbaş'ın açıklamaları sonrasında ona verilen Cumhurbaşkanlığı desteğinden, Ankara Barosu'na soruşturma açılmasından bahseden Söğüt, bu durumun çağdaş hukuk devletinin yok sayılması anlamına geldiğini belirtiyor.

4 Mayıs tarihinde Örsan K. Öymen'in "Diyanet'in yetkileri" başlığıyla yayınlanan yazısında Diyanet İşleri Başkanlığı'nın "halkın belli bir kesimine yönelik nefret söylemi üretmeye devam ettiği" belirtiliyor. Birgün gazetesinin 28 Nisan tarihli nüshasının manşetinde de, gündemde olan ifadeler yine "nefret söylemi" olarak tanımlanmıştı. Bununla birlikte bu adlandırmanın gerek Birgün'de gerek Öymen'in köşe yazısında daha fazla ayrıntılandırılmadığını görüyoruz. Yazıların eksenini bu olmadığı için söz konusu eksiklik kabul edilebilir olmakla birlikte nefret söylemi gibi tehlikeli bir ifadenin daha açıklayıcı olarak aktarılması bilgilendirici olma açısından önem taşıyor. Öymen yazısında Diyanet'in bütçesinin sekiz bakanlığın toplam bütçesinden daha büyük olduğunu belirtiyor, barolara açılan soruşturmalara ilgili olarak "AKP'nin emrine girmiş olan sözde yargı" ifadesini kullanıyor, Erbaş'ın yetkisini aştığını, bahsettiği konuların dinle değil bilimle açıklanabileceğini söylüyor. Mine Söğüt gibi Örsan K. Öymen de konunun hukuki zemindeki durumunu ele alıyor. Kuran'da yazan ancak günümüzde uygulanmayan ceza ve yasaklardan örnekler veren Öymen, "hukuk ile dinin çelişmesi durumunda, hukuk tercih edilir, din hukuka göre yorumlanır, hukuk dine göre yorumlanmaz" diye yazıyor.

Ahmet Tan'ın "Hanım ile oruç açmak..." başlıklı yazısında da Erbaş'ın kullandığı ifadelerden bahsediliyor ve zinanın 2004 yılındaki Türk Ceza Kanunu değişikliğiyle suç olmaktan çıkarıldığı, "Avrupa Konseyi'nin 2011 tarihli İstanbul Sözleşmesi'ni ilk imzalayan ülke olarak" cinsel yönelime dayalı ayrımcılığın da yasak olduğu hatırlatılıyor. Yazıda, ironik bir dil kullanılarak DİB Erbaş'ın daha önceki çeşitli açıklamaları da eleştiriliyor.

cek bir kul değil de, eleştirilemez konumda, 'ruhani bir figür' gibi konumlandırılıyor. Onun 'Bütün bu virüs mirüs belası başımıza bu eşcinsel, travesti, lezbiyen, gay, evlilik dışı münasebet, zina suçluları(!) yüzünden geldi' şeklindeki abuk sabuk lafları, 'dokunulmaz öğretiler' gibi gösteriliyor. Tam tersine, bu sözlerin olağanüstü bir sorumsuzluk ve (adını açıkça koyalım artık) 'ultra-bölücülük' anlamına geldiğini gizlemeye çalışıyorlar. Prof. Ali Erbaş'ı eleştirene adeta 'Ser'an, katli vaciptir' diye hücum ediyorlar.

Cumhuriyet gazetesinde, belirtilen dönemde konuyla ilgili yayınlanan son haber 12 Mayıs tarihli ve İngiltere merkezli The Economist dergisinin “Türkiye homofobi karşıtlarını soruşturuyor” başlıklı yazısını¹⁴ konu alıyor. Yazıda geçen “Ancak Erdoğan’ın ‘dindar bir nesil’ yetiştirme olarak adlandırdığı girişimleri istenen etkiyi yaratmadı” ifadesi üst başlıkta kullanılırken başlıkta da “Genç Türkler dine mesafeli” alıntısına yer verilmiş. Makalede, araştırmaların gençlerin dinden uzaklaştığını gösterdiği ifade edilmekle birlikte hangi araştırmalardan bahsedildiği belirtilmemiş. Haberde ise “araştırmalara göre” ifadesi yer almadığı için bu tespitin doğrudan The Economist tarafından yapıldığı izlenimi doğuyor.

Aynı konuyu ele alan haberler 10 ve 11 Mayıs tarihlerinde 19 internet sitesi tarafından ele alınmış. İki sitenin linki rapor hazırlandığı sırada artık kullanılmadığı için 17 site üzerinden incelediğimizde haberlerin temel kaynaklarından birinin Euronews sitesinde “The Economist: Türkiye de dindar nesil yetiştirme girişimi ters tepti, gençler dinden uzaklaşıyor” başlığıyla 10 Mayıs’ta yayınlanan haber olduğunu görüyoruz. Euronews haberi, 17 sitenin 11’i tarafından referans verilerek, bunlardan 3’ü de Euronews sitesine link vererek yayınlanmış. Tekrarlanan ikinci haber kaynağı ise Birgün gazetesinde 11 Mayıs tarihinde yayınlanan “Dindar nesil projesi neden gençler üzerinde etkili olamadı” başlıklı haber. The Economist’in yazısından yola çıkan haber konunun arka planını da aktararak sosyologlar Yavuz Çobanoğlu ve Yasin Durak’ın görüşleri de eklenerek yayınlanmış. Bu haber aynı şekilde Çayyolu Haber ve Gerçek Gündem siteleri tarafından da kullanılmış. Bu haberde de ikincil kaynakların ana kaynak gibi kullanıldığını görebiliyoruz: HaberVer.me sitesi yazıda Euronews adını geçirse de kaynağını Onedio olarak göstermiş; Donanım Haber’in forum kısmında da habere kaynak olarak Mepanews linki verilmiş. 17 sitenin sadece 2’si haberin kaç kez okunduğu bilgisini paylaşmakta: Çayyolu Haber – 344 okunma, Rupelanu.org – 406 okunma.

2.2.7. Doğru Haber gazetesi analizi

Doğru Haber gazetesinde 22 Nisan – 19 Mayıs tarihleri arasında 12’si haber 5’i köşe yazısı olmak üzere 17 yazı yayınlanmış.

Diğer gazetelerde de karşılaştığımız üzere Netflix dizileri, İnsan Hakları Derneği’nin DİB Ali Erbaş hakkında suç duyurusunda bulunması, baroların açıklamalarına yönelik tepkiler, Erbaş’a yönelik destekler, İstanbul Sözleşmesi, LGBTİ+ hak savunucu derneklerin mali kaynakları, Almanya’da görev yapan Türkiye kökenli doktor, haberlerde ele alınan konular arasında.

¹⁴ <https://www.economist.com/europe/2020/05/09/turkey-investigates-those-who-object-to-homophobia> <https://twitter.com/TheEconomist/status/1259452133507768322>

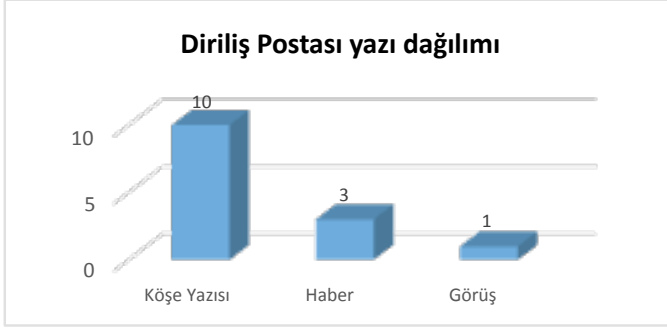
baktığımızdaysa çok daha farklı bir tonla karşılıyor ve gökkuşağı bayrağının “sapık bayrağı”, “cinsel sapkınlığı temsil eden bayrak” olarak tanımlandığını görüyoruz. ABD Ankara Büyükelçiliği’yle ilgili haber de “ABD Ankara Büyükelçiliği’ne sapkınların bayrağı asıldı” başlığı atılmış. LGBTİ+ karşıtı basılı yayınlarda, hakaretimiz ifadeler kullanıldığını başka örnekler üzerinden gördüğümüz düşünülürken aynı yayın organının basılı ve çevrimiçi yayınlarında neden daha farklı bir dile başvurduğu yanıtlanamayan bir soru olarak durmakta.

Konuyla ilgili diğer internet yayınlarına baktığımızda karşımızda temel haber kaynağı olarak 25 yayınlı Anadolu Ajansı (İdiris Okuducu, Gülşen Topçu imzasıyla) çıkmakta. İLKHA (4 yayınlı) imzası dışında 18 haber de imzasız olarak yayınlanmış. Anadolu Ajansı tarafından “Irak Dışişleri Bakanlığı’ndan LGBT bayrağı çekilen büyükelçiliklere kınama” başlığıyla servis edilen haber ya tamamen aynı başlıkla ya kısaltılmış bir başlıkla (“Büyükelçiliklere LGBT bayrağı çekildi”) kullanılmış, tek bir yayında (Star, 17 Mayıs 2020) bu başlığa “Irak Meclisi Başkan Yardımcısı sert tepki gösterdi” ifadesi eklenmiş. İlke Haber Ajansı’nın haberindeyse “Irak, cinsel sapkınlığı temsil eden bayrağı çeken yabancı büyükelçileri kınadı” başlığı kullanılmış, İLKHA’yı kaynak olarak gösteren üç yayında da aynı ifade (birinde sapık olarak değiştirilerek) kullanılmış. İmzasız yayınlanan 18 haberinse sadece 3’ü “sapkınlık” ifadesini taşımakta. Buradan yola çıkarak bazı tespitlerde bulunacak olursak: her yayın organının kendisine daha yakın gördüğü haber kaynağını tercih ettiğini; buna bağlı olarak ajans haberinin başlığının yayının başlığını da belirlediğini; internet yayınlarında kaynak gösterme konusunda bir eksiklik olmakla birlikte imzasız haberlerin diğerlerinden daha fazla hakaretimiz ifade içermediğini, dolayısıyla nefret söyleminin isimsizliğe sığınarak üretilmediğini söyleyebiliriz. Konuyla ilgili 19 Mayıs tarihli iki haberdeyse (Hürseda Haber, Rast Haber) hedefin büyükelçiliklerden çıkıp büyükelçilerin kendisine yöneldiğini, “ahlaki sapkınlığa sahip büyükelçiler” olarak tanımlandıklarını görüyoruz.

2.2.8. Diriliş Postası gazetesi analizi

LGBTİ+ bağlantılı konular Diriliş Postası gazetesinde 2 haber, 10 köşe yazısı ve 1 görüş yazısıyla yer bulmuş. Deniz Ünay imzasıyla ve “Ali Erbaş yalnız değil” başlığıyla yayınlanan haberin içindeki bir kutudaysa “Pedofiliyi LGBT ile meşrulaştırıyor” başlığı kullanılmış. Yazının bu kısmında, “Eşcinsellik, zina, pedofili ve çocuk istismarı LGBT aracılığıyla meşrulaştırılıyor. Bu tarz sapkın ve hastalıklı ruh halini ortaya koyan durumları meşru görüp topluma da meşru gösterme çabası ahlaken olduğu gibi hukuken de suçtur” cümlelerine yer verilmiş. Burada da LG-BT’nin kişileri tanımlayan bir ifadeden ziyade bir örgüt adı gibi kullanıldığını görmekteyiz, eşcinselliği de içinde barındırıyor olmasına karşın eşcinselliğin LGBT aracılığıyla meşrulaştırıldığı iddiası bu izlenimi uyandırmakta. Cinsel yönelim ve

cinsiyet kimliğinden tamamen bağımsız olan ve özellikle de pedofili ve çocuk istismarı özelinde henüz reşit olmayan, yani rıza göstermesi mümkün kabul edilmeyen çocuklara yönelik eylemler LGBT kimliğiyle ilişkilendirilerek okurda LGBTİ+ kişilerle ilgili çarpıtılmış bir algı uyandırılıyor.

Gazetede yayınlanan köşe yazılarından bir diğeri de Betül Soysal Bozdoğan imzasıyla, “LGBT'nin siyasi temsilcileri” başlığını taşımakta. Bu yazıda da ne olduğu net olarak anlaşılmayan küresel bir projeden bahsediliyor ve LGBTİ+'lar “azgın azınlık”, “ifsad edici kesim” olarak adlandırılıyor. Bahsedilen kesimin sivil toplumda, hukukta mücadele ettiği, yargıda savunucularının bulunduğu, medyada aktif oldukları belirtildikten sonra son hamlelerinin de siyasetle ilgili olduğu iddia ediliyor. Yazının devamında Türkiye’de LGBTİ+ hareketin belli başlı dönüm noktaları kronolojik sırayla verilmiş, bu kısımda olumsuz olarak kullanılan tek ifade Onur Yürüyüşü’nün “sözde” olarak tanımlanması. Yazarın verdiği son örneğe Kadıköy ve Şişli belediyeleri bünyesindeki LGBTİ+ meclislerinin 23 Nisan açıklamaları. Çocukların “LGBT kapsamında değerlendirilmesi dehşet verici bir hata” olarak nitelenirken “onarım terapisi”yle ilgili eleştiriler aracılığıyla da insanların “tedavi olma hakkını gasp etme” girişiminde bulunduğu iddia ediliyor. Bütün bunlarla mücadele etme yöntemi olarak yazarın önerisiyse “LGBT karşıtları(nın) argümanlarını netleştirerek acilen dernekleşmeye gitmeleri”.

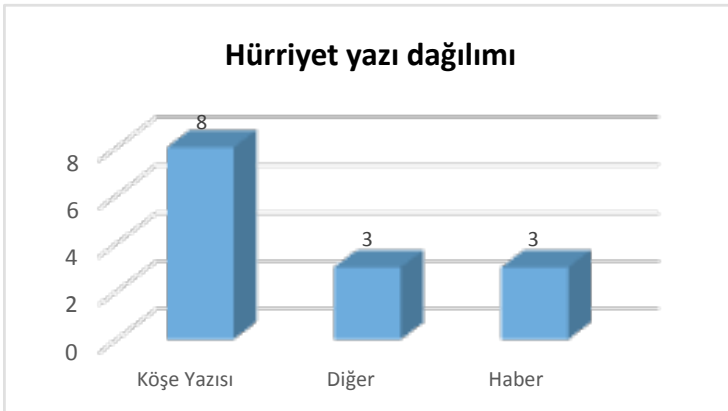
2.2.9. Hürriyet gazetesi analizi

Hürriyet gazetesinde yayınlanan üç haberden biri tiyatro, biri magazin içerikliken diğeri Hollywood dizisiyle ilgili bir söyleşi¹⁵. Köşe yazılarının ağırlıklı olduğu gazetede iki yazı LGBTİ+ bağlantılı konulara çok kısaca değiniyor olsa da yansıttığı görüntü açısından dikkate değer nitelikte. Ertuğrul Özkök, 14 Mayıs tarih-

15 “Farklılığın seni sen yapar”, 20 Mayıs 2020 – “50 bin liralık dava açtı”, 18 Mayıs 2020 – “Hollywood’un karanlık yüzü”, 10 Mayıs 2020.

li, “Yoksa yeni normal çok sıkıcı bir şey mi olacak” başlıklı yazısında, seyrettiği “Normal İnsanlar” dizisinden bahsederken Engin Ardıç’la benzer bir ifade kullanıyor: “Dördüncü bölümde ‘Bana bir şeyler mi oluyor’ dedim. Çünkü ilişkiler son derece sıradan, terk etmeler son derece sıradan. Koskoca Trinity Üniversitesi’nde bir tek LGBT insanı ve ilişkisi yok. Evet gerçekten ‘normal, hatta çok normal insanlar’... Sonra yavaş yavaş fark ettim ki derinde çok özlediğimiz bir şey var. Sıradan insan teması...”. “Heteroseksüel insanı” ifadesi kadar yanlış bir adlandırma olan “LGBT insanı” ifadesini bir yana bırakırsak, amaçlanan başka bir şey olsa da kullanılan kelimeler ve bağlam içerisinde LGBTİ+’lar “normal”in, “sıradan insan”ın dışında kişiler olarak tanımlanmış oluyor. Kullanılan dil, içinde yaşanılan dünyadan bağımsız olmadığı için Özkök’ün bu ifadeleri de en hafifinden LGBTİ+’larla ilgili “daima neşeli, umursamaz, eğlenceli kişi” stereotipini hem kabul etmiş hem de yeniden üretmiş oluyor.

Cengiz Semercioğlu’nun 30 Nisan tarihinde “Al birini vur ötekine” başlığıyla yayınlanan yazısında da “sosyal medyada ortaya çıkan ve cinsel yönelimlerinin üzerine basarak popüler olmaya çalışan tipler”den bahsediliyor. Eşcinsellik dışında cinsel yönelimler de olmakla birlikte yazıda ima edilen kişiler aracılığıyla cinsel yönelim ifadesinin eşcinselliği tariflemek için kullanıldığını görüyoruz. Semercioğlu, tüm LGBTİ+’ları değil, saydığı özelliklere uyan belli kişileri kastetmiş olsa da yazının devamındaki tüm olumsuzluklar, bu kişilerin “hiçbir altyapısı olmayan”, “hiçbir şey üretmeyen”, “uçak tuvaletinde edepsizleşen”, “ona buna bağırarak hadsizleşen” şeklinde tanımlanması ister istemez tüm eşcinselleri kapsayan bir hâl alıyor. Bu iki örnek, son derece “basit”, “sıradan” görünen kelimeler bile söyleyenin dünyaya bakışından izler taşıdığı, o kelimeleri okuyanların dünya görüşünü de şekillendirme potansiyeline sahip olduğu için, özellikle de ana akım medyada kullanılan dile ne kadar dikkat edilmesi gerektiğini ortaya koymakta.

Gazetede ki köşe yazılarında ağırlıklı olarak DİB Ali Erbaş'ın açıklamalarını destekleyen ve açıklamalara dönük tepkileri eleştiren bir yaklaşım söz konusu:

(...) Ayrıca Ali Erbaş bunu dince kutsal olan bir yerde, camide yapıyor, İnsanları meydanlara toplasa, kitlelere eşcinselleri, zina yapanları hedef gösterse "Demokratik hukuk devletinde buna hakkın yok** diyebilirsiniz. Ama vay sen misin eşcinselliğe, zinaya söz söyleyen... LGBT'sinden Ankara Barosu'na kadar hepsi harekete geçti. Bıraksan Ali Erbaş ı ipe çecekler. Diyanet İşleri Başkanı camide hutbe okurken LGBT'ye mi soracak? Ankara Barosu'ndan izin mi alacak? (Abdülkadir Selvi, "Diyanet hutbeyi LGBT'ye ve Ankara Barosu'na mı soracak?", 28 Nisan 2020)

Bizler Müslüman mahallesinde salyangoz satardan çok gördük ama doğrusu kendilerine hukukçu payesi verenlerin bu derekeye düşebileceklerini düşünemedik. (...) Bu zihniyet kendisini layüsel mi zannediyor? Halkımızın büyük çoğunluğunun benimsediği dini değerleri aşığılama cüretini nereden buluyorlar? Cumhurbaşkanı'nın dediği gibi "Herkes haddini bilmeli!", bilmeyenlere de bildirilmelidir. (Fuat Bol, "Hukuku gukuk yapan zihniyet!", 29 Nisan 2020)

Ankara Barosu nun eşcinselliği savunup "çağlar ötesinden gelen ses" diyerek İslam'a hakaret etmesi ise bardağı taşıran damla oldu. Örgütlü, marjinal bir grubun baro yönetimlerini ele geçirmesi karşısında harekete geçildi. (...) Bakmayın böyle eşcinsel haklarını savunmalannı. Ankara Barosu 28 Şubat sürecinde yasakçı barolardan biriydi. Başörtülü avukatları baroya kaydetmemiş. mahkeme kararlarını uygulamamıştı. (Abdülkadir Selvi, "Barolar ve mühendis odalarının yasası değişiyor", 6 Mayıs 2020)

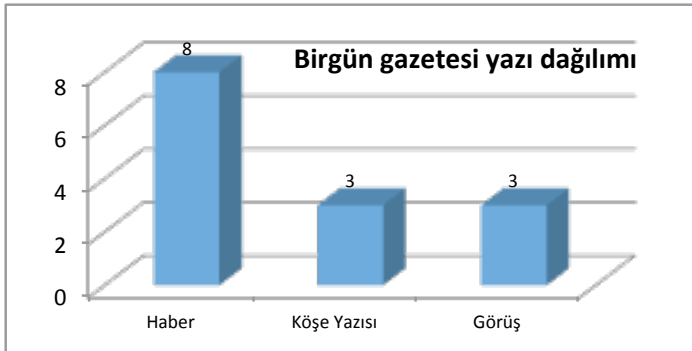
(...) üyelerin bir kısmı alternatif baro fikrine yakın duruyordu. Ancak PKK'lıların, FETÖ'cülerin ve LGBT gibi marjinal grupların alternatif baro kurma ihtimali üzerine bundan vazgeçildi. Tek baro sisteminin devam etmesi karar alındı. (Abdülkadir Selvi, "Baro yasasında gece yarısı sürprizi", 8 Mayıs 2020)

Hürriyet gazetesindeki yazılar arasında Sedat Ergin'in 1 Mayıs'ta "Salgın günlerinde Türkiye'nin tartışma konusu" başlığıyla yayınlanan köşe yazısıysa gazetesinin genel çizgisinden farklı bir yerde konumlanmakta. "Bütün bir insanlı(ğın) son asırların en büyük felaketlerinden biriyle kuşatılmış durumda" olduğunu belirten Ergin, korona virüs pandemisine karşı yürütülen mücadelenin yanında Türkiye'de bir de "eşcinsellik, zina, 'meydanlarda cadı diye kadınların yakılması' gibi başlık-

ların ön plana çıktığı bir tartışma” olduğunu ifade ediyor. İçinden geçilen süreçte, “toplumun bütün kesimlerini saracak, görüş ayrılıklarının, farklılıklarının üstüne çıkacak kuşatıcı bir dil”in bu sürecin aşılmasında yaşamsal önem taşıdığını yazan Ergin, DİB Ali Erbaş’ın sözleriyle başlayan süreçteki hemen tüm aktörleri eleştirel bir şekilde değerlendiriyor. Ergin’in yazısında “hukukun üstünlüğünü temel alan laik bir ülkede temel hak ve özgürlükler ve yaşam tarzları söz konusu olduğunda geçerli olan(in) pozitif hukuk çerçevesinde yasaların çizdiği alan” olduğunun vurgulanmasının önemli bir yaklaşım olduğunun altını çizmek gerekir. Soğukkanlı ve açıklamaya / anlamaya / çözüme dönük yaklaşımıyla Ergin’in yazısı sadece Hürriyet gazetesinde değil genel olarak tüm ana akım medyada karşılaştığımız kışkırtma / ayrıştırma / öfke dilinden uzak, olumlu bir örnek olarak belirtilmeli. Yazı aynı zamanda, bir gazetede farklı görüşlerin hâlâ ifade edilebildiğini göstermesi açısından da önem taşımakta. Yine de, Sedat Ergin’in Hürriyet bünyesinde Ankara Temsilciliği’nden genel yayın yönetmenliğine kadar üst düzey görevler almış olduğunu ve gazetenin sahiplik yapısı / yayın çizgisindeki değişimlere karşı kendi alanını koruma özgürlüğüne sahip olmasında bu durumun etkili olabileceğini de gözden kaçırmamak gerekmekte. Dolayısıyla bahsedilen durumun Hürriyet’in çoğulcu yayın çizgisinden ziyade belli kişilerin özel alanlarını koruyabilmiş olmasından kaynaklandığını iddia etmek yanlış olmayacaktır.

2.2.10. Birgün gazetesi incelemesi

Birgün gazetesinde 24 Nisan – 18 Mayıs tarihleri arasında LGBTİ+ bağlantılı 13 yazı yayınlanmıştır. Bu yayınların 8’i haber, 3’ü köşe yazısı, 2’si ise görüş yazısı. Gazetede 8 haberin 2’si haber Merkezi, 1’i Avrupa/Birgün imzalıyken 4 haber muhabir imzasıyla, 1 haber de imzasız yayınlanmıştır.

Gazetenin 28 Nisan tarihli nüshasının manşetinde DİB Ali Erbaş’ın açıklamaları sonrasında yaşanan gelişmeler “Diyanet devlet oldu / Hedef laiklik” başlığıyla yayınlanmıştır. Manşette DİB Erbaş’ın ifadeleri nefret söylemi olarak adlandırılıyor,

Erbaş'ın hazırladığı bir kitapta üniversite öğrencilerini de hedef aldığı belirtiliyor ancak konu daha fazla açıklanmıyor. Ana sayfada yer alan bilgiler arasında "İktidarın baroyu hedef aldığı", Diyanet İşleri Başkanlığı'nın Ankara Barosu hakkında suç duyurusunda bulunduğu, baronun iktidara yönelik tepki açıklaması ve "Erbaş suç işliyor" başlığı altında İzmir Barosu Başkanı Özkan Yücel'in açıklamaları yer alıyor.

Dokuzuncu sayfada devam eden M. Emin Kurnaz imzalı haberde Erbaş'a yönelik tepkiler farklı başlıklarla çeşitli kutucuklarda verilmiş, dolayısıyla görüşlerin haber metninin içinde kaybolmasının önüne geçilmiş. Aktarılan tepkiler, İzmir Barosu Başkanı Özkan Yücel, Avukat Turgut Kazan ve CHP Genel Başkan Yardımcısı Gökçe Gökçen'e ait. Bu görüşlerin doğrudan ilgili kişilerden mi alındığı yoksa yapılan basın açıklamaları doğrultusunda mı yazıldığı haberde belirtilmiyor, içeriğe baktığımızda her iki durumun da söz konusu olabileceği izlenimi doğmakta.

"Diyanet'i eleştirene jet soruşturma" başlıklı haber de 29 Nisan'da ana sayfadan giriyor ve sekizinci sayfada devam ediyor. Ankara Barosu'na açılan soruşturmanın konu edildiği haberde Diyarbakır Barosu Başkanı Cihan Aydın'ın, Sol Parti'nin Erbaş'ın açıklamaları ve laiklikle ilgili görüşleri ile Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin baroların tepkilerini "yüce Allah'ın kelamıyla birlikte dinimize vahim bir saldırı" olarak tanımladığı aktarılıyor.

Görüş yazılarından biri, metinde belirtilmemekle birlikte, LGBTİ+ hakları alanında aktif olarak çalışan Aylime Aslı Demir'e ait. Diğer görüş, CHP İzmir Milletvekili Av. Murat Bakan tarafından kaleme alınmış ve DİB Ali Erbaş'ın açıklamaları sonrasında baroların tepkisini ve (eleştirel açıdan) iktidarın barolara yaklaşımını ele alıyor. LGBTİ+ bağlantılı 2 haber ve 2 köşe yazısı Netflix'te yayınlanan Aşk 101 ve Hollywood dizileriyle, ölüm yıldönümü dolayısıyla şair Arkadaş Z. Özger'i ve "Buchanan'ı Diriltmek" filmi ele alıyor. Arkadaş Z. Özger'in gerek şiirleri gerek yaşamıyla ele alındığı yazıyı ayrı tutarsak diğer üç yazının ana eksenini LGBTİ+'lar değil, LGBTİ ifadesi konuyla ilgili olarak birkaç cümleyle yer alıyor. Birgün gazetesinin LGBTİ+ konusuna hak odaklı bir bakış açısı olsa da, başka pek çok yayında olduğu üzere burada da, gazetenin ortak bir dil tutturamadığını görüyoruz. Dil açısından bunun ilk örneği "gay" kelimesinin İngilizce olarak yazılmasıyla Hollywood dizisinin eleştirisinde karakterlerden birinin "oyuncu adaylarını seksüel ilişkilere zorlayan sapık gay bir menajer" olarak tanımlanması daha vahim bir durum olarak karşımıza çıkıyor. Metnin yazarının çok büyük bir olasılıkla konu bağlamında yapmaya çalıştığı bir tarif, özellikle de içinde bulunulan dönemin hassasiyeti göz önüne alındığında, olmaması gereken bir hataya dönüşüyor. Metin yazarından baskıya kadar giden süreçte yazıya editoryal bir müdahale olmadığı, bu kullanımın LGBTİ+ bağlantılı konuları ele almaktaki refleks eksikliğinden kaynaklandığını söylemek yanlış olmayacaktır.

Birgün gazetesinde ele alınan konular arasında, Ankara Barosu'na açılan soruşturma, Sol Parti ve Devlet Bahçeli'nin DİB Ali Erbaş'ın açıklamasına yönelik yaklaşımları ve Almanya'da yaşayan, Türkiye kökenli doktorun çalıştığı hastaneden "kovulması" yer almakta. Başka yayınlarda da karşımıza çıkan bu haberler, doktorun Twitter hesabı üzerinden yaptığı "Bir doktor olarak belirtmek isterim ki, homoseksüellik ve transeksüellik hastalıktır" açıklama sonrasında gerek Almanya gerek Türkiye'deki LGBTİ+ hak örgütlerinin tepkilerinin de ardından "20 yıldır çalıştığı hastane" tarafından görevine son verilmesiyle ilgili. Bu haber Birgün gazetesinin haber başlığında "ayırıcı doktor" ve "kovuldu" ifadeleriyle aktarılırken yukarıda da gördüğümüz üzere yayınların konuya yaklaşımına göre bu adlandırma değişmekte. Yukarıda incelenen Aydınlik gazetesinin bu konuyla ilgili herhangi bir yayını olmadığını görüyoruz, eşcinsellik konusunda sert tepkileri olan yayının konuyu görmemesi açıklanması gereken bir unsur olarak karşımıza çıkıyor.

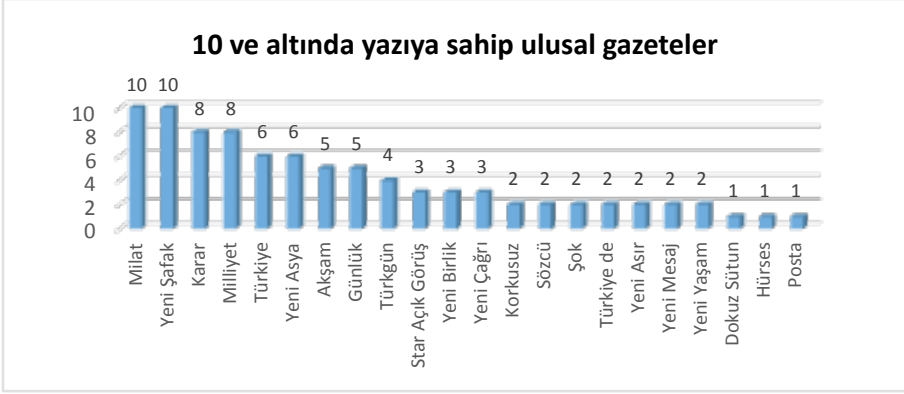
17 Mayıs Uluslararası Homofobi, Bifobi, İnterfobi ve Transfobi Karşıtı Gün de gazetede iki haberle yer bulmuş. Bir haberde Uluslararası Af Örgütü'nün konuyla ilgili açıklaması aktarılırken diğer haberde de KAOS GL Derneği tarafından hazırlanan, LGBTİ+'ların İnsan Hakları 2019 Raporu'ndaki bilgiler veriliyor.

Birgün'de Nazım Alpman'ın "Cinayet İşleri Başkanlığı" köşe yazısı, DİB Ali Erbaş'ın açıklamalarını eleştirmekle birlikte içerdiği "(...) Diyanet İşleri Başkanı bunların hiçbirini görmeyerek doğrudan, insanların belden aşağı yerlerine yöneldi, cinsel tercihleri farklı olanları oruçlu ağzıyla telaffuz etti" ifadesi nedeniyle konuyu haklardan ziyade cinselliğe sıkıştırmış oluyor. Yazarın böyle bir amaç taşımadığı kuvvetle muhtemel olsa da, tıpkı Hollywood dizisi eleştirisinde olduğu gibi burada da, LGBTİ+ konularla ilgili yazma pratiğinin ve kontrol / düzeltme refleksinin eksikliğini görüyoruz.

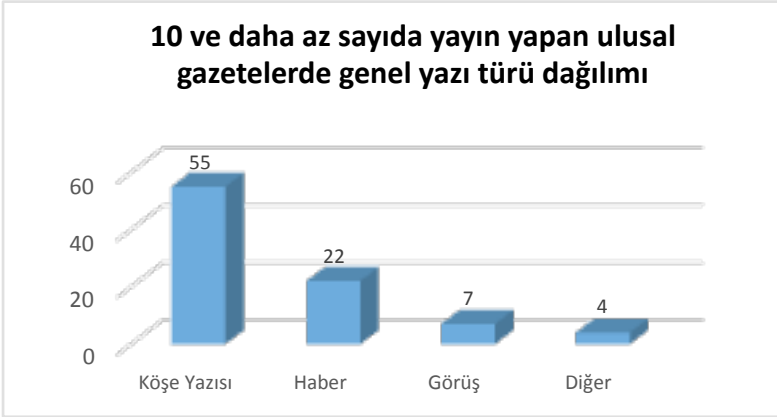
İncelenen dönemde Birgün gazetesinde konuyla ilgili son haber 12 Mayıs'ta yayınlanıyor ve İngiltere merkezli The Economist dergisinde yayınlanan "Türkiye homofobiye itiraz edenleri soruşturuyor" başlıklı yazıdan hareketle yazıda bahsi geçen "dindar nesil yetiştirme" konusunun arka planına yer veriyor. Berkant Gültekin imzalı haberde iki sosyoloğun görüşlerine de başvuruluyor ve pek çok yerde yayınlanan bilgilerin bir adım ötesine geçilerek konu hem tarihsel bağlamı hem de bugünkü durumuyla ele alınmış oluyor.

2.2.11. Yayın sayısı 10 ve altında olan ulusal gazetelerin analizi

İncelenen dönem içinde LGBTİ+ konularla bağlantılı olarak 10 veya 10'dan daha az sayıda yayın yapan 22 gazete bulunmaktadır. Bu gazetelerde toplam 88 yazı yayınlanmıştır.

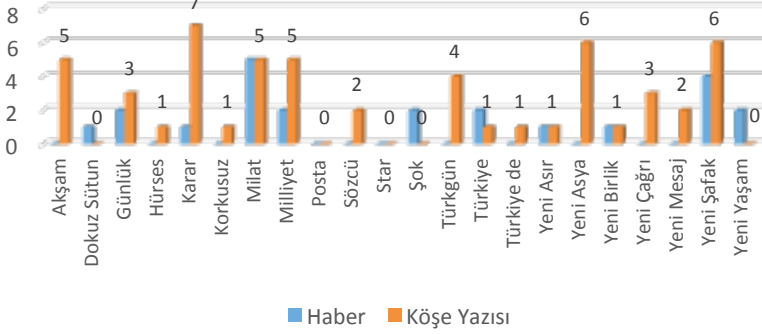

Söz konusu gazetelerde köşe yazısı / haber dağılımına baktığımızda **konunun ağırlıklı olarak köşe yazılarında** ele alındığını, haber kategorisindeki yayınların, köşe yazılarının yarısından az olduğunu görüyoruz. İncelenen yayınlar arasında hemen her eğilimden, kendi alanında etkili de kabul edilebilecek gazeteler olmakla birlikte belirlenen dönem içinde yaşanan LGBTİ+ bağlantılı konular az sayıda yazıda ele alınmış. Gerek LGBTİ+ savunuculuğu gerek LGBTİ+ karşıtlığı açısından bu boşluğun nasıl açıklanacağı belki de gazete çalışanlarıyla görüşmeler sonrasında yanıtlanması gereken bir soru olarak karşımızda durmakta.

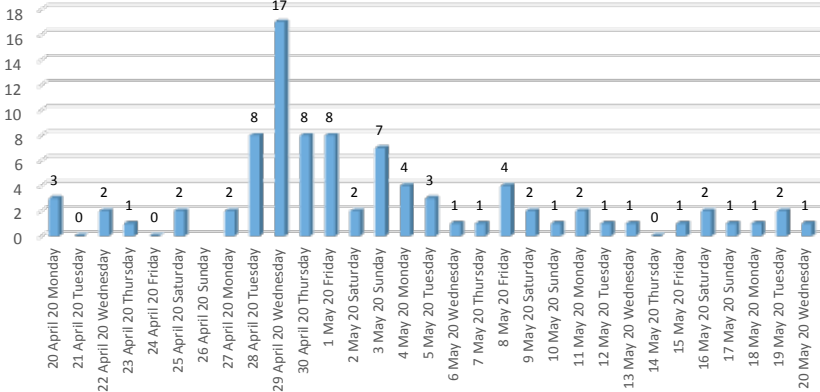
Yayınlara göre dağılımına baktığımızda en çok yayının 29 Nisan Çarşamba günü olduğunu görüyoruz (17 yazı). 28 Nisan, 30 Nisan ve 1 Mayıs tarihlerinde 8'er yazı yayınlanırken 3 Mayıs'ta görülen 7 yazı dışında diğer günlerde en çok 4 yazı yayınlandığını görüyoruz.

10 ve daha az sayıda yayın yapan ulusal gazetelerde ayrıntılı yazı türü dağılımı

Otuz üç köşe yazısı ve 7 haberde DİB Ali Erbaş'ın açıklamalarıyla bağlantılı konular ele alınmış.

Tarihe göre dağılım

Akif Beki, **Karar** gazetesinde yayınlanan “Diyanet Reisi Baroya müteşekkirdir” başlıklı yazısında (29 Nisan 2020), DİB Ali Erbaş’a “reis” olarak hitap etmesiyle Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın “reis” olarak adlandırılmasına da bir gönderme yapmış, dolayısıyla iki kişi / kurum arasında bir yakınlık ilişkisi ima etmiş oluyor. Erbaş’ın, son açıklamalarının öncesinde çok eleştiri aldığını, koltuğunun sallantıda olduğunu, siyasetin fazla etkisinde olmakla eleştirildiğini belirten Beki, “Fakat, son hutbesine karşı, LGBTİ hakları üzerinden geliştirilen atak sağ olsun!” diyor ve bu sayede Erbaş’ın koltuğunun eskisinden bile sağlam olduğunu söylüyor. Erbaş’ı destekleyenler tarafından dile getirilen “bu İslam’a saldırıdır”

yaklaşımını da “uyandırılan bir duygu” olarak tanımlayan Beki, böylece kendisinin bu fikirde olmadığını belirtmiş oluyor ancak konunun bu kısmına başka bir açıklama getirmiyor. Beki, yazısında Ankara Barosu'na yönelik eleştirilerini de dile getiriyor.

Yine 29 Nisan tarihinde **Karar** gazetesinde yayınlanan bir diğer köşe yazısı da Yıldırım Oğur imzası taşıyor (“Ülkeyi paylaşmak zorundayım...”). Oğur da tüm taraflara yönelik eleştirilerini “Neresinden tutsanız elinizde kalan bir din nasıl tebliğ edilmez, bu mesele nasıl savunulmaz ve tabii bir hukuk devletinde savcılar ne yapmaz üzerine ibretlik bir zincirleme Türkiye kazası bu” sözleriyle dile getiriyor. DİB Erbaş'ın örneğin faiz konusunda benzeri bir açıklama yapmadığını, yani “İslam'ın bütün hükümlerini aynı yüksek sesle ve lanetli gibi kelimelerle savunmadığını, zorunlu filtreleri olduğunu” yazan Oğur, “Bütün bu yıllar boyunca bu kadar sert biçimde ifade edilmeyen, hatırlanmayan İslam'ın akidelerinin bugün bu kadar sert ve net biçimde kullanılmasının herhalde bir açıklaması olmalı. İknanın, hoşgörünün, geri basmanın yerini ‘inanmıyorsan çık bu dinden’ özgüveninin alması herhalde dinle değil siyasetle ilgili. Çünkü din değişmedi ama güç ilişkileri, siyasi tercihler değişti” açıklamasını getiriyor. “Bu ülkeyi farklı hayat biçimlerine, inançlarına ve inançsızlıklarına sahip insanlarla paylaşıyoruz” diyen Oğur, hayat tarzlarına saygının herkes için bir zorunluluk olduğunu belirterek herkesin “ülkeyi paylaşmak zorunda” olduğunu hatırlaması gerektiğini ifade ediyor. Oğur'un yazısındaki bir ilgi çekici nokta da AKP döneminde, 2002 yılından 2017'ye kadar LGBTİ+ ve İstanbul Sözleşmesi hakkında yürütülen destekleyici politikaları hatırlatması ve aradaki tutarsızlığı ortaya koyarak AKP eleştirisi de yapmış olması.

Sözcü gazetesinde Deniz Zeyrek, 29 Nisan tarihinde yayınlanan “Başkan çık aradan!” başlıklı yazısında, başlıktan da anlaşılabilceği üzere, DİB Ali Erbaş'ın açıklamalarına eleştirel yaklaşıyor. Gerek dünyanın gerek Türkiye'nin gerekse İslam dünyasının pek çok sorunu varken ve “iyi insanlar dili, dini, mezhebi, etnik kökeni, cinsel tercihi, yaşam biçimi ne olursa olsun bu zor günlerde sıkıntıdaki insanlara yardım edebilmek için kolları sıvamış”ken Erbaş'ın “insanların bir bölümünü tercihlerinden dolayı etiketleyip, başımıza gelen belalardan onları sorumlu tut(tuğunu), bununla da yetin(meyip) kendisi gibi düşünenlerin, etiketlediklerinden nefret etmesini, onlara kin duymasını” beklediğini belirtiyor. Zeyrek, Ankara Barosu'nun ya da diğer baroların açıklamalarını özellikle olumlumasa da bu tartışmada unutulmaması gerekeni şöyle ifade ediyor: “Başka insanların yaşamını kendi inançları doğrultusunda şekillendirmek isteyen bir kişiye ya da zümreye karşı çıkıp, laik cumhuriyeti savunmak suç değil, bilakis haklı”.

Yasemin Güleçyüz imzalı köşe yazısı, 29 Nisan'da **Yeni Asya** gazetesinde “Çocuklar kısaçta!” başlığıyla yayınlanmış. DİB Ali Erbaş'ın açıklamalarından yola

çıkılarak eşcinsellik tartışmasının “artık sadece yetişkin kadın ve erkekler için değil, çocuklar için de” yapıldığını söyleyen Güleçyüz, böylesi önemli bir konuda referans olarak “İstanbul Sözleşmesi’nin orijinal metninde uzmanların belirttiğine göre” ifadesini kullanarak, yani kolayca ispatlanabilecek bir iddiayı ispat / kontrol gereği duymadan ve kışkırtıcı olabilecek bir şekilde, “çocukların da cinsel tercihlerinde hür bırakılması gerektiği”nin ifade edildiğini yazıyor. Çizgi filmler içine yerleştirilmiş gizli ya da açık mesajlardan bahseden Güleçyüz, yazı boyunca çocukların ticari konularda kullanılmasıyla ilgili örnekler vb üzerinden örneklerle ilgisi olmayan çıkarımlara varıyor ve okurda büyük bir tehlike algısı yaratılmasına katkıda bulunuyor.

29 Nisan 2020’de **Yeni Birlik** gazetesinde Dr. Can Ceylan, “+Görüş” köşesinde “Lubunya diktatörlüğü” başlığıyla yayınlanan yazısında Erbaş’ın açıklamalarına yönelik tepkileri eleştirirken Cuma Hutbesi’nin içeriğine dair daha önce ifade edilmeyen bir süreçten bahsediyor. Ceylan’ın iddiasına göre “İstanbulpride adlı yapılanma”nın 28. İstanbul LGBTİ+ Onur Haftası için yayınladığı “Ben neredeyim” başlıklı bildirisinin “çakmayı amaçladığı kıvılcım”, “akıllarınca yaptıkları blöf”, devlet tarafından görüldü ve buna karşılık olarak da DİB devreye girerek Cuma hutbesinde eşcinsellikle ilgili ayetler hatırlatıldı. Ceylan, yazısında genel olarak, LGBTİ+’ların “kendileri aleyhine dillendirilen ve hiçbir şiddet ve baskı unsuru içermeyen fikir ve görüşlere tahammül edemediklerinden” bahsediyor. Yazının devamında LGBTİ+’lar kastedilerek, ortada böyle bir talep bulunmamakla birlikte, eğer iktidarı elde ederlerse yapabilecekleri şöyle sıralanıyor: “Heteroseksüelleri tutuklamak, kısırlaştırmak, anne-babaların çocuklarına cinsiyet eğitimi vermesini yasaklamak gibi türlü zorbalık ve diktatörlüğü yapmamalarını kim engelleyebilir? (...) Bu lubunyalar başa geçerlerse, eşcinselliği lânetleyen kutsal kitapları şehirlerin meydanlarında yakmayacaklarını kim garanti edebilir?”. Bu yazıda da sebep – sonuç arasındaki bağ kurulmadan, olaylar arasında nedensellik bağlantısı aranmadan okurda korku, öfke vb. olumsuz duygular / tepkiler uyandırmaya yönelik bir yaklaşımla karşılaşıyoruz. Ceylan, “LGBTlilerin başkalarından beklediği hoşgörüyü birbirlerine göstermediklerine dair birçok örnek bulunabileceğinden” de bahsediyor ve örnek olarak “akademik bir araştırma sebebiyle” görüştüğü bir lezbiyenin, kendisini “en çok lezbiyenlerin mağdur ettiğini” belirttiğini aktarıyor.

Ceylan’la benzer bir yaklaşım 2 Mayıs’ta **Yeni Şafak**’ta yayınlanan, Yasin Aktay imzalı “Eşcinsel despotizm” başlıklı yazıda da karşımıza çıkmakta. Yazı, aynı başlıkla, biri gazetenin sitesi olmak üzere, beş internet sitesinde de dolaşıma sokulmuş¹⁶. DİB Ali Erbaş’ın açıklamalarına Ankara Barosu’nun tepkisini de konu edinen Aktay, “Konu eşcinselliğin hak ve özgürlük talebi olmaktan çıkmış onu dine

16 Ankara Haber Merkezi, Haber7, Türk Haber Gazetesi, Türkiye Haber Merkezi, Yeni Şafak.

dahi nüfuz edecek yeni ve despotik bir iktidar arzusuna dönüşmüştür”, “eşcinsel lobisinin talep ettiği özgürlük bile değil, herkesin hayatını kendi kurallarına göre belirlemek, bir eşcinsel toplum ortaya çıkarmak” tespitlerinde bulunuyor. Ceylan gibi Aktay da her alana nüfuz etmiş, güçlü ve hatta engellenemez bir eşcinsel lobisi tahayyülünü ispatlamadığı ama birer gerçekmiş gibi sunduğu örneklerle ortaya koyuyor:

“Sağlıklı bir toplum ideali var dinin; ahlakın bir kısmı da bu sağlıklı toplumu inşa eden kodlamalardan oluşur. Bireysel özgürlükleri sorumsuzlukla eşdeğer olarak düşünen ve hazlarını, heva ve heveslerini kendilerine yol edinenlerin anlamakta zorluk çekeceği bir şeydir bu. (...) Bu işin Avrupa’da neredeyse yeni bir ahlaki norma dönüşmüş olduğu ve eşcinselliğin artık bir özgürlük meselesi olmaktan bile çıkmış, artık başka insanların hayatlarına, normlarına, inançlarına müdahale edecek boyuta gelmiş olduğu da bir gerçek. Bugün dünyada siyasette, kültürde, finans ve iş dünyasında, hatta bilimde eşcinsel lobisinin efsanevi Yahudi lobisinden daha güçlü ve etkili hale gelmiş olduğu da... Bütün bu alanlarda etkinliğini sürdüren eşcinsel lobisinin oturtmaya çalıştığı yeni norm düzenini bir türlü kabul ettiremediği bir alanın din olduğu anlaşılıyor. Aslında eşcinsel lobisi Avrupa’da ne yapıp edip Hıristiyanlık üzerinde arzuladığı bu iktidarı neredeyse tesis etmiş durumda. Yahudiliğin de Hıristiyanlığın da apaçık günah saydığı eşcinselliği, rahipler bugün eşcinsel iktidarın lanetinden kaçındıkları için vaazlarına konu edinmekten çekinmektedirler.”

Sevda Karaca'nın **Günlük Evrensel**'de 8 Mayıs 2020'de “Diyanet, Eşcinsellik, Darbe, Aile vd...” başlıklı yazısında DİB Ali Erbaş'ın sözleri “eşcinselleri hedef alan açıklama” olarak tanımlanıyor. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın, bu sözlere yönelik eleştiri yapanları “İslam düşmanı” olarak yaftaladığı belirtildikten sonra bu olay vesilesiyle “uzun zamandır planlanan” baro ve meslek odalarının yapısındaki değişikliğin gündeme getirildiğini aktarıyor. Karaca, içinden geçilen dönemi başarısız bir ekonomi, kriz yönetimi, yoksulluk vb. özelliklerle tanımlarken “bu süreçte, Diyanet'in kullanışlı bir savaş silahı olarak devreye sokulması”nın şaşırtıcı olmadığını söylüyor. Karaca bu dönemde yapılan yayınlara da değiniyor:

Son günlerde Hilal Kaplan'dan Yasin Aktay'a, Doğu Perinçek'ten Akit manşetlerine uzanan hatta bir araya gelenlerin 'Aile hayatının önemi, aileye yönelik saldırılar, dini/milli değerlerin zayıflamasıyla ortaya çıkan tehlikeler' konu başlıklarını içeren yazı dizileriyle karşı-

mıza çıkması da bu bakımdan tesadüf değil. Kadınların kürtaj hakkının, çalışma hakkının, kendi hayatları ve bedenleri üzerinde karar verme hakkının giderek daha geriye götürüldüğü; LGBTİ haklarının “Aile ve toplumu yıkan unsurlar” olarak lanse edildiği ve adeta bir cadı avının başlatıldığı bu dönemde bu ‘aile, din, gelenek, millilik, bayrak, ezan’ söylemleri bir ‘ihtiyacın’ ürünü.

Muhafazakar eğilimin genel olarak Batı’da da benzer söylemlerde bulunduğu belirten Karaca, LGBTİ+’ların “toplumsalın ‘zayıf karni’ olarak” görüldüğünü eklerken “LGBTİ’lerin tam da bu süreçte daha fazla hedef tahtasına oturtulması, toplumsal muhalefetin de haklarına ve var oluşlarına ilişkin savundukları zayıflığı, bu topyekün saldırıda cadı avına ilk kurban edileceklerin LGBTİ’ler olmasını da beraberinde getiriyor” tespitinde bulunuyor. Sürecin ilerleyişini, bu süreçte neyin neye hizmet etme amacı güttüğünü ortaya koymayı amaçlayan yazı, konuyla ilgili bütünlüklü bir bakış açısı sunması bakımından önem taşımakta.

NAR 03

Sevda KARACA
Siyasetçi, yazar ve aktivist

DIYANET, EŞCİNSELLİK, DARBE, AİLE VD...

Diyaret İleri Bakkan Ali Erbaç'ın eşcinselleri hedef alan açıklamalarını ardından İktidar sözcüleri Erbaç'ı belki andınca destek verirken, Erbaç'ın açıklamalarının hukuka ve insan haklarına aykırı olduğunu belirtiren "İnan dümən" olarak yitirdikleri Cumhuriyetçi Erbaç'ın Erbaç'ı öldürme saldırılarını destekleyen "İnanın yinək" sloganı altında çıktıkları yürüyüşleri barınan ve meslek odaları "Din hedi" olarak seçti. Üzün zamanında AKP'ın yaygın planladığı düzenlemeyi bu vesileyle yeniden gündeme

getirdi. Barın ve meslek odalarını kapılarındaki öğrencileri de içerdi. Aynı zamanda bir de hiç kırma ağrına darbe kelimesini almıyordu. İktidar sözcüleri tarafından, muhalefetin "yünlü eleştirileri" üzerinden tartışılmaya açıldı. "Din, devlet, bayrak, aile, kültürel değerler" eleştirisiyle gündeme "İnanın yinək" sloganı, ezan, bayrak, milliyetçilik, aile ve toplumu yıkan unsurlar, bayrak, ezan" söylemleriyle "İnanın yinək" sloganıyla özetlenen bir kampanya başlatıldı. "İnanın yinək" sloganı, ezan, bayrak, milliyetçilik, aile ve toplumu yıkan unsurlar, bayrak, ezan" söylemleriyle "İnanın yinək" sloganıyla özetlenen bir kampanya başlatıldı. "İnanın yinək" sloganı, ezan, bayrak, milliyetçilik, aile ve toplumu yıkan unsurlar, bayrak, ezan" söylemleriyle "İnanın yinək" sloganıyla özetlenen bir kampanya başlatıldı.

mevda da bu bakımdan tesadüf değil. Kadınların kürtaj hakkının, çalışma hakkının, kendi hayatları ve bedenleri üzerinde karar verme hakkının giderek daha geriye götürüldüğü; LGBTİ haklarının “Aile ve toplumu yıkan unsurlar” olarak lanse edildiği ve adeta bir cadı avının başlatıldığı bu dönemde bu ‘aile, din, gelenek, milliyetçilik, bayrak, ezan’ söylemleri bir ‘ihtiyacın’ ürünü. Sürecin ilerleyişini, bu süreçte neyin neye hizmet etme amacı güttüğünü ortaya koymayı amaçlayan yazı, konuyla ilgili bütünlüklü bir bakış açısı sunması bakımından önem taşımakta.

İncelenen dönemde LGBTİ+ bağlantılı konular magazinden ziyade politika ekranında ele alınsa da, çok kısa da olsa bir magazin haberine de konu oluyor. 20 Nisan 2020’de yayınlanan üç haberde Reyhan Karaca’nın, radyocu Hakan Küfündür’ün canlı yayınına katıldığında ilişkilerden bahsederken “çok gay arkadaş” bulunduğunu, “bunlar yüzünden evde kaldığını” belirttiği aktarılıyor. Milliyet Cade, Şok ve Yeni Birlik bu haberi Karaca’nın “Türk erkeklerine güvenmiyorum” açıklaması üzerinden görmeye birlikte Yeni Birlik haberinde açıklamaların “şok eden bir cevap”, “canlı yayını izleyen takipçilerini şoka uğrattı” ifadeleriyle aktarıldığını görüyoruz. Bununla birlikte, hiçbir gazete doğrudan eşcinsel kimliğini olumsuzlamamış. Türkçeleştirilmesine karşın, kelimenin “gay” olarak değil “gay” şeklinde yazıldığını, dolayısıyla isimlendirme konusunda ulusal basında bir bilgisizlik / özensizlik olduğunu bu örnekte de görmekteyiz.

Konuyla ilgili 10 ve 10'dan az sayıda yayınlar arasında gerek dili gerek LGBTİ+ konuları başka bir kişiyi / kurumu itibarsızlaştırma amacıyla kullanması, gerek konunun İstanbul Sözleşmesi'yle bağını kurması açısından dikkat çekebilecek diğer birkaç başlık ise şöyle sıralanabilir:

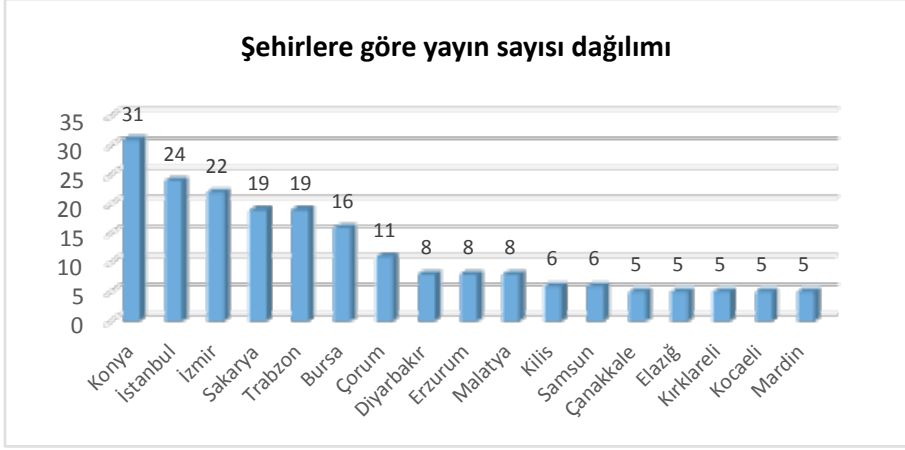
Tarih	Yayın Adı	Yazı Türü	Yazar / Muhabir Adı	Yazı Başlığı
29 Nisan 2020	Akşam	Köşe Yazısı	Hikmet Genç	Bu sefer "laiklik" değil, "hibinoluk" elden gidiyor!
19 Mayıs 2020	Milat	Haber	Özlem Doğan	Türkiye aleyhine ne varsa HDP ile CHP'liler aynı noktada buluşuyor / 'Şüpheli' ortaklar
28 Nisan 2020	Türkgün	Köşe Yazısı	Mustafa Önder	Sevsinler insan haklarınızı!
1 Mayıs 2020	Türkiye	Görüş	Prof. Dr. Ahmet Şimşirgil	Diyabet'i yedirmeyelim ama... O sözleşme iptal edilsin / Pik yapan virüs: İstanbul Sözleşmesi!!!
3 Mayıs 2020	Yeni Şafak	Köşe Yazısı	Ergün Yıldırım	Allah nefret suçu işliyor, Müslüman da homofobik: Eşcinsel sapıklık
9 Mayıs 2020	Yeni Asır	Haber	Erhan Gülenç	Türkiye korona ile uğraşılıyor... CHP LGBTİ'nin derdinde

2.3. Yerel basında elde edilen bulgular

19 Nisan – 20 Mayıs döneminde yerel gazetelerde çıkan LGBTİ+ bağlantılı yazılara baktığımızda 127 farklı yerel yayında 262 yazıyla karşılaşırız, güne yaklaşık 8 yazı düşmekte. Ele alınan konulara baktığımızda bu dönemdeki yayın sayısının her zamankinden daha yüksek olabileceğini, dolayısıyla özel bir dönemle ilgili verilerin genel yaklaşımı yansıtmayacağını görebiliriz¹⁷. Öte yandan, yereldeki yazıların o yereldeki kişiler tarafından kaleme alındığını, dolayısıyla yerel halkın, en azından bir kısmının, görüşlerini yansıttığını belirtmek gerekir. Yereldeki fiziksel – toplumsal yakınlığın dışlayıcı tepkileri, yerel yayınların bu dışlayıcılığı rahatlıkla dolaşıma sokması muhakkak ki orada yaşayan LGBTİ+'lar açısından daha olumsuz bir ortam oluşmasına neden oluyor. Dolayısıyla, yereldeki LGBTİ+'ların vermesi gereken toplumsal mücadeleyi yerel yayınlar açısından da ele almakta fayda olduğunu söyleyebiliriz. Gerek çatı meslek örgütleri, gerek yereldeki sivil toplum kuruluşları aracılığıyla yürütülebilecek çeşitli mesleki eğitimler yerel medya çalışanlarının hiç değilse bir kısmı için ayrımcılıkla ilgili farkındalık yaratma potansiyeli taşıyacaktır.

¹⁷ Farklı dönemlerde ulusal ve yerel yayınlarda LGBTİ+ bağlantılı yazıların nasıl ve ne kadar yer aldığıyla ilgili olarak bkz. Kaos GL yayınları – Hrant Dink Vakfı Medyada Nefret Söylemi İzleme Projesi raporları.

Yerel yayınlarda şehirlere göre nasıl bir dağılım olduğuna baktığımızda LGBTİ+ bağlantılı konuların 54 farklı şehrin yerel gazetelerinde ele alındığını tespit ediyoruz. İlk sırada 31 yazıyla Konya, ikinci sırada 24 yazıyla İstanbul gelirken onları 22 yazıyla İzmir, 19'ar yazıyla Sakarya ve Trabzon, 16 yazıyla Bursa, 11 yazıyla Çorum takip etmekte.

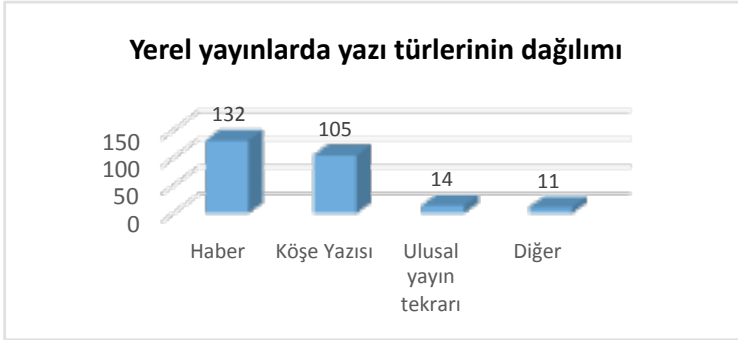
Yayın başına yazıların sayısal dağılımına baktığımızdaysa en çok yazı, 18 yayınlı Trabzon'da yayınlanan Günebakış gazetesinde görülmekte. Onu, 10 yayınlı İstanbul'da yayınlanan İstiklal gazetesi; 9 yayınlı Konya – Yeni Konya gazetesi; 8 yayınlı Konya – Konya Merhaba gazetesi; 7 yayınlı Malatya – Malatya Net Haber gazetesi; 5'er yayınlı da Diyarbakır Özgür Haber, İzmir İz Gazete, Kilis'in Sesi ve Yurt Haber Mardin takip etmekte.

Tek bir yerel yayında LGBTİ+ bağlantılı konuların ne kadar yer aldığını incelediğimizde yaklaşık bir aylık zaman zarfında konuyla ilgili olarak sadece 4 yerel gazetede 4'er; 17 yerel gazetede 3'er; 26 yerel gazetede 2'şer; 71 yerel gazetede ise 1'er LGBTİ+ bağlantılı yazıyla karşılaşırız. Bu dağılımdan yola çıkarak yayınların yaklaşık %56'sında, LGBTİ+ bağlantılı konuların derinlikli bir biçimde işlenmediğini söyleyebiliriz. Diğer gazetelerdeki dağılıma baktığımızda orada da ulusal basına oranla daha az bir yoğunlukla karşılaşırız. Bir aylık süre zarfında bir yayında dört yazı çıkması haftada ortalama bir yazıya denk gelmekle birlikte aşağıda da göreceğimiz üzere bu yayınlar belli ve dar bir döneme sıkışmış durumda.

Yerel gazetelerde yayınlanan toplam 262 yazının 132'si haber; 105'i köşe yazısı kategorisinde yer alırken 14 yazıda da daha önce ulusal basında çıkan bir köşe yazısı çeşitli başlıklar altında yayınlanmış. Yerel gazetelerdeki 11 yazı da Dosya,

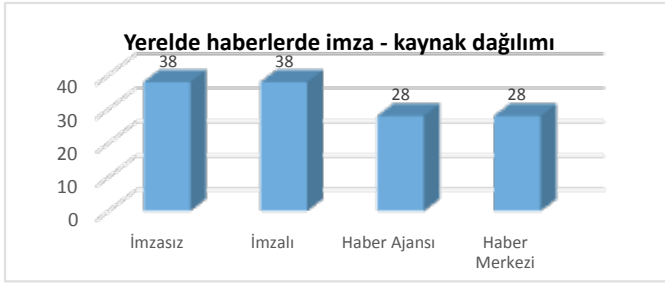
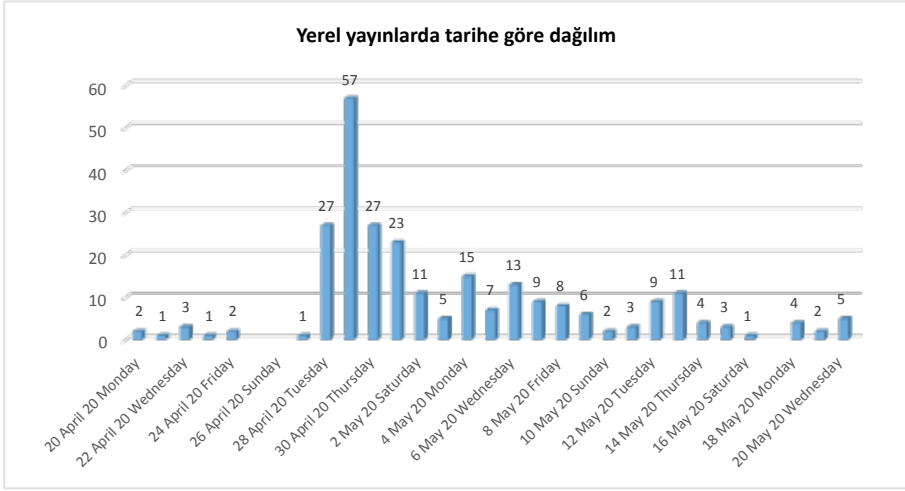

Görüş, Ramazan Sayfası, Sanat Yazısı, Sosyal Market vb. başlıklar altında “Diğer” kategorisinde değerlendirildi.

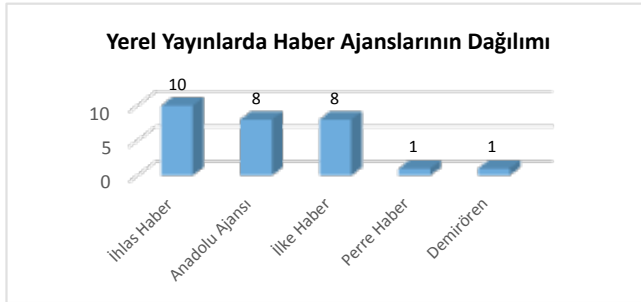

Yerel gazetelerde 20 Nisan – 20 Mayıs tarihleri arasındaki yayınları günlere göre dağılımıya aşağıdaki gibi sıralanmakta. Belirtilen süre içinde üç gün (25 ve 26 Nisan Cumartesi-Pazar günlerinde ve 17 Mayıs Pazar günü) LGBTİ+ konularla ilgili hiçbir yayın olmamış. Yayın olmayan günleri de kattığımızda bir ay içinde LGBTİ+ bağlantılı yayın sayısı günde ortalama 8 gibi görünse de bu yayınların 151’inin, yani yarısından fazlasının 27 Nisan – 3 Mayıs arasında yayınlandığını belirtmemiz gerekir. Yayınların bu aralıkta yoğunlaşmasıyla DİB Ali Erbaş’ın konuşmasının etkisiyle açıklanabilir.

Yerel yayınlara baktığımızda, toplam 132 haberde imzalı ve imzasız haberlerin sayısının eşit olduğunu (38’er) görüyoruz. Aynı şekilde Haber Merkezi ve haber ajansı imzaları da 28’er olarak dağılmış. Yerelde, haberlerin %71’inde kaynak gösterilmiş.

Haber ajanslarının kullanımındaysa, birinci sırada 28 haberden 10'undaki imzasıyla İhlas Haber Ajansı yer alırken Anadolu Ajansı ve İlke Haber Ajansı 8'er kez kaynak gösterilmiş. Birer haberde de Perre Haber Ajansı ve Demirören Haber Ajansı imzası kullanılmış.

Yerel yayınlarda, 13 yazının daha önce ulusal basında çıkan bir köşe yazısı olduğundan ve bu yazının çeşitli başlıklar altında yayımlandığından bahsetmiştik. Ya-

sin Aktay'ın "Eşcinsel despotizm" başlığıyla 2 Mayıs'ta Yeni Şafak'ta yayınlanan köşe yazısı, yerel basında da Trabzon Günebakış gazetesi tarafından dolaşıma sokulmuş.

İncelediğimiz yerel gazetelerde ulusal bir gazetede çıkan köşe yazılarının 12'si kaynak gazetede olduğu gibi, aynı başlıkla ve herhangi bir ekleme yapılmadan kullanılmış. Gazeteler arasında böylesi bir kullanım ile ilgili herhangi bir anlaşma, bir dayanışma ağı olup olmadığını da bilemiyoruz. Anlaşma / dayanışma olmaması halinde telif haklarıyla ilgili de bir sorun ortaya çıkmakta. Burada yerel gazetelerin işleyişiyle ilgili bir ipucuyla karşılaşılıyor. Bu çalışma kapsamında ve daha önceki çalışmalarımızda edindiğimiz gözlemler sonucunda yerel basının bir tür "kurtarılmış bölge" gibi görüldüğünü söyleyebiliriz. Yayınlar daha detaylı baktığımızda göreceğimiz üzere gerek yazılarda kullanılan dil, gerek telifle ilgili yaklaşım yerel yayınlarda her şeyin yapılabileceği izlenimini uyandırmakta. Bu da genel olarak meslek örgütlerindeki zayıflığa, gazetecilik alanında eğitimin yerelde önemli sayılmamasına, yerel gazetelerin kim/ler tarafından ve ne amaçla, hangi koşullarda çıkarıldığına dair pek çok konuyla bağlantılı bir durum.

Yerel basında, yine tam metin olarak ama bu kez haberleştirilerek verilen tek köşe yazısı Ali Karahasanoğlu'nun Yeni Akit'te 30 Nisan'da "Konuş Hacı Meral, kimden yanasın?" başlığıyla yayınlanan yazısı. Bursa Sancak gazetesinde 4 Mayıs'ta yayınlanan yazı, birinci sayfada manşetten duyurulmakta. Köşe yazılarında genelde sadece yazarın fotoğrafı kullanılmakla birlikte bu örnekte, yazıda bahsedilen İYİ Parti Genel Başkanı Meral Akşener'in siyah başörtü ve siyah takımlı bir fotoğrafı başlıkta gönderme yapılan "hacı"lıkla bağlantılı olarak kullanılmış. Fotoğrafa sadece ana sayfada değil köşe yazısının bulunduğu altıncı sayfada da yazının alt kısmında yer verilmiş. Gazete, yazının anonsunda Karahasanoğlu'nun fikirlerine katıldığını belli edecek şekilde kendi değerlendirmesini şöyle ekliyor:

"Geçmişinde hac vazifesini yerine getiren İYİ Parti Genel Başkanı Meral Akşener'in Diyanet İşleri Başkanı Ali Erbaş'ın açıklamalarını çağ dışı bulması vicdanları sızlattı. 'Ya olduğun gibi görün, ya da görüldüğün gibi ol...' Bu değerli sözün ışığında bugün eskilerin hacı ablası Meral Akşener'in gündeme dair yaptığı akıl almaz açıklamalara Akit Gazetesi yazarı Ali Karahasanoğlu'nun köşe yazısından verdiği cevabı sizlerle paylaşıyoruz. Karahasanoğlu'nun nokta atışı yaptığı yazısını hiçbir ekleme veya çıkarma yapmadan aynen sizlerle paylaşıyoruz."

Yerel basında yer verilen tüm köşe yazıları ise şöyle:

Yayın tarihi	Yayın adı	Yayın yeri	Yazı başlığı	Yazar adı
29 Nisan 2020 Çarşamba	Günebakış	Trabzon	Basından Seçmeler / Bu defa mesele Diyanet değil	İbrahim Kıras
30 Nisan 2020 Perşembe	Günebakış	Trabzon	Basından Seçmeler / Diyanet ve Ankara Barosu	Taha Akyol
1 Mayıs 2020 Cuma	Kadirli Postası	Osmaniye	Durma haykır, eşcinsellik günahtır!	Hilal Kaplan
2 Mayıs 2020 Cumartesi	Kilis'in Sesi	Kilis	Korona'yı unutun!	Abdurrahman Dilipak
3 Mayıs 2020 Pazar	Günebakış	Trabzon	Eşcinsel despotizm	Yasin Aktay
4 Mayıs 2020 Pazartesi	Bursa Sancak	Bursa	Konuş, Hacı Meral, kimden yanasın?	Ali Karahasanoğlu
4 Mayıs 2020 Pazartesi	Günebakış	Trabzon	Bilim erkeği peki ya bilim LGBT'si	Melih Altınok
5 Mayıs 2020 Salı	Kilis'in Sesi	Kilis	Ali Erbaş yalnızdır!	İsmail Kılıçarslan
6 Mayıs 2020 Çarşamba	Kadirli Postası	Osmaniye	Korona'yı unutun / Asıl fitne 5G ve Starlink	Abdurrahman Dilipak
7 Mayıs 2020 Perşembe	Günebakış	Trabzon	Barolar ve mühendis odalarının yasaı değişiyor	Abdülkadir Selvi
11 Mayıs 2020 Pazartesi	Günebakış	Trabzon	Anketlere göre inenler - çıkanlar	Abdülkadir Selvi
12 Mayıs 2020 Salı	Kilis'in Sesi	Kilis	Aile nasıl kurtulur?	Abdurrahman Dilipak
13 Mayıs 2020 Çarşamba	Günebakış	Trabzon	Şehir hastanesinin yolları yapılıyor Ekrem Bey	Abdülkadir Selvi

Yerel gazetelerde çıkan haberlere baktığımızda çeşitli kuruluşların, özellikle de bölgedeki sivil toplum kuruluşlarının, ulusal sivil toplum kuruluşlarının bölge temsilcilerinin konuyla ilgili olumlu ya da olumsuz basın açıklamalarının doğrudan haberleştirildiğini görüyoruz. Bu yazılara herhangi bir editoryal müdahale yapılmaması iki şekilde açıklanabilir: gazetecilikle ilgili yapısal bir sorun ya da açıklamanın ideolojik olarak paylaşılmasından dolayı böyle bir ihtiyaç duyulmaması. Her iki durumda da gazetecilik açısından sorunlu bir durumla karşılaşılıyor: tek bir kaynağa başvurulması, tek kaynağın açıklamalarının haber diline dahi dönüştürülmemesi, farklı görüşlere yer verilmemesi bunlardan birkaçı. Öte yandan aynı gazetede farklı eğilimlerdeki yaklaşımların da yer alabildiğini görüyoruz. Örneğin Gözlem gazetesinde, Ali Erbaş'ın açıklamalarının ardından yaşananlarla ilgili olarak Burhan Özfatura, 1 Mayıs'ta "Teşekkür etmekle dil aşınmaz..." başlığıyla yayınlanan yazısının sonunda Ankara Barosu'nun yaklaşımını kınarken 9 Mayıs'ta Mehmet Kocabıyık imzası ve "Yargı baskısı" ile bürokratlara 'dokunulmazlık' mı getiriliyor?" başlığıyla yayınlanan haberde çeşitli meslek örgütlerinin temsilcilerinden alınan görüşlerle Erbaş'ın söz konusu açıklamaları eleştirel bir şekilde aktarılıyor. Aynı şekilde, Nilhan Nur Kışlalı, 16 Mayıs'ta yayınlanan "Homofobi ve İslamofobi" başlıklı yazısında The Economist'te yayınlanan yazıdan yola çıkarak Ali Erbaş'ın açıklamalarına eleştirel bakıyor. Köşe yazarları, mensubu oldukları mecralarda kendi görüşlerini ifade edebildikleri için iki köşe yazarı ve iki farklı görüş açıklanabilir olsa da bir haberde de konuya eleştirel yaklaşımın olması bize Gözlem gazetesinin genel yayın çizgisinin eleştirel olduğunu gösteriyor. Burada da Hürriyet gazetesinde olduğu gibi, açıklamaya muhtaç bir durum söz konusu. İçinde bulunulan dönem çoğulculuk açıklamasını getirmeyi zor kılssa da yayının iç işleyişiyle ilgili koşullar ya da çoğulculuk iki olasılık olarak akla geliyor.

Yerelde ele alınan konulara baktığımızdaysa DİB Ali Erbaş'ın açıklamalarının ağırlıkta olduğunu görüyoruz. 262 yazısından 186'sı açıklamalarla ilgili olurken LGBTİ+ konularla ilgili olarak sadece anahtar kelimelerin bir ya da iki kez geçtiği 38 yazı bulunmakta. Bahsettiğimiz yazılarda, LGBTİ+ bağlantılı konuların kısa geçtiğini belirtsek de bu kısalık konunun olumlu ya da olumsuz ele alınmasını etkilememekte. Yerel yayınlarda kullanılan dille de bağlantılı olarak 30 Nisan'da Burası Çanakkale gazetesinde anahtar kelimelerden sadece biri, bir kez görülmekte. Mehmet Güler'in hazırladığı Sosyal Market sayfasında İtiraf başlığı altındaki yazıların birine cevaben "Kaçırımıyorsun, ailesi de konuşulacak insanlar değil diyorsun, o halde düğünde halaybaşı ol, ibne ya bu" cümleleri herhangi bir editoryal müdahaleyle karşılaşmadan yayınlanmış. Benzer bir şekilde 1 Mayıs'ta Manşet Gazetesi'nde (Kırıkkale) Çağlar Atmaca imzalı köşe yazısı "İbne misiniz?" başlığıyla, 6 Mayıs'ta Hedef Halk gazetesinde (Samsun), Mehmet Aksoy imzalı köşe yazısı da "Nerden mi çıktı bu ibnelik?" başlığıyla yayınlanmış. LGBTİ+ hareketin "velev ki ibneyiz" sloganını unutmamakla birlikte kelimenin gündelik hayatta aşağılayıcı bir

sıfat olarak kullandığını, küfür kabul edildiğini¹⁸ düşünecek olursak yerel yayınlarda asgari bir yayın dili seviyesi konusunda sorunlar olduğunu görüyoruz.

DİB Ali Erbaş'ın açıklamalarıyla bağlantılı olmakla birlikte ayrı bir haber konusu olarak Din İşleri Yüksek Kurulu'nun “zina ve eşcinselliğin haram” olduğuna dair açıklaması 6 yazıda, açıklamanın olduğu gibi aktarılmasıyla ele alınmış. Eşcinselliği ele alan diziler yanında Netflix'teki Aşk 101 dizisi de toplam 6 haberde ele alınmış. Aşk 101, Diyanet-Sen Yalova ve Amasya şube başkanlarının açıklamalarıyla haberlere konu olurken The Fosters dizisinin tanıtımı Haber Ekspres (İzmir) gazetesinde şöyle yapılmış: “Dizi, Foster ailesinin öyküsünü anlatmaktadır; aile ırklararası evli lezbiyen çift ve onların beraber yetiştirdikleri biyolojik ve evlatlık çocuklarından oluşmaktadır”. Kısa bir bahsetme olsa da konunun açık bir şekilde anlatılmasını, herhangi bir olumsuz / ayrımcı sıfatla değiştirilmemesini olumlu bir temsiliyet olarak kabul edebiliriz. Tanıtımın görselinde de lezbiyen çiftin çift olarak ve çocuklarıyla birlikte fotoğrafları yer almakta ve sadece yazıyla değil görselle de olumlu bir görünülük söz konusu olmakta.

Almanya'da, sosyal medyada eşcinsellikle ve trans kimliklerle ilgili ayrımcı açıklamaları dolayısıyla işten çıkarılan doktorla ilgili tek bir yazı yayınlanırken konuyu İstanbul Sözleşmesi'yle bağlantılı ele alan üç yazıyla karşılaşıyoruz. İncelenen dönem içinde genel olarak eşcinsellikle ilgili de 4 yazı yayınlanmış.

Yerelde 11 yayını “olumlu” kategorisinde değerlendirebiliyoruz. Ulusal yayınlarda olduğu gibi burada da kriter son derece asgaride tutularak LGBTİ+'ları dışlayıcı bir dil kullanmayan, LGBTİ+ konuları herhangi bir yargı bildirmeden aktaran yayınlardan bahsedebiliyoruz. Bu yayınlar arasında bulunan **Gaziantep Sabah** gazetesi, 30 Nisan'da, aynı şehirde serbest avukatlık yaptığını ve Gaziantep Barosu Ceza Muhakemeleri Kanunu Uygulama Servisi'nde aktif göre yaptığını kendi internet sitesinden öğrendiğimiz Avukat Aysu Berfin Çelik ile özel bir söyleşi gerçekleştirmiş. Gazetede, Çelik'ten alıntıyla tırnak içinde “Laik hukuk devletine yakışmayan nefret söylemleri kabul edilemez” başlığıyla yayınlanan, Esra Aydın imzalı söyleşi DİB Ali Erbaş'ın açıklamalarını eleştirel bir gözle incelemekte. İzmir Gözlem gazetesinde 9 Mayıs'ta çıkan haberse yine Erbaş'ın açıklamalarıyla ilgili olmakla birlikte konuyu baro sisteminde yapılmak istenen değişiklikler çerçevesinden inceliyor. Mehmet Kocabıyık imzalı haberin başlığı “‘Yargı baskısı’ ile bürokratlara ‘dokunulmazlık’ mı getiriliyor”. Haberin spot olarak adlandırılan, başlık altındaki kısmında “Diyanet İşleri Başkanı ile Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanı ‘yargı koruması’ altına alındı. Gazetecilere, Barolara soruşturma ve ‘haberleri engelleme’ kararları üst üste geldi. GÖZLEM konuyu masaya yatırdı ve uzmanlara

18 <https://sozluk.gov.tr/> Arapça ubne 1. İsim, kaba konuşmada Edilgin eş cinsel erkek, homoseksüel. 2. Ünem, hakaret yollu kızgınlıkla söylenen bir söz.

sordu” yazmakta. Haberde, eski Anayasa Mahkemesi Başkanı Yekta Güngör Özden, eski Adalet Bakanı Hikmet Sami Türk, İzmir Barosu Başkanı Özkan Yücel ve Basın Konseyi Başkanı Pınar Türeç’in görüşlerine yer verilmiş. Bahsettiğimiz iki örnek üzerinden, gerek İzmir Gözlem’de gerek Gaziantep Sabah’ta, ele alınan konuyla ilgili özenli bir gazetecilik çalışması görmekteyiz.

Olumlu kategorisinde değerlendirilen köşe yazıları için de iki örnek olarak **Sakarya Yenihaber** gazetesinde Av. Berna Sena Çatalbaş tarafından kaleme alınan “Laiklik 101” (6 Mayıs 2020) yazısı ve Konya’da yayınlanan **Yeni Marmara** gazetesinde Saye Yılmaz’ın “Nefret söylemleri” başlıklı yazısı (10 Mayıs 2020) gösterilebilir. LGBT+ hareketin kullanımları arasında çok da yer verilmeyen “cinsel tercih” ifadesini kullansa da Çatalbaş’ın yazısı temel insan hakları konusunda bilgi veriyor ve haklar çerçevesinde birarada yaşamanın öneminden bahsediyor. Bu vesileyle bir kez daha görüyoruz ki, dil de mücadelenin önemli bir parçası olmakla birlikte, “doğru dil”i kullanmamak doğru yaklaşımda bulunmanın önünde bir engel değil. Çatalbaş, DİB Ali Erbaş’ın “hutbesindeki sözleri sonrası Ankara Barosu’nun eleştirel açıklaması ve sonrasında soluduğumuz tahammül ve hoşgörü yoksunu atmosferi” konu almak istediğini ama nasıl yaklaşacağı konusunda reddettiği kaldığını belirtiyor: “Apolitik kalayım diye kıvranıyor olmam aslında yaziyetin vahametini gösteriyor, zira konunun politika ile hiçbir ilgisi yok esasında”. Erbaş’ın açıklamalarına yönelik görüşlerini hukuk bağlamında dile getiren Çatalbaş, Ankara Barosu’nun açıklamasına gönderme yaparak “Ancak verilen tepki, anayasal gerçeği ve laik düzeni işaret etmekten öteye geçmemelidir” diyor. Çatalbaş’ın yazısı konunun taraflarına farklı düzeylerde eleştirel yaklaşmanın da konuyu hak eşitliği / hak savunusu çerçevesinde ele alınan önünde bir engel olmadığını göstermesi açısından önemli.

Nefret söylemleri

SAYE YILMAZ

Bu hafta köşeli nefretin de içerisinde işel nefet. İnanlar, onları alımları küçümenecek gelide manipüle ederek size karşı cephe alımları, gruplaşarak bir taraftan yapları ve tehlikesiz. Karşı tarafı değer ölmüşü için farkında olmaz, dolayısıyla gerçeği kolay almazlar.

* Diyeceklerin var. Burada kal. Hayat böyle kayalar için çok kısa * Korumuz işleri bırakıp paramızı yasal yollardan kazanmaya çalışın. Fakir her nefrete suvidi aklı dünyasına gelinen mafya babası gibi bazar hayat.

* Büyük ölçekli nefretin hatları gineş tutulmasına benzer; onları herhas görür” demiş, büyük bir...

* Virmiş diyet saat geçmiyor ki; hepimiz bir yavaş bir hızla virmiş diyetimiz hissetmeyeşin kendinde...

Diyecğim; Hisselerin kitabının yapıldığı. Düğün ki, her türlü iddi birmiş ki konusup neticeye de vardiği. Çatışlık şahsi durumlar hakikatta bir kişi yavaş olmaksızın seçme sapan eleştiri yapar, üstünleri korumamalı.

İle konusulacaksa de bu konuşma şahıs kendisiyle olmalı.

* Üstündeki her türlü hakları

herkesçe payidar edildiği ya da edilebileceği yer mekân kurarlar. Ya yadırla bir birinin hayranı, Yürümüşe güllükler sunup, arından türlü işler gerçekleştirir.

* Sımdı bir selamın olacak, İki köşme yolduğuna göre...

* Hani oturmuş planladığınız tehlimin peşinde koşerken, İnanları işip ormanın bahşaladınız ?

* Ağaç bu ya. Nereye derizdir. Kırı yerle yekken edeceğ belli olmaz.

* Mafetka birm de ağızlarımız derizdiriz zamanında ama; De onlara suyu fada verdğimiz için oluydur bu, ve sebahinin; “suju fada vermek” olduğuna dünyaya duyurduğumuz içindir; Kendinizi haklı bulup, bir tüm dünyaya canı, kötü ilan ediyiniz.

* Son olarak; * Dürün hata olarak isimlendirildiğiniz ardında ara hata diye lansetme gelmezden de aşkın bir ironi...

* Büyük insanların hatları gineş tutulmasına benzer, onları herhas görür” demiş Cüceoğlu.

* Fikiden işleri kötülmüş olmaz.

* Ya gelir yüzünüz; yüzünüzün, * Ya gider; ardına sen yüzünüzün işiniz.

Haydi Rastgele.

Saye Yılmaz'ın “Nefret söylemleri” başlıklı yazısında da gökkuşağı bayraklarının görüldüğü bir topluluk fotoğrafı içinde “nefret öldürür” pankartı göze çarpıyor. Gerek kullanılan görsel gerek yazının genel akışı, DİB Ali Erbaş'ın açıklamalarından yola çıksa da yazıda genel olarak nefret söyleminin yol açabileceği sonuçlardan da bahsediliyor. Yılmaz, hak eşitliğini Suriyeliler üzerinden örneklen- direrek konunun sadece LGBTİ+ haklarıyla ilgili olmadığını, birarada yaşamının en önemli gereklerinden birinin hepimiz için bu eşitliği gözetmek olduğunu da ortaya koymuş oluyor:

“Bütün ülkenin Suriyeliler'e Nazi fantazileri beslediği bir ortamda çocuğunuzu okula gönderen Suriyeli bir ana baba olduğunuzu düşünün. Sırf korkmamak değil, aşağılanmamak da bir insan hakkıdır”.

2.4. İnternet sitelerinde elde edilen bulgular¹⁹

İnceleme süresi içinde, 19 Nisan – 20 Mayıs tarihleri arasında **678 farklı yayında çıkan 2838 yazılık bir örneklem** üzerinde çalıştık. Belirtilen dönemde, anahtar kelimelerle yapılan arama sonucunda karşımıza daha fazla sayıda yazı çıkmasına karşın bu yazılarda bir elemeye gidildi, forum, sözlük formatındaki yayınlar, rapor yazımı döneminde içeriğine artık ulaşılabilen yayınlar örneklem dışında bırakıldı. Bu doğrultuda, LGBTİ+ bağlantılı konulara 127 başlıkla değinen Kızlar Soruyor forum sitesi; konuyu yine forum kısmında altı yayınlı ele alan Donanım Haber sitesi inceleme dışında bırakıldı. Tr.instela sitesi de (44 yayın) sözlük formatında yayın yaptığı için örnekleme dahil edilmedi. İnceleme süresinin ardından yayınların tasnifi için baktığımızda site yayınlarına erişim sağlanamadığı için ankarahabermerkezi sitesinde yayınlanan 100 haber ve çeşitli sitelerde yayınlanan 48 haber de incelememiz dışında bırakıldı.

Anlamli bir örneklem oluşturan 2513 yazının yayınlara göre dağılımına baktığımızda **birinci sırada 58'er yazıyla haberver.me sitesi ile Yeni Akit sitesi**, ikinci sırada 53 yayınlı **Doğru Haber** sitesi, 36 yayınlı da Çınarın Sesi sitesi geliyor²⁰. Ardından gelen **Haberler** sitesinde 34, **Haber Vakti** ve İlke Haber Ajansı sitelerindeyse 31'er yazı yayınlanmış²¹.

Yayın çizgisi açısından, yukarıda adı geçen sitelerden daha farklı bir yaklaşımı olan ve LGBTİ+ konularda dışlayıcı bir yayın yapmayan sitelere (alfabetik listeleyerek) baktığımızda **T24** sitesinin 29 yazıyla dokuzuncu; **Birgün**'ün 13 yazıyla otuz ikinci; **Cumhuriyet** ve **Gazete Duvar**'ın 12'şer yazıyla sırasıyla otuz beş ve

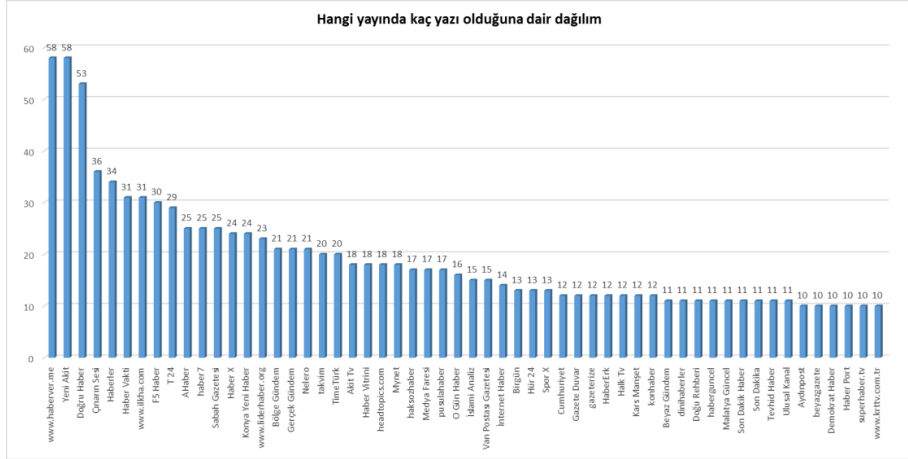
19 Bu bölümdeki teknik desteği için Dr. Adil Yılmaz'a teşekkür ederim (İdil Engindeniz)

20 haberver.me, www.yeniakit.com.tr, dogruhaber.com.tr, www.cinarinsesi.com

21 haberler.com, www.habervakti.com, ilkha.com

otuz altıncı sırada olduğunu görüyoruz²². Gün sayısına böldüğümüzde söz konusu yayınlarda hemen her gün veya üç günde bir, LGBTİ+ bağlantılı bir konunun ele alındığını görüyoruz. Üst sıralardaki yayınlarda ise bu dağılım yaklaşık günde iki yayına tekabül etmekte. Ulusal basınla ilgili kısımda da bahsettiğimiz üzere, söz konusu fark, burada da, konuya görece az yer verdiği görülen sitelerin yayın politikası olarak tek bir konu hakkında, önemli bir gelişme olmadığı sürece, defaatle yayın yapmamasından kaynaklanmakta. Bu sitelerde okuyucuda ani / anlık bir duygu uyandırmanın ötesinde yayın yapıldığı için aynı konu farklı başlıklar altında ama benzer içerikle yayınlanmamakta.

On ve ondan fazla yazının dolaşıma girdiği yayınlara baktığımızda incelediğimiz **toplam 2513 yazıdan 1044'ünün 56 farklı yayında** yer aldığını görüyoruz. Başka bir deyişle, **incelenen yazıların yaklaşık %42'si, 678 farklı yayının %8'inde²³** yayınlanmış.

LGBTİ+ bağlantılı konularla ilgili **313 yayında sadece 1 yazı** yayınlanmış. Ele alınan konular arasında, Diyanet İşleri Başkanlığı Din İşleri Yüksek Kurulu'nun açıklamasından (Kanal 46²⁴), Türkiye Cumhuriyeti Başkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Erbaş'a yönelik desteğine (tr724.com)²⁵; çeşitli parti ve sivil toplum kuruluşlarının²⁶ Erbaş'a

22 T24.com.tr, www.birgun.net, www.cumhuriyet.com.tr, www.gazeteduvar.com.tr

23 %41,54 - %8,25

24 <https://www.kanal46.com/gundem/diyanet-bir-kez-daha-acikladi-escinsellik-haramdir-h87511.html>

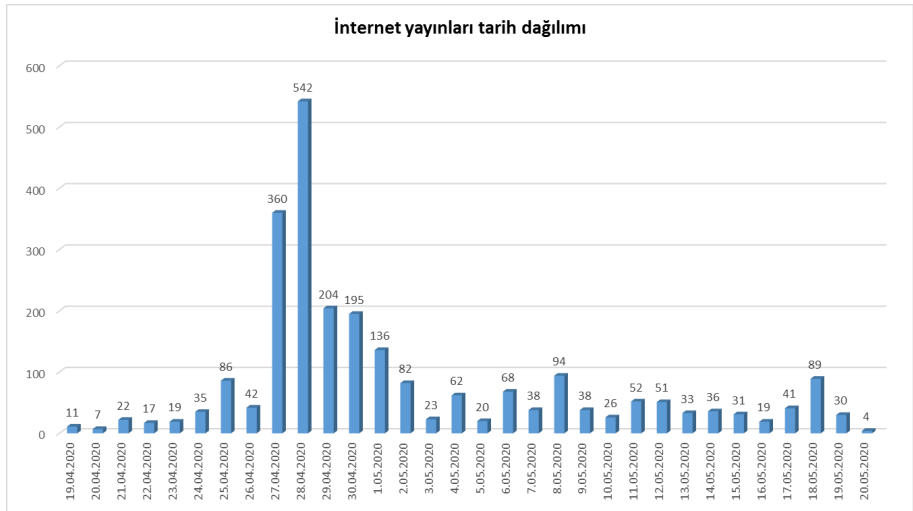
25 <https://www.tr724.com/erdogan-diyanet-isleri-baskani7na-yapilan-saldiri-direk-devlete-yapilmisti>

26 Vatan Partisi (<http://www.gorunumgazetesi.com.tr/haber/69131/vatandan-escinsellik-aciklama-si-ilericilikle-hicbir-alakasi-yok.html>), Adıyaman Hukukçular Derneği (<https://www.02nethaber.com/avukat-isik-ozendirilen-cinsel-sapkinligin-karsisindayiz/27316>), Uluslararası Teknolojik, Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Vakfı (<https://www.metropolhaber.net/turlu-sapkinligin-karsisindayiz>), Anadolu Aslanları İş Adamları Derneği (<http://www.zedhaber.com/askon-konyadan-ahlaksizliklara-tepki-124320.html>).

verdiği destekten ABD'deki bazı seçmenlerin eşcinsel karşıtı politikardan yana olmasına (Amerika'nın Sesi)²⁷, Avrupa Birliği Büyükelçiliği'nin astığı LGBTİ+ bayrağının Irak'ta çıkardığı krize²⁸ (Borsa Gündem) farklı başlıklar yer almakta.

Yayınların günlere göre dağılımına baktığımızda internet yayıncılığının en baskın özelliklerinden biri olarak görülen anıncılığın burada pek de geçerli olmadığını ölüyoruz. DİB Ali Erbaş'ın Cuma hutbesini verdiği gün olan 24 Nisan'da 35 yazıyla karşılaşırken bu sayı bir gün sonra 86'ya çıkıyor. En büyük sıçrama ise **27-28 Nisan tarihlerinde, sırasıyla 360 ve 542 yazı** yayınlanmasıyla görülüyor. Daha sonra ayrıntılı inceleyecek olmakla birlikte bu artışta, DİB Ali Erbaş'a çeşitli kişi ve sivil toplum kuruluşlarının destek verdiği haberlerinin ağırlıklı etkisi olduğunu söyleyebiliriz.

27 <https://www.amerikaninsesi.com/a/baskan-adaylari-latin-oylari-icin-mucadele-ediyor/5426446.html>

28 <https://www.borsagundem.com/haber/abnin-iraktaki-bayragi-kriz-cikardi/1491866>

BTİ sapıklığına sürüklüyor” (İstanbul Takipte) başlıklarıyla yayınlanmış. Karşıt görüştekiler tarafından olumsuz ifadelerle dolaşıma sokulsa da belediyeler (ve ileride göreceğimiz üzere barolar) bünyesinde LGBTİ+ meclisler oluşturulması LGBTİ+'ların çeşitli haklarının sağlanması için önemli adımlar.

Kronolojik sıradan çıkıp **konuların sayısal olarak ele alınışına bağlı bir sıralama** yaptığımızda **en çok yazının DİB Ali Erbaş'ın açıklamalarına verilen destekle ilgili** yayınlandığını görüyoruz. **Destek kategorisinde 726 yazı** bulunurken bunun 200'ünü Diyanet İşleri Başkanlığı Din İşleri Yüksek Kurulu'nun 28 Nisan 2020 tarihinde yayınladığı “İslam'da zina ve bütün çeşitleriyle eşcinsel ilişki haramdır” başlıklı açıklaması oluşturmaktadır²⁹. Destek kategorisinde ele alınan 181 yazı da çeşitli sivil toplum kuruluşlarının (STK) açıklamalarını içermekte.

İnternet yayınlarında yerel-ulusal ayırımından söz edemeyeceğimiz muhakkak, bununla birlikte bazı sitelerin yerel haberlere daha ağırlıklı yer verdiği ya da yereldeki bir konuyu haberleştirme olanağını kullandığı görülmekte. 19 Nisan'da Doğru Haber sitesinde yayınlanan haberde ÖĞ-DER Siirt Şube Başkanı Murat Kalkan'ın görüşlerinin haberleştirilmesi buna bir örnek olarak verilebilir. Ulusal yazılı basında ya da daha bilinen, ziyaretçi sayısı daha yoğun olan sitelerde çıkmayan bu açıklama, teknik anlamda değilse de içerik açısından yerele yönelik yayın yapan bir site için haber değeri taşıyabilmekte. Bu ve benzeri örnekler bizi internetin ne kadar “dünya çapında bir ağ” olduğu, yerleşik habercilik / yayın mantığını ne kadar etkilediği / dönüştürdüğü konularında da çeşitli sorularla başa bırakmakta.

Erbaş'ın açıklamalarına yönelik olarak çeşitli Avrupa ülkelerinden / kurumlarından, uluslararası kuruluşlardan gelen tepkiler ve Türkiye'nin de üye olduğu Avrupa Konseyi'nin, Uluslararası Af Örgütü'nün 17 Mayıs Uluslararası Homofobi, Bifobi, İnterfobi ve Transfobi Karşısı Gün vesilesiyle yaptığı açıklamalar da 64 yazının konusu olmuş. Avrupa Parlamentosu Türkiye Raportörü Nacho Sanchez Amor'un sosyal medya hesabı üzerinden yaptığı açıklama ve Avrupa Konseyi İnsan Hakları Temsilcisi Dunja Mijatovic'in yazılı açıklaması da bu kapsamda yer almakta. Erbaş'ın açıklamaları Hollanda Parlamentosu'nda da gerek Hollanda'daki 1500 camide yapılan konuşmalar gerekse bu süreçte Twitter'da yapılan etiketleme çalışmalarından birinin #YallahHollandaya olmasıyla gündeme gelmiş ve Türkçe olarak da haberleştirilmiş. Haberlerde ayrıca, Hollanda'nın Ankara Büyükelçisi Marjanne de Kwaastneit'in de #LGBTHaklarıİnsanHaklarıdır Türkçe etiketiyle de paylaştığı mesajında, “Hollanda, dünyanın neresinde olursa olsunlar, cinsel veya cinsiyet yönelimlerine bakılmaksızın herkesin kendisi olma özgürlüğünü

29 <https://kurul.diyamet.gov.tr/Duyuru-Detay/Duyurular/680/islam-da-zina-ve-butun-cesitleriyle-escinsel-iliski-haramdir>

temsil eder” dediği aktarılmakta³⁰. Alman siyasetçilerin tepkileriyle Almanya’da da faaliyet gösteren Diyanet İşleri Türk İslam Birliği (DİTİB) imamlarıyla bağlantılı olarak ele alınmış. Söz konusu 64 yazının sadece 9’unun başlığında yargılayıcı ifadeler kullanılmış: “skandal açıklama” (Haber X), “kudurdular, haddi aşan açıklama” (Akit TV, Haber7, headtopics.com), “Avrupa Birliği, Ali Erbaş’ı hedef aldı” (Eskişehir Haber Ötesi), “Avrupa’nın derdi bu kez Ali Erbaş oldu” (F5 Haber), “İslam düşmanı Avrupa Parlamentosu” (Güneş Gazetesi), “Ali Erbaş’ın sapkınlığı eleştiren sözleri” (Haksöz Haber), “Almanya’nın Diyanet’e saldırısı” (Ulusal Kanal). İki yazıdaysa bu kez Erbaş’ın açıklamalarıyla ilgili ifadelere rastlıyoruz: “Erbaş nefret saçtı, Almanya’da DİTİB’in bileti kesildi” (Halk Web), “Erbaş’ın homofobik açıklamaları Hollanda’da tartışma yarattı” (Birgün).

Erbaş’ın açıklamalarına yönelik Türkiye’den gelen tepkiler de 24 yazının ana eksenini oluşturmuş. Konu başlıkları şöyle sıralanmakta: “16 Hak Örgütünden Açıklama: Diyanet İşleri’nin Açıklaması Kabul Edilemez” başlığıyla yayınlanan açıklama³¹; Türk Tabipleri Birliği, Cinsel Eğitim, Tedavi ve Araştırma Derneği ve Türkiye Psikiyatri Derneği tarafından yapılan ve salgın hastalıklarla mücadelede ayrımcılık yapılmamasını talep eden ortak açıklama; ilahiyatçı Cemil Kılıç’ın Diyanet’i eleştiren görüşleri³²; Halkların Demokratik Kongresi (HDK) Antalya İl Eş Sözcüsü Avukat Ahmet Çevik’in açıklaması; Sağlık ve Sosyal Hizmet Emekçileri Sendikası’nın (SES) açıklaması; Türkiye’nin çeşitli alanlarda tanınmış isimlerinden biri olan Seyhan Soylu’nun sosyal medya hesabı üzerinden yaptığı açıklama.

Erbaş’ın açıklamaları sonrasındaki gelişmelerle ilgili hakkında yoğun haber yapılan konular arasında İnsan Hakları Derneği Ankara Şubesi’nin Erbaş hakkında suç duyurusunda bulunması (81) ile gazeteci Fatih Altaylı’nın köşe yazısı (48 yazı) da bulunuyor. Altaylı, dünyanın her yerinde dini kurumların yaklaşımının benzer olduğunu, ancak Kilise devletten para almazken Diyanet İşleri Başkanlığı’nın vergilerden gelen, “içinde lanetlenen eşcinsellerin de vergisi olan” bir bütçesi olduğunu belirtiyor ve bu durumu ikiye bölme olarak nitelendiriyor.

DİB Ali Erbaş’ın açıklamalarına bağlı olarak ayrı başlıklar altında ele alabileceğimiz diğer konulardan biri de Erbaş’ın kızının sosyal medya hesabından yaptığı,

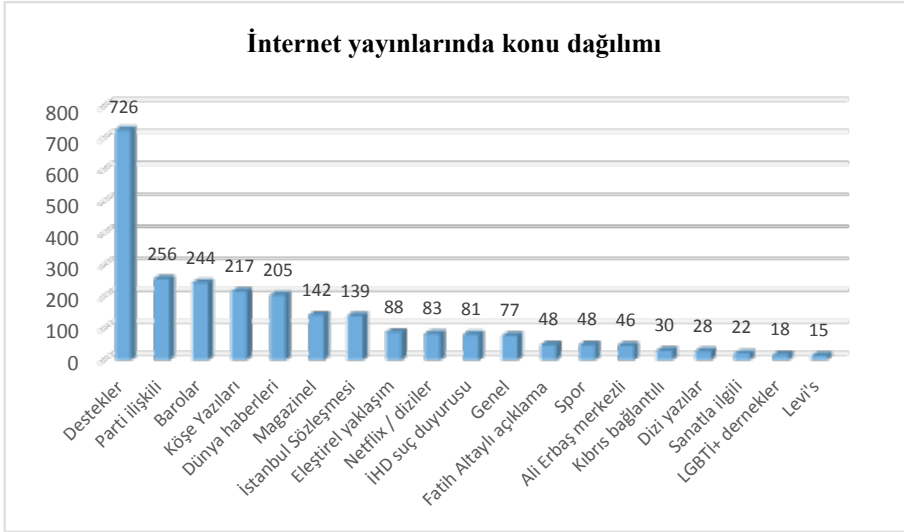
30 <https://twitter.com/MdeKwaasteniet/status/1255096332152340480>

31 Civil Rights Defenders, Eşit Haklar İçin İzleme Derneği, Hakikat Adalet Hafıza Merkezi, İnsan Hakları Derneği İstanbul Şubesi, İnsan Hakları Gündemi Derneği, Kaos GL, Medya ve Hukuk Çalışmaları Derneği, Punto 24 Bağımsız Gazetecilik Derneği, Research Institute on Turkey, Sivil Alan Araştırmaları Derneği, SPoD LGBTİ+, Yaşam Bellek Özgürlük Derneği, Yurttaşlık Derneği, Toplum ve Hukuk Araştırmaları Vakfı, Türkiye-Almanya Kültür Forumu, Türkiye İnsan Hakları Vakfı

32 Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan ve İpek Özbey’in yaptığı görüşmenin internette dolaşıma sokulması.

ancak daha sonra sildiği, "LGBT derneklere 35 milyon Euro verildi" açıklaması³³ (25 yazı). Erbaş'ın, yine bir sosyal medya hesabı üzerinden, kendisine verilen destekler sonrasında yaptığı ikinci açıklama ise sadece 16 haberin konusu olmuş. Bu haberlerin 14'ünde de Erbaş'ın "sorumluluğumuz daha da arttı", "Milletimizin büyük desteği sorumluluğumuzu artırmıştır" ifadeleri öne çıkarılmış.

Konunun **parti kimlikleri üzerinden** ele alındığı 256 yazı **ikinci sırada** yer almaktadı. Bu yazılar arasında **CHP'nin "eşcinselliğe verdiği destek"** temasını içeren 132 yazı bulunurken **bir siyasi partiyi ya da bir siyaset insanını LGBTİ+ haklarına verdiği (ya da verdiği iddia edilen) destek nedeniyle itibarsızlaştırmak** amacıyla **HDP** ile ilgili 10, İYİ Parti ve İYİ Parti Genel Başkanı **Meral Akşener**'le ilgili 12 yazı yayınlanmış. Daha önce AKP milletvekili olan ancak istifa ederek **Devla Partisi**'ne geöen iki ismin (Mustafa Yeneroğlu, Metin Kaşıkoğlu) açıklamaları da söz konusu partiyi eleştirmek / itibarsızlaştırmak amacıyla 13 yazının konusu olmuş.

Öte yandan, Ali Erbaş'ın açıklamalarına destek veren ancak **AKP**'yi de iktidara geldiği dönemden bu yana aileye ve eşcinselliğe yönelik yürüttüğü politikalar nedeniyle eleştiren 19 yazı bulunmaktadır³⁴. Örnekleme içinde çok az bir sayıya te-

33 "Mesele şu ya da bu isim değil, mesele İslam meselesidir. İslam, eşcinselliği lanetler. Korona virüs sürecinden önce Türkiye'ye LGBTİ derneklerine vermek üzere 35 Milyon Euro girdi. Kıta Avrupası ölkelerinin Türkiye Büyökelöileri Valilerimize, Rektörlerimize 'LGBTİ derneklerinin özğürce eylem yapabilmesi için' ricacı oldu. Bunlar şaka değil geröek haberler. Yeryüzünde son kale de kalsak bu laneti ölkemizden uzaklaştırmak için elimizden geleni yapacağız. Allah razı olsun başkanım. Allah razı olsun Cumhurbaşkanım."

34 Bir haberde hem Devla Partisi hem AKP birlikte konu edilmiş ve içerikten bahsederken her iki kategoride de sayılmıştır.

kabül etse de bu yazılar, konunun zaten muhalefette olan ve desteklenmeyen bir siyasi partiyi / siyaset insanını itibarsızlaştırma yanında güncel örnekteki tutumu desteklenen AKP'nin geçmiş dönem politikalarını eleştirmek için de kullanıldığını göstermesi açısından önemli.

Vatan Partisi ve Vatan Partisi Genel Başkanı **Doğu Perinçek** de Erdoğan'a ve AKP'ye verdiği destekle, 54 farklı yayında 63 yazıyla yer almış. Parti veya Perinçek tarafından Erbaş'a verilen desteğe dair haberler dışında "kamuoyunda Cübbeli Ahmet Hoca olarak bilinen Ahmet Mahmut Ünlü'nün" bu destekten dolayı Perinçek'e teşekkürü de sekiz yazının konusu olmuş.

Saadet Partisi açıklamalarına da sekiz yazıda yer verilmiş, bu yazıların 5'i 24 Nisan 2020 tarihli (Erbaş'ın açıklamalarından önceki bir tarih) ve İstanbul Tabipler Odası'nın Ekim 2018'den beri "Cinselliğin Farklı Yüzleri" başlığı altında yürüttüğü toplantılardan sonucusuyla ilgili. Haberlerin hepsi "Bu hayasızca eşcinsel girişim derhal durdurulmalı" başlığını taşımakta, haber kaynağıysa İLKHA olarak görünmekte / gösterilmekte. Haber ajansının kendi sitesinde de aynı başlık kullanıldığı için, servis edilen haberin diğer siteler tarafından herhangi bir editoryal süreçten geçirilmeden yayımlandığını söyleyebiliriz. İstanbul Tabip Odası'nın etkinliğine yönelik tepkinin Saadet Partisi Genel Merkezi tarafından yapılmadığını, partinin Batman İl Başkanı'nın açıklaması olduğunu da belirtmek gerek. Yani, Saadet Partisi'nin açıkça sahiplenmediği ama görüldüğü kadarıyla karşı da çıkmadığı, kurum kimliği kullanılarak yapılan aslında bireysel bir açıklama söz konusu. Bu durumun, haberin daha dar bir alanda dolaşıma girmesine yol açtığını iddia edebiliriz.

Baroların DİB Ali Erbaş'a yönelik tepkilerini ya da desteklerini ele alan 244 yazı, en çok ele alınan konular listesinde üçüncü sırada yer alıyor. Bu yazıların kendi içindeki konu dağılımına baktığımızda 27 Nisan'da Ankara Barosu'nun, Erbaş'ın açıklamaları sonrasında yaptığı açıklamanın 10 habere konu olduğunu görüyoruz. 28 Nisan tarihli 18 haberdeyse İzmir ve Ankara barolarında 2018 Kasım ve Aralık ayında açılan LGBTİ+ Hakları Komisyonu ile LGBTİQ+ Hakları Merkezi, bir "kabahat" olarak sunulmuş: "Ankara Barosu fena yakalandı LGBT Hakları Merkezi açmışlar" (Sabah ve 7 yayın daha)³⁵; "Solcu baroların eşcinselliğe düşkünlüğü nereden geliyor" (Haber Vitriini); "Diyanet İşleri Başkanı Ali Erbaş'ı neden hedef aldıkları ortaya çıktı! Ankara ve İzmir Barosu LGBT merkezi açmış" (Ahaber); "İzmir Barosu da LGBT Merkezi açmış!" (Sabah). Sitelerde haberlerin kaynağı olarak Sabah gösterilmekte, gazetenin internet sitesinde yayınlanan haberler genelde aynı başlık ve aynı içerikle diğer siteler tarafından yayınlanmış / kopyalanmış.

35 Beyaz Gazete, Dini Haberler, headtopics.com, Lider Haber, Haber X, Takvim, A Haber.

İnternet yayıncılığında telif konusu, çeşitli görüşlerin yayılmasını sağlamak amacıyla telif konusunun göz ardı edilmesi, keza küçük ölçekli internet yayıncılığının yapısal sorunları burada da karşımıza çıkmakta.

Baroların hak merkezleri / komisyonlarıyla ilgili haberlerde öne çıkan birkaç unsur ilgi çekmekte. İzmir Barosu'ndaki komisyon bir ay önce kurulmasına karşın konuyla ilgili ilk haberler Ankara Barosu'nun kurduğu merkezle ilgili. Erbaş'ın açıklamalarıyla ilgili ilk tepki Ankara Barosu'ndan geldiği için habercilerin öncelikle Ankara'yı incelemesi anlaşılır bir yaklaşım olmakla birlikte ilk bilgiye ulaştıktan sonra diğer barolara yönelik bir araştırma yapmamış olmaları gazetecilik açısından kusurlu bir pratik. Bu duruma dair olası bir açıklama da olayın sıcaklığı içinde, Erbaş'ın açıklamalarını destekleyenleri konsolide edecek bir haberin hızla dolaşıma sokulmak istenmesi. Haberlerin yayın saatlerine baktığımızda da bunu destekler verilerle karşılaşıyoruz. Aynı tarihli iki haberden Ankara Barosu'yla ilgili olanı Sabah gazetesinde 01:34'te; İzmir Barosu'yla ilgili haberse 12:18'de yayınlanmış. İkinci haber çıktıktan sonra ilk haberde güncelleme veya konuyla ilgili ikinci habere yönlendirme yapılmamış. İnternetin sunduğu teknik olanaklar daha dinamik bir yayıncılığa / haberciliğe izin verse de, en azından bu örnekte bu olanaklara başvurulmadığını görüyoruz.

Ankara Barosu'nun Erbaş'ın açıklamaları sonrasındaki yaklaşımı "çoklu baro"³⁶ bağlamında da tartışılmış, 4-12 Mayıs arasında doğrudan bu konuyla ilgili 41 yazı yayınlanmış. Yayınlar, "LGBT baro olur mu" diye iptal edilmesi düşünülen değişikliğin tekrar masaya yatırıldığı haberleriyle tamamlanmış.

Ulusal / yerel yazılı basında gördüğümüz **köşe yazıları** internet siteleri aracılığıyla da dolaşıma sokulmuş ya da internet sitelerinde köşe yazısı formatında yazılar yayınlanmış. Bu kategori de **217 yazıyla dördüncü sırada** yer almakta. En çok paylaşılan köşe yazarları arasında **birinci sırada 32 yayınlı Abdülkadir Selvi (Hürriyet)** yer alıyor. Onu, **26 yazıyla Abdurrahman Dilipak (Yeni Akit)** izlemekte; hemen ardından **25 yazıyla Hilal Kaplan (Sabah)** gelmekte. Erbaş'ı destekleyen ve LGBTİ+ karşıtı bu 83 yazı 78 farklı yayında dolaşıma girmiş. Bu kategoride, sayıları daha az olmakla birlikte LGBTİ+'ları ötekileştirmeyen / dışlamayan köşe yazıları da yer almakta³⁷.

Yeni Akit dışında Hürriyet ve Sabah'ı ana akım olarak değerlendirirsek LGBTİ+ karşıtı görüşlerin sadece radikal medyada değil de ana akımda görünerek (ve dolaşıma girerek) meşruiyet kazandığını iddia edebiliriz. Öte yandan söz konusu

36 Bir şehirde birden fazla baro kurulabilmesine olanak sağlayan düzenlemeye dair tartışmalar.

37 İçlerinden bazıları: ayşe düzkan - "burdayız aşkım, yan yanayız, birlikteyiz" (3 paylaşım), Yıldırım Oğur - "Ülkeyi paylaşmak zorundayım... Ülkeyi paylaşmak zorundasın" (5 paylaşım); Aydın Selcen - "Velek ki i.neyim?" (3 paylaşım).

gazetelerin, değişen sahiplik yapıları sonrasında yayın çizgilerinin de değişmiş olduğunu göz önünde bulundurursak, tiraj açısından hâlâ ilk sıralarda yer alsa da, her iki gazetenin de ne kadar ana akım içinde sayılabileceği büyük bir soru işareti. Şunu da eklemek gerekir ki 15 Temmuz 2016 darbe girişimi ve sahiplik yapılarındaki değişimden önceki bir tarih olan 20-26 Nisan 2015 haftasında Hürriyet ve Sabah gazetelerinin toplam tirajı 671 binken 20-26 Nisan 2020’de tiraj toplamı 363 bine düşmüş³⁸, yani hitap ettikleri kitle daralmış.

Köşe yazıları dışında konuyla ilgili dolaşıma giren **dizi yazıların sayısı 28**. Bu yazılardan dördü, Vatan Partisi Genel Başkanı Doğu Perinçek imzasıyla yayınlanan “Antik çağdan günümüze eşcinsellik ve toplum” dizisi. Kalan 24 yazıda ise Sabah yazarı Hilal Kaplan’ın 30 Nisan – 3 Mayıs tarihleri arasında yayınlanan dört bölümlü yazı dizisi farklı siteler tarafından dolaşıma sokulmakta.

Dünya haberleri, en sık ele alınan LGBTİ+ bağlantılı konular arasında **205 yazıyla beşinci sırada** yer alıyor. Bunda en büyük pay, 58 yazıyla 17 Mayıs Uluslararası Homofobi, Bifobi, İnterfobi ve Transfobi Karşıtı Gün dolayısıyla **Irak’ta** çeşitli ülkelerin büyükelçiliklerine asılan LGBTİ+ bayrağı haberlerinde. Haberlerde, Irak Dış İşleri Bakanlığı’nın bayrak asılmasını kınayan açıklamasına yer verilmekte. Yazıların 49’unda, yani %84’ünden fazlasında, başlıkta ya sadece bilgi vermiş (“AB’nin Irak Büyükelçiliği’ne LGBT bayrağı çekildi”, Irak Dış İşleri Bakanlığı’ndan LGBT bayrağı çekilen büyükelçiliklere kınama”) ya da okuru çekmek amacıyla “ülke karıştı”, “o ülkede LGBT bayrağına sert tepki”, “bayrak öfkesi” benzeri ifadeler kullanılmış, ancak hiçbirinde LGBTİ+’lara ya da sembol bayrağa yönelik bir sığfata başvurulmamış. Bu 49 yazı, 38 farklı sitede yayınlanmış. Sekiz farklı sitede yer alan 8 haberdeyse “cinsel sapkınlık”, “sapık bayrak”, “ahlaki sapkınlık”, “sapkınların paçavrası”, “ahlaki değerlerin baltalanması” ifadeleri yer almakta. Irak örneği özelinde LGBTİ+ bağlantılı konuların kışkırtıcı bir şekilde sunumunun azınlıkta olması olumlu bir durum olarak karşımıza çıkmakta.

Almanya, 49 yazıyla hakkında en çok yayın yapılan ikinci ülke olmuş. 41 yazı, Almanya’da görev yapan Türkiye kökenli bir doktorun sosyal medya hesabındaki “Bir hekim olarak eşcinselliğin, transeksüelliğin hastalık olduğunu belirtmek isterim” paylaşımı sonrasında hakkında soruşturma açılması ve çalışıtığı klinik tarafından işten çıkarılmasıyla ilgili. Konu, “Gay lobisi bastırdı, doktor işten atıldı” (Sabah) başlığıyla da “Almanya’da homofobik Türk doktorun işine son verildi” (DW, Mynet, Ahval News, ahval.me) başlığıyla da, yani doktorun açıklamasını olumlayarak veya bu açıklamaya karşı çıkararak, ele alınmış. Almanya’nın “eşcinsellik dönüştüm terapilerini” yasaklaması (8) da ülkeyle ilgili olarak ele alınan bir diğer konu olmuş.

38 Kaynak: <http://gazetetirajlari.com/HaftalikTirajlar.aspx>

Bunun dışında, dünya haberleri kategorisinde ele alınan diğer konular şöyle:

- **Tunus'ta** eşcinsel evliliğe onay verilip verilmediğine dair haberler (15),
- **Macaristan'da** İstanbul Sözleşmesi'nin reddedilmesi ve LGBTİ+'lara yönelik olası engeller (15),
- **Katolik Kilisesi** lideri Papa Francesco'nun transseksüel seks işçilerine maddi yardım yapması (12),
- **Avrupa'da** mülteci çocukların eşcinsel çiftlere evlatlık verildiği iddiaları (9),
- **Brezilya** devlet başkanı Jair Bolsonaro'nun Dünya Sağlık Örgütü'nün çocukları eşcinselliğe ve mastürbasyona teşvik ettiğine dair kaynağı belirtilmeyen açıklamaları (8),
- **Endonezya'da** LGBTİ+'lar için şeytan çıkarma ritüelinin zorunlu hale gelip gelmeyeceği tartışmaları (5),
- **Fransa'da** homofobik suçlarda görülen artış (3),
- **ABD** seçimlerinde oy vereceklerden bir kısmının "eşcinsel karşıtı politikaya" verdiği destek (3),
- İngiltere'de eşcinsel ve biseksüel erkeklerin kan / plazma bağışçısı olmasının önündeki engel (3),
- **Rusya'da** LGBTİ+ bağlantılı sosyal ağ sitelerinin mahkeme kararıyla kapatılması (2),
- **Yunanistan** seçimlerinde Syriza'nın eşcinsel evliliğe verdiği destek (2).

Mülteci çocuklarla ve Macaristan'daki gelişmelerle ilgili yazı başlıklarında "büyük skandal", "koruyucu aile faciası", "eşcinsel sapkılara ağır darbe" vb. ifadelerle kışkırtıcı bir tona sıklıkla rastlarken diğer ülkelerle ilgili yazıların başlıklarının çoğunlukla bilgi aktarımı yaptığını görüyoruz.

En sık ele alınan kategorilerden **altıncısı 142 yazıyla magazin** başlığı altında toplayabileceğimiz yazılardan oluşmakta. LGBTİ+ bağlantılı konuların herhangi bir hak savunusu bağlamında değil de bir magazin haberi olarak ele alındığı başlıklara baktığımızda bu dönemde öne çıkan dört konudan ilki 82 yazıyla "sosyal medya fenomeni" olarak tanımlanan ve eşcinsel olduğunu söyleyen bir kişinin daha önce evlendiğinin ve bir çocuğu olduğunun ortaya çıkması. İkinci sırada 29 yazıyla, ünlü bir oyuncunun ablası hakkında televizyon programında "lezbiyen" açıklaması yapan bir sunucuya "özel hayatın ihlali" gerekçesiyle açılan dava yer

almakta. Adana’da polisin “dur” ihtarına uymayıp kaçan bir otomobilde yakalanan iki kişiden birinin eşcinsel olduğu için kaçırıldığını iddia etmesi 18 habere konu olarak üçüncü sırada yer alıyor. Bir transın Instagram hesabından yayınladığı, transların korona virüs pandemisi döneminde yaşadıkları zorlukları aktaran ve devletten yardım talebinde bulunan iletinin Seda Sayan’ın yaklaşık üç milyonluk hesabından paylaşılması da 12 haberle, en çok ele alınan dördüncü konu olmuş.

Yedinci sırada yer alan İstanbul Sözleşmesi’ne, **139 yazıda** yer verilmiş. Sözleşmeyle ilgili yazıların, çalışmanın anahtar kelimeleri aracılığıyla bulunarak örnekleme dahil edilmesi, sözleşmenin iptaline dair yazılarda gerekçe olarak daima “eşcinselliği yayacak” benzeri iddiaların ortaya atılmasından kaynaklanıyor. Daha önce gördüğümüz örneklerde olduğu gibi burada da eşcinselliğin kötü, sakınılması gereken bir şey olduğu fikri temel alınarak bu olumsuz özellikler aracılığıyla bir başka şeyin / kişinin (bu örnekte İstanbul Sözleşmesi’nin) itibarsızlaştırılması söz konusu.

İncelenen dönemde, **Netflix**’te yayınlanacağı ilan edilen **Aşk 101** adlı dizide karakterlerden birinin eşcinsel olduğu iddiası ve genel olarak dizilerin eşcinselliğe özendirilmesiyle ilgili de **61 farklı yayında 83 yazı** yayınlanmış. Dizi ve film izleme platformu Netflix’in yayında bulunduğu ülkelerde yerli içerik üretme politikasının bir uzantısı olarak, Türkiye’deki bir yapım şirketi tarafından hazırlanan Aşk 101 dizisinin tanıtım haberlerinin ardından Twitter’da @ask101netflix kullanıcı adına sahip olan hesabın yaptığı paylaşım ile dizideki karakterlerden Osman’ın eşcinsel olduğu iddiası dolaşıma giriyor.

Bu iddia neticesinde, sosyal ağlarda Netflix'i ve diziyi, ve aslında tüm LGBTİ+'ları hedef alan etiketleme kampanyaları başlatılıyor, Twitter'da en çok bahsedilen etiketlerin listelendiği gündemler (trend topic) kısmında görünürlük kazanıyor. Ardından bir kişinin Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi'ne (CİMER) diziyi ilgili olarak "gençleri eşcinselliğe yönlendirdiği ve genç bireylerin gelişimini olumsuz yönde etkilediği" yönünde bir "ihbar"³⁹ yaptığını aktaran haberlere rastlıyoruz. Takip eden haberlerde de savcılığın, ücretli bir sisteme sahip olan platforma üyeliğin kişiye bağlı olduğu, istemeyen birinin platformu izlememe olanağı bulunduğu gerekçesiyle şikayete yönelik soruşturmaya yer olmadığı kararına vardığını öğreniyoruz⁴⁰. Bununla birlikte, süreç içinde Yeniden Refah Partisi Genel Başkan Yardımcısı Cemil Çolak'ın, diziyi Radyo Televizyon Üst Kurulu'na (RTÜK) şikayet ettiklerine dair açıklaması⁴¹; AKP Genel Başkan Yardımcısı Mahir Ünal'ın konuyla ilgili bunun bir ahlak tartışması ya da kültürel tartışma olduğuna dair beyanı⁴²; RTÜK Başkanı Ebubekir Şahin'in Netflix'le ilgili olarak "gözümüz üzerlerinde" açıklaması; "İsminin açıklanmasını istemeyen üst düzey bir is(min) BBC Türkçe'ye açıklama yap(ması) ve 'İkili görüşmelerle o karakter konusundaki sıkıntı giderilmiştir' dedi(ği)"⁴³ haberleriyle konu gündemde kalmaya devam ediyor. Tüm açıklamalara karşın, Osman karakterinin orijinal senaryoda eşcinsel olup olmadığı, öyleyse bu değişikliğin nasıl bir süreç / müdahale sonucunda ve neden yapıldığı, tüm bunların bir halkla ilişkiler çalışması mı yoksa bilinçli bir gündem oluşturma / saptırma planı mı olduğu sorularıyla aslında cevap bulmuş değil.

Aşk 101 dizisinden yola çıkılarak "mide bulandıran sahneler" (News Mag, Takvim, A Haber), "Netflix gençlerin beynini yıkıyor" (Yeni Akit), "eşcinsel propaganda" (Beyaz Gazete) ifadelerini içeren yazılar, çeşitli sivil toplum kuruluşlarının diziyeye ve eşcinselliğe yönelik olumsuz açıklamaları yanında konunun, diziyeye muhalif kesimlere yönelik eleştiriler ekseninde de haberleştirildiğini belirtmek gerekiyor.

39 Konuyla ilgili haber metinlerinde, "şikayet", "başvuru" ifadeleri yerine, "Bildirme, bildirim, haber verme" anlamının yanında "suçlu saydığı birini veya suç saydığı bir olayı yetkili makama gizlice bildirme, ele verme" anlamına da gelen "ihbar" ifadesi seçilmiştir.

40 <https://tele1.com.tr/ask-101-savcilik-karari-ortaya-cikti-162459/>, <https://www.medyakoridoru.com/televizyon/baslamadan-gundem-olmustu-savciligin-ask-101-dizisi-hakkindaki-karari-belli-old-19630/index.html>, <https://donanimgunlugu.com/ask-101-savcilik-karari-belli-oldu-dizi-iptal-edilecek-mi-241212>, <https://www.habervakti.com/aktuel/netflix-dizisi-hakkinda-savcilik-tan-ilginc-karar-h110726.html>.

41 <http://www.olay53.com/haber/yeniden-refah-partisi-lgbtli-diziyi-rtuke-sikayet-etti-ask-101-dizisi-yayinlanm-749908.htm>

42 <https://kaosgl.org/haber/ask-101-sansurunde-son-perde-rtuk-de-sansuru-dogruladi> <https://kayipihitim.com/haberler/dizi/ask-101-osman-karakteri-escinsel/>

43 <https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/ask-101deki-osman-karakterinin-degistirildigi-dogrulandi-5923189/>

Diziyle ilgili tüm bu tartışmalar, DİB Ali Erbaş'ın açıklamalarından önce, Nisan ayında LGBTİ+ bağlantılı gündemin ana konusu olarak karşımıza çıkıyor ve incelediğimiz dönemin sonlarına kadar (son yazı 17 Mayıs'ta olmak üzere) gündemde kalıyor. Konuyla bağlantılı olarak Hürriyet gazetesi yazarlarından Onur Baştürk'ün RTÜK'ü eleştiren yazısının⁴⁴ gazetesinin sitesinden kaldırılmasıyla ilgili 9; Manevi, İlkeli, Liyakatli Diyanet ve Vakıf Çalışanları Sendikası (Mil Diyanet-Sen) Genel Başkanı Celeddin Gül'ün, RTÜK'te "Diyanet'ten bir üye olması" talebini içeren dilekçesi hakkındaysa 6 haber yapılmış.

İncelenen dönem içerisinde doğrudan **LGBTİ+ hak savunucusu derneklerle ilgili olarak 18 yayınlı** karşılaşıyoruz. Haberlerin konuları salgın döneminde LGBTİ+'ların karşılaştığı sorunların tespiti ve çözümüne yoğunlaşıyor⁴⁵. LGBTİ+ karşıtı sekiz yayından altısı Kaos GL Derneği'nin yayınladığı Mali Şeffaflık Raporu'nu konu almakta. Kamuya açık olan raporda, derneğe destek veren kurum/kuruluşların isimleri mali desteğin miktarıyla birlikte belirtilmekte. Olumsuz içeriğe sahip olan yayınlarda bu bilgiler "Sapkınları Haçlılar besliyor" başlığıyla, "sapkın dernekler", "yardımlarla semiriyorlar" benzeri ifadelerle aktarılmış. Söz konusu yayınlarda eşcinsellik kendiliğinden kabul edilemez, ahlâk ve hatta insanlık dışı bir durum olarak

44 "Yok yok, bazı yayınlar değişmiyor. Şu önümüzü göremediğimiz sisli günlerde bile RTÜK'ün tek derdi yine Netflix'teki eşcinsellik. Yakında bir Türk dizisi yayına girecekmiş. Onda bir eşcinsel karakter varmış, öyle duyum alınmış. Net bir bilgi de yok yani. RTÜK Başkanı ona istinaden, 'Uyardık, gözümüz üzerlerinde' demeci vermiş bir gazeteye. Bence oldu olacak RTÜK, Netflix'teki Hasidik cemaatini anlatan dizi ve belgesellere müdahale etsin. O kadar çok ki artık, içim sıklıdı o yapımlardan.

45 Sosyal Politikalar Cinsiyet Kimliği ve Cinsel Yönelim Çalışmaları Derneği (SPoD) ve Pembe Hayat Derneği'nin, Covid-19 salgınında transların haklara erişimi ve yaşam koşullarına dair iki farklı ankete katılım çağırısı; İzmir LGBTİ Onur Haftası Komitesi tarafından hazırlanan ve 31 sivil toplum örgütünün imzasıyla yayınlanan, özellikle de salgın döneminde, LGBTİ+'ların haklarını ve yaşamlarını güvence altına alacak bir talep listesi; Kaos GL Derneği ve Kadir Has Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Araştırmaları Merkezi'nin istihdam alanında LGBTİ+ haklarına dikkat çekmeyi amaçlayan anket çalışması; Kaos GL Derneği tarafından 17 Mayıs Uluslararası Homofobi, Bifobi, İnterfobi ve Transfobi Karşıtı Gün'de kamuoyuyla paylaşılan "LGBTİ+'ların İnsan Hakları 2019 Raporu"; Yıldız Tar'ın, Heinrich Böll Stiftung Derneği Türkiye Temsilciliği'nin sitesinde yayınlanan "Covid-19 Salgını Türkiye'deki LGBTİ+'ları Nasıl Etkiliyor?" başlıklı yazısı; Envision Diversity'nin, Bursa Özgür Renkler Derneği'nden Defne Güzel ile 17 Mayıs haftası dolayısıyla yaptığı söyleşi.

tanımlanırken Batılı ülkeler de “Haçlı” nitelemesiyle düşman konumuna yerleştiriliyor ve her ikisine de atfedilen olumsuzluk pekiştirilmiş oluyor.

Olumlu yayınların sayısı (10) diğerlerinden (8) daha fazla olmakla birlikte haber konusu olabilecek çeşitli etkinlikleri olmasına karşın derneklerin, liberal / sol görüşlü medyada çok da haber olmadığını, yapılan haberlerin genellikle derinleştirilmediğini görüyoruz. Bu da, özellikle de internette LGBTİ+ karşıtı yayınların daha görünür olmasına neden oluyor. Muhakkak ki bu yayınlardan, yayın çizgilerinin dışına çıkıp aynı konuyla ilgili çok sayıda yazı yazmaları beklenemez. Ancak haber konusu olarak ortada duran LGBTİ+ bağlantılı konulara dair habercilik reflekslerini biraz daha kuvvetlendirmeleri hem görünürlük konusunda hem konuya mesafeli görüşlerin olası değişiminde katkı sağlayacaktır.

Daha önce de belirttiğimiz üzere, en azından teorik olarak, internette yerel / ulusal / uluslararası ayrımı yapmak mümkün değil. Bununla birlikte, örneklemimiz içinde **sadece Kıbrıs ile ilgili 30 yayın** yer aldığı için bu yayınları ayrı bir başlık altında incelemenin uygun olduğunu düşündük. 30 Nisan – 19 Mayıs 2020 tarihleri arasında (8'inin isminde Kıbrıs ifadesi geçen) 15 farklı yayında çıkan yazıların hepsi LGBTİ+ haklarından yana. Konular, Kuir Kıbrıs Derneği'nin LGBTİ+ emekçilerin işe alımda karşılaştığı zorluklara dikkat çeken 1 Mayıs Emek ve Dayanışma Günü ve daha sonra 17 Mayıs Uluslararası Homofobi, Bifobi, İnterfobi ve Transfobi Karşıtı Gün açıklamaları, düzenlenecek etkinlikler, salgın döneminde başlattığı #kuirileevdeüret kampanyası ile Envision Diversity Derneği'nin yine 17 Mayıs dolayısıyla yaptığı basın açıklamasını içermekte. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin, erkek erkeğe cinsel ilişkiyi, “doğaya aykırı ilişki” tanımıyla cezalandırdığı yasayı ancak 2014'te kaldırdığı, buna karşın eşcinsellik propagandasını suç kapsamında bıraktığı düşünüldüğünde, kullanılan anahtar kelimelerle hiçbir dışlayıcı yayınlara karşılaşılmaması olumlu anlamda şaşırtıcı.

LGBTİ+ bağlantılı konuları **sanat temelinde ele alan yayınların sayısıysa 22**. Yazılar sinema ağırlıklı olmakla birlikte içlerinde, kitap tanıtımı, çevrimiçi sergi, sanatçı söyleşisi de bulunmaktadır⁴⁶. İncelenen dönemde gündemi belirleyen ve hem ulusal hem uluslararası düzlemde tartışılan konu, DİB Ali Erbaş'ın açıklaması olsa

46 Alice Wu'nun “The Half of It” filminden bahsederken “LGBT dokunuşları da olan” tanımlaması; Javier Maras'ın “Tüm Ruhlar” adlı kitabından bahsederken karakterlerden birinin “Anlatıcının dostu Cromer-Blake. Tek başına geçireceğini öngördüğü yaşlılık günleri için yoğun deneyimler biriktiren, alaycı eşcinsel” olarak tanıtılması; 1901 yılında İspanya'da evlenen bir lezbiyen çifti konu alan “Elica & Marcela” filminin tanıtımı; Kamil Saldun ve Sholeh Zahraei'nin, Kıbrıs'ta ataerkillik ile homofobiye ele alan ilk kurmaca film olan “Av” filmiyle ilgili söyleşi; Akdeniz Avrupa Sanat Derneği, Kağıt Sanatçıları Derneği ve Kuir Kıbrıs (Queer Cyprus) iş birliğiyle “Homofobi ve transfobiye karşı duruş” temasıyla düzenlenen “Aynı Gökyüzünün Altında” isimli online serginin haberi; Pera Müzesi Film Programları kapsamında “Seçilmiş Aileler: Tomer Heymann” adıyla yayınlanan, toplumsal cinsiyet, aile kavramı konularını işleyen altı belgeselle ilgili haber.

da gördüğümüz üzere farklı konularda yayınlar da devam etmekte. Bu yayınların sayısı az olsa da ele aldıkları konuyu yargılamadan aktarmış olmalarının LGBTİ+'ların yaşam alanları açısından olumlu etkisi olduğunu söyleyebiliriz.

Levi's'in "Levi's® için Hailey ve Jaden" başlıklı kampanyasının lansmanıyla ilgili 15 haber, anahtar kelimeler aracılığıyla örneklemin içine dahil olduktan sonra LGBTİ+'ların **ticari açıdan** bir markanın değerini yükseltmek amacıyla ele alılabildiğini göstermesi açısından ayrıca incelendi. Bu durum, "pembe sermaye" tartışmaları kapsamında değerlendirilebileceği gibi LGBTİ+'ların artık gözden kaçırılmayacak bir görünürlüğe sahip olması açısından da değerlendirilebilir. Haberlerin içeriği birbirinin aynı olup doğrudan firma tarafından gönderilen açıklamaya dayanmakta. Metinde, Levi's'in Pazarlama bölümünün en üst düzey yöneticisi olan Jen Sey'in mektubu ve mektuptaki şu ifadeler yer almakta:

"Dünyadaki herhangi bir onur yürüyüşüne gidin, orada mutlaka bir Levi's® platformu ve Levi's® giyen dostları ile LGBTQ+ gruplarını bulacaksınız. (...) Kaliforniya'da seçilen ilk eşcinsel resmi yetkili Harvey Milk, burada San Francisco'da eşcinsel hakları için savaşırken Levi's® giydi."

Spor başlığı altında Türkiye'de düzenlenen **Queer Olympix**'in yasaklanma kararının hukuka aykırı bulunmasıyla ilgili dört haber yayınlanmış. İlk defa 2017'de düzenlenen Queer Olympix, "Türkiye'nin ilk kuir olimpiyatı" olarak tanımlanıyor: "Bir süredir İstanbul'un çeşitli yerlerindeki halı sahalarda futbol oynayan kadınlar ve LGBTİ+'lardan oluşan Atletik Dildoa, 'Kamusal alanda varız' cümlesini bir de sporla kurabilir miyiz sorusuyla yola çıkarak Queer Olympix etkinliklerini düzenledi"⁴⁷. Düzenlendiği ilk yıl, futbol, voleybol, bayrak yarışı ve uzun atlama branşlarında yarışmak üzere Türkiye'den ve Avrupa'dan dokuz takımın katıldığı belirtilen Queer Olympix, 2019'da, ikinci gününde, Kalamış'ta düzenlenecek karşılaşmalar öncesinde, İlçe Emniyet Müdürlüğü'nün talebi üzerine Kadıköy Kaymakamlığı tarafından yasaklandı. Konuyla ilgili yayınlarda yasağın gerekçesi "kamu düzeni, suç işlenmesini önlemek, genel sağlığın ve genel ahlakın korunması" olarak belirtilmiş⁴⁸. Haberler, Sosyal Politikalar Derneği (SPoD) ve Queer Olympix ekibi tarafından yargıya taşınan yasak kararının, Kadıköy Kaymakamlığı'nın herhangi bir gerekçe sunmaması üzerine, mahkeme tarafından "hukuka aykırı" bulunduğunu aktarıyor.

47 <https://kaosgl.org/haber/turkiyersquonin-ilk-kuir-olimpiyat-oyunlari-queer-olympix>

48 <https://kaosgl.org/haber/mahkeme-queer-olympix-in-yasaklanmasi-hukuka-aykiri>, <https://www.birgun.net/haber/queer-olympix-e-ikinci-gununde-ahlak-yasaqi-266093>.

Queer Olympix'le ilgili haberlerin yanında ele alınan konular ise şöyle:

- bir dönem Türkiye'de de çalışan futbolcu **Diego Lugano**'nun eşcinsel bir takım arkadaşı olduğuna dair açıklamaları (21);
- **Fransa** Paris Saint Germain futbol takımının oyuncularından Neymar'ın annesinin sevgilisinin biseksüelliği (10);
- **Belçika** kadın milli basketbol takımından oyuncuların spor dünyasındaki eşcinsel ayrımcılığı ile mücadele etmek, kulüplerde LGBT sporcuların kendi kimlikleriyle kabul edilmesi amacıyla başlatılan "Aynı spor, farklı cinsellik" adlı kampanyaya destek için "yarı çıplak" poz vermesi (7);
- **Almanya** futbol liginde taraftarların kulüp üzerindeki etkileri ve "taraftar grupları(nın) ırkçılık, kadın hakları, homofobi ve faşizm gibi toplumsal konularda bir politika belirleme adına kulüplerle yakın bir şekilde çalışması" (3);
- **Britanya**'nın eşcinsel olduğunu açıklayan ilk futbolcusu olan Justin Fashanu adına kurulan vakfın, eşcinsel olduğunu gizlemek zorunda kalan beş futbolcuya danışmanlık hizmeti vermesi (3).

Sonuç

Bir aylık ulusal, yerel basın ve internet siteleri incelememiz sonucunda örneklemimiz, ulusal dağıtımda olan 325 yayın, yerel/bölgesel/özel dağıtımda olan 262 yayın ile 2513 internet yayınından oluştu. Farklı mecralardaki bu yayınları topladığımızda LGBTİ+ konularla ilgili olarak günde ortalama 103 yayın yapıldığını görüyoruz. Kaos GL'nin sadece ulusal ve yerel basını inceleyen 2019 Medya Raporu'ndaki sayılara ve örneklemimizdeki basılı yayın sayısına baktığımızda 2019 yılında günde ortalama 7 yayın varken inceleme dönemimizde bu ortalama günde 20 yayına çıkmakta. Bunda en büyük etken, genelde ağırlıklı gündem konusu olmayan LGBTİ+'larla ilgili iki konunun üst düzey siyasi ve resmi yetkililerin de açıklamalarıyla gündem konusu haline gelmesi. Bu iki konudan biri ücretli bir dizi ve film izleme platformu olan Netflix'te yayınlanmaya başlanan Aşk 101 dizisi, diğeri ise Diyanet İşleri Başkanı Ali Erbaş'ın eşcinselliği ve "zina"yı mücadele edilmesi gereken unsurlar olarak gören açıklamaları. Bu konular, gündemin diğeri iki baskın konusu olan İstanbul Sözleşmesi ve çoklu baro tartışmaları kapsamında da ele alınmış ve Sözleşme'nin topluma yönelik "tehlikesi" ile baroların "kabul edilemez tutumlarının", "kontrol edilemezlikleri"nin ispatı olarak kullanılmış.

Bir aylık süre zarfında LGBTİ+ konuların sadece ülke içi siyasetle bağlantılı olarak ele alınmadığı görüldü. Dünya haberleri, sanat ve spor LGBTİ+ konulara yer ve-

rilen diğer başlıklar oldu. Genelde, bahsedilen konuyu itibarsızlaştırma amacıyla kullanılan LGBTİ+ bağlantısı, uluslararası bir şirketin itibarını olumlu yönde etkileyen bir unsur olarak da, doğrudan şirket tarafından kullanıldı.

Yazıların geneline baktığımızda konunun ağırlıklı olarak, dayanaksız, temelsiz cümlelerle tartışıldığını görüyoruz. Yaratılan bir “düşman” etrafında, ona ve onunla bağlantılı olan ya da olduğu iddia edilen herkese, her şeye yönelik komplo teorileri rahatlıkla dolaşıma sokulabiliyor. Akılcılıktan ziyade anlık, olumsuz, güçlü duygular yaratma amacıyla bir yayıncılık yapıldığını görüyoruz.

İnceleme döneminde gündem yaratan konularla ilgili olarak “olumlu” kategorisinde değerlendirebileceğimiz, ayrımcı bir dil içermeyen, LGBTİ+ bağlantılı konulara insan hakları perspektifinden bakan ya da bu konuları nötr bir şekilde yazının akışı içinde ele alan yayınların, diğerlerine kıyasla az olduğunu söylememiz gerekiyor. Ancak ayrımcı, dışlayıcı, ötekileştirici ideolojileri temel alan yayınlar gazetecilikle ilgili herhangi bir etik ilkeyi gözetme çabasında olmadığı için, karşılaştığımız durumu bir “gazeteciliği dönüştürme mücadelesi” olarak görmemek gerekmekte. Bu yayınları “toplumun / halkın sesi” olarak değerlendirmekse onlara olduğundan fazla bir önem atfetmek olacaktır. Yayınların toplumsal bir karşılığı, LGBTİ+’ların maruz kaldığı toplumsal sorunlar muhakkak olmakla birlikte bu yayınlardaki kadar güçlü bir nefretin gündelik hayatta o oranda karşılığı olmadığını iddia edebiliriz. Söz konusu yayınları daima takip edip gerek gazeteciliğe gerek en temel insan haklarına aykırı yayınlarını raporlamak, ifşa etmek muhakkak ki önemli ama asıl bakmamız gereken dönüştürebileceğimiz, ortak alanları paylaştığımız yayınlar belki de. Diğerleri için, daha iyi işleyen bir hukuk sistemi, daha iyi işleyen bir demokrasi, yani daha geniş bir çözüm gerekiyor. Dolayısıyla en çok altını çizmek istediğimiz şey hak odaklı haberciliğin hem gerçekten gazetecilik yapma çabasında olan yayınlarda artması hem de LGBTİ+’ları haberleştirme konusunda daha kapsayıcı olması gerektiği. Bunun bir kısmı Türkiye’de gazetecilerin çalışma koşullarıyla ilgili daha yapısal sorunlara dair çözümler gerektirse de bir kısmı da sadece daha fazla temas halinde olmakla değiştirilebilecek bir işleyişe dair. Umarız, diğerleri gibi bu çalışmamız da böylesi bir teması kolaylaştırmaya katkı sağlar.